



1st Edition

50 copperplate by A. Pauli

Engraved title by Theod. I van Merian after A. Van Diepenbeeck

prag 32



MVNDI
LAPIS LYDIVS
siue
VANITAS per VERITATĒ
FALSI
accusata & conuicta
OPERA
D. ANTONII A BVRGVNDIA
Archi-diaconi Brugensis.
TYPIS
Viduæ Ioan. Cnobbari
Antuerp: 1639.
Abr. à Diepenbeke delineavit.
Theodor. Ioa. van Merlen fecit.
1.2.3.

INFALLIBILI

VANITATIS VINDICI,
VERITATIS INDICI,
OMNIVM IVDICI

IVSTITIÆ

QVÆ

NESCIA FINIS OMNIVM FINIS EST,
PONDERIS EXPERS OMNIVM PONDVS EST,
CENSVRÆ LIBERA OMNIVM CENSOR EST,

VANITATEM

SIVE PVBLICAM

OMNIS ÆTATIS, SEXVS, ORDINIS

PERNICIEM

FALSI A VERITATE ACCVSATAM

PVBLICÆ SALVTIS GRATIA

IVDICANDAM SISTIT

ANTONIVS A BVRGVNDIA.

PRÆFATIO
DEDICATORIA.



N jus ambula, VANITAS; tribunal te vocat, accuſat VERITAS; & (quòd mortalibus paſſim [a] *Vanitas in jus vocatur.*

Multa ſubarato mendacia vendis in auro)

ream te læſæ divinæ humanæq́ue Majeſtatis agit, atque adeò univerſà penitus utriuſque ditione proſcribendam contendit.

Ignoſce, ſumma juris & æqui Parens IUSTITIA, ſi dignitatis tuæ, ſi muneris mei immemor, in amicum modeſtiæ juriſq́ue tribunal inſolens prorſus & impotens irruo. [b] *Evocationis modus excuſatur.*

 ruo.

ruo. Insolentem me scelus insolens, impotentem adversarii fecit potentia, & benevolum minùs VERITAS ipsa, quæ Areopagi amans odit exordia.

Sed vide quàm graviter adhuc prima me perturbet incuria. Incuriam deprecor, & tantùm-non injuriam irrogo: caussâ quippe nimiùm quàm bonâ fretus, sine caussà tamen Iudici quasi diffidere videor. Quid enim? ut ne VERITATI jus deneges, obsecro? dicis omnibus. Vt ne Belgicæ salutem negligas? asseris. Vt ne VANITATI, quas meretur, pœnas infligere differas? jam inde à principio naturæ tuæ necessitate consiliisque damnata est.

In

In jus itaque, in jus ambula VANITAS, & quidquid *ingenio, memoriâ, elocutione, ſanitate, robore, formâ, patriâ, libertate, ſanguine, famâ, epulis, vino, comeſſationibus, veſte, odoribus, ſymphoniâ, choreis, otio, luſu, equis, venatu, famulis, dominis, titulis, opibus, domo, tabulis, libris, amicis, odio, patre, fratribus, amoribus, liberis, nepotibus, magiſtro, patrono, dignitate, imperio, claſſe, exercitu, victoriâ, votis, adoleſcentiâ, ætate integrâ, ſenio, vitâ denique tuâ-met ipsâ* vales, lydio rationis exploratum lapide judicio ſubjice. c *Accuſationis capita.*

Expendit olim accuratâ totius vitæ ſuæ trutinâ, quidquid nobis eximium jactitas, divinæ Iudex ſapientiæ Salomon; & ne quos tuis ultrà fraudibus irretires, publico d *Olim à Salomone apud omnes traducta,*

expo-

expoſitam hâc te ſententiâ, tuis cum crepundiis, apud omnes omnium exinde ſæculorum homines traduxit: VANITAS VANITATVM, ET OMNIA VANITAS.

Sed falleris enimverò, falleris; si, quæ porrò commiſſa ſunt per te crimina, non abſimili nunc corrigenda ſupplicio putas. Graviora gravioribus ſunt pœnis obnoxia; tum præſertim, cùm ipſis quoque ſuppliciis accreſcit improbitas. Tua verò uſque eò impunitate, perinde ac pœnis, audacia ſemper induruit; ut non illum ipſum modò, qui infamiâ te mulctavit, judicem tantùm-non perdidiſſe comperta ſis; ſed mortalium pleroſque prætereà, aut hujus aut æternæ

e nunc exilio mulctanda,

vitæ

vitæ bonis evertiſſe, aut utriſque. Et ſeveriùs æquo, ſcilicet, agi ſecum publica pernicies autumet, ſi[f] publico dumtaxat exilio proſcribendam dixero, quam, ex lege talionis, æviternis ignibus mancipatam oportuit.

[f] *ſi non ignibus.*

Tuam hîc fidem obteſtor, IUSTITIA,[g] tuum hîc tribunal appello, ſed paucis; ne in re tam manifeſtâ vel æquitati tuæ, vel cauſſæ meæ bonitati videar injurius. Nec enim (quæ naturæ tuæ ac voluntatis libera neceſſitas eſt) committere potes, ut quam genio ingenioque damnas, abſolvas judicio.

[g] *Iudicio ſiſtitur.*

AD LECTOREM.



Aucis conventum te volo, mi Lector. Ignosce, si profiteri audeo, quod fateri me velle vix crederes.

h Scriptionis ratio.

Mens fuerat ex integro neotericorum veterumq; placitis fidem iis quæ scripsi paradoxis adstruere: sed ne scopas tibi incocinnas prorsus ac dissolutas darem; fusiùs hinc inde dispersas, sententiis plerumque meis & verbis adstrinxi; ac ne continua Scriptores citandi necessitas fastidium pareret, ut plurimùm non citatos admisi, utrumque verò fide tam sincerâ perfeci, quàm si me paginæ sanctioris interpretem jussisset Ecclesia.

i Argumẽtum.

Itaque per animi, corporis, ac fortunæ

bona

bona ad ultimum uſque ſpiritum VANITATEM *perſequens, accuſante fideliter, ut oportuit,* VERITATE, *perfidam falſi arguo; & quòd* DECIPVLAS *ubique mortalibus pro deliciis venditet, omnium affectibus illicò proſcribendam contendo.*

Jure, an injuriâ, tu quoque, mi Lector, [l] *Scriptoris monitum.*
judica: & ſi DELICIIS *ejuſmodi cares, liberum te* DECIPVLIS *gaude; ſin affluis, ita providus* Falſis *utere, ut in* Veras
tibi & æternas vertant. Sic vovet, ſic [m] *Votum.*
ſperat

Tui amans, ut ſui,

A. A B.

AD EMBLEMATA
REV^di ADM. DOMINI
D. ANTONII A BVRGVNDIA
BRVGENSIS ECCLESIÆ
CANONICI ET ARCHI-DIACONI
DE VANITATE
PER VERITATEM
VICTA.

QVAM vanis miseros ducit inaniis
Error Terrigenas! Pectora luridæ
Quantum noctis habent! quo rapit impete
Mentes instabiles horrida cæcitas!
Eheu! pars hominum maxima devias
In FALSI tenebras labimur, & BONO
Arcet non solidi nos species boni.
Larvis decipimur scilicet improbis,
Mendaciq́ue dolo; nec cupimus tamen,
Quamvis VERA boni luceat indoles,
VERO contiguum currere tramitem.
Hic servit fatuis vanus honoribus;
Hic numquam saturæ verna libidini;
Illum dirus opum torquet anhelitus:

Et

Et quamvis studio non satiabili,
Atque has sollicito pectore quærimus
Semper quisquilias; non tamen aureum
Illis pandit iter limitibus salus,
Nec tali sequitur fine beatitas:
At dum collibuit falsa sequi bona;
Veris nos adimit cæcus amor bonis.
Sic olim ingluvie dum premitur gravi
Æsopi catulus, flumine limpido
Lucentem & stolidè captat imaginem,
Veros umbra gulæ diripuit cibos.
Sic ditem soboles prodiga dum patrem
Linquit, mentis inops, & meretriciis
Implexus laqueis, heu! juvenis feræ
Paret luxuriæ: cogitur ad putres
Porcorum siliquas; at neque vilibus
Evicisse cibis, nec miserâ dape
Gliscentem penitis esuriem fibris
Infelix potuit; donec ad optimi
Patris tecta redux aurea, pinguibus
Acrem de Vitulis edomuit famem.
Quàm claris aperit triste chaos notis!
Quàm docto tuus, ô! signat agalmate
Errantûm nebulas Symbolicus liber!
Quàm nos pulchra monet pagina! Sic vagas
Dum mentes variis fraudibus occupat,
Illuditque malis noxia VANITAS,
Ad mæstos hominem dejicere inferos:

Qui, ni cæcus agat præcipitem furor,
Scandat purpureo ſidera vertice,
Et palmam rutilis inſerat orbibus.
Eja macte novâ clarus adoreâ
ANTONI, *patriæ dulce decus tuæ,*
Idem palladiis delicium Brugis:
Illo, quem Genius perpetuet, libro
Noſtro perniciem de grege publicam
Arce, muſcipulas detege, retia
Signa, tartareos nexa per aucupes:
Quæ cautis ſtatuat præmia VERITAS,
Queis tandem fatuos ſuppliciis gravet
Vani ſtultus amor, diſſere. Cantibus
Attollet meritis docta phalanx pium
Sanctæ laudis opus; quiſquis amabiles
Cœtus Pieridum, ſacráque Phocidos,
Et caſtum ſequitur lætus Apollinem;
Dignum Pieriis dicet honoribus,
Et ſacro innocuam vertice lauream
Vernantis folii nectere geſtiet.
O BVRGVNDIACO *ſanguine nobilis,*
Virtutis merito nobilior tuæ!

AMICO O. M. POSVIT

ANTONIVS SANDERVS,

Eccleſiæ Cathedralis Canonicus
Ipris.

IN

IN EMBLEMATA
REVERENDI NOBILISSIMIQ. VIRI
ANTONII A BVRGVNDIA
CANONICI ET ARCHI-DIACONI
ECCLESIÆ CATHEDRALIS
BRUGENSIS.

PRÆCLARA *gentis inclytæ,*
BVRGVNDICÆ *propaginis*
Laus ,& perenne nominis
Heroici decus novum,
Ecclesiæ lumen tuæ;
Mentis tuæ solertiam,
Fœcunditatem pectoris,
Scientiæ altitudinem,
Profunditatem & ingenî,
Salutis utpote indices
Ad æviternæ semitam,
Summique desiderium
Boni, & mali scientiam,
Tum pes quod & caput rei,
Quæ noscere ipsum se docent,
His lineata Emblematîs,
Firmata sanctorum Patrum
Sententiarum pondere,

Tum

Tum VERITATIS *ipsius*
Testata quæque oraculis,
Rarâ styli elegantiâ,
Ac perpolitioribus
Ornata verè versibus,
Nolit velit mirarier,
Fidemque habere credulam
Debebit omnis, qui Dei,
Humanitatis & suæ,
Vitæque momentaneæ,
Inaniarum & omnium,
Mortalitatis omnium,
Stygisque vel tantillulum
Rectè sciens Plutoniæ,
Tum æternitatis conscius.
Conceptus an prægnantium,
Et Principum, qui pauperum,
Nativitatis flebilis
Idémne, & est vitæ exitus.
Quid purpuram extra, & perbrevis
Fucos inanes gloriæ,
Triumphi honorem futilem,
Pompæ superbæ imagines,
Sceptra, & coronas Regias,
Opumque fluxa commoda
Mortalis ille ab altero
Distat? ab Iro Cæsares,
Ab imperito gnaritas,

Vel

Vel à Platone Mygdonis
Phrygi Corœbus filius?
Quippe hisce cùm nec alteris
Ex omnium vertigine
Laborum ineluctabili,
Et felle amaro luxuum
Nil ampliùs quid suppetat,
Quàm queîs opus compendio
Vitæ, & tuendo corpori
(Et quo modo quid relliquum
Pote esse nugis ex meris?)
Pro Regis Isaacidûm
Ecclesiastæ oraculo
Verissima quàm VANITAS.
Vno proinde lugubris
Gemente vocis spiritu,
Sis Pontifex vel Maximus,
Vel unus omnium potens
Rerum Monarcha & orbium,
Clamare cuncti cogimur:
O VANITATVM VANITAS!
O VERITATVM VERITAS!
Quid eloquar puerperis
Dirè imprecatos liberûm
Nixus, dolores maximos,
Natis malorum perpetem
Orbem, laborum & vortices
Nullâ sui constantiâ?



Vivacitas

Vivacitas mortalium,
Fluxus refluxus naufragi
Maris, & procellosum chaos,
Risus, joci, lascivia,
Cantus, suave barbiton,
Fides, lyrae, testudinum
Insigne musicum melos,
Dapumque opima fercula?
Quid praeter aes sunt tinniens,
Lanugo, pappus, flosculus,
Evanida umbra luminis,
Inanis oscitatio,
Ventus, vapor, fumus, nihil?
Quare nisi contempseris
Has VANITATES, *has lyras*
Hettas meras, crepundia,
Heu prava gens mortalium!
Quae vos inexorabilis
Apud tribunal Æaci,
Atque aeviterni incendii
Voraginosum gurgitem
Manent cruces, manent mala,
Tormenta, poenae vindices!
Hinc vana gens mortalium,
Numquam doloris insolens,
Quem dura sors, quem VANITAS,
Quem certa mors, & omnibus
Incerta vel pusilluli

Usura

Vsura semper temporis
Trahit, minatur, ingerit,
Rursum evilare cogimur.
O VANITATVM VANITAS!
O VERITATVM VERITAS!
Contrà, pari libramine
Si pensites cælestium
Felicitatem civium,
Summique pulchritudinem
Boni integram, & quidem ipsius
Fruitionem Numinis,
Ac VANITATES *sæculi;*
Humana, cassa ut omnia,
Nec aßis æstimaveris.
Beata gens mortalium,
Iuganda Cælitûm choris,
O quæ beatitudines,
Solatiorum flumina!
O quæ voluptatum seges,
Quæ gaudiorum gaudia,
Pupilla quæ nec luminum
Vidit, nec auris audiit,
Nec cogitatu perspicax
Humana (quamvis particeps
Divinioris aurulæ)
Mens cepit ullo tempore,
Apud Deum tunc vos manent
Iustum & benignum Iudicem!

Quare & cachinno argutulo
Risoris illius Sophi
Ridere more cogimur,
Hæc orbis ampli frivola,
Ineptias, Inanias,
Et vaniora inaniis
Hæc scenicæ ludibria,
Vitæ basin mortalium,
Atque ejulando tristiùs
Exclamitare flebili
Vocis sonore denuò:
O VANITATVM VANITAS!
O VERITATVM VERITAS!
O utriusque æternitas!

TESTANDÆ

Amicitiæ ac benevolentiæ suæ

I. PIERSSENÆVS

REGIVS

In Consilio Flandriæ
Consiliarius

L. M. Q. P.

AD

AD

NOBILEM ET ADM. REVERENDVM

DOMINVM

D.ANTONIVM A BVRGVNDIA

ECCLESIÆ CATHEDRALIS BRVGENSIS

CANONICVM ET ARCHI-DIACONVM

AVCTOREM EMBLEMATVM.

Quibus oſtenditur VANITAS à VERITATE victa.

Q VI *clarum genus, inclytumque nomen*
A BVRGVNDIONVM *trahis Dynaſtis,*
Atque inter veteres avos recenſes
IOANNEM INTREPIDVM, & BONVM PHILIPPVM,
Ortos Regibus, æmuloſque Regum,
Tot Regum proavoſque Cæſarumque,
Supremos etiam gradus honorum
Sectari poteras, & eſſe dignus
Dux, vel Marchio, vel Comes vocari;
Et te nobilibus decora gemmis
Veſtiret modò lana, palliumque
Ardenti rutilans & auro & oſtro,
Stiparentque ſatellites euntem
Coruſcantibus hinc & hinc ſariſſis,

Et quidquid faceresque, diceresque,
Recens quotidie cohors clientum
Centum laudibus inter astra ferrent;
Recens quotidie agmen asseclarum
Centum plausibus inter astra ferrent;
At nunc, Numine præpotentiore,
Hinc usque ad Superos & astra ductus,
Veros non nisi cogitas honores,
Veros non nisi cogitas favores;
Queîs puri ætheris incolæ fruuntur,
Pullo & semper obambulans amictu,
Vno vix puero gradum sequente,
Et post-spernis, & ante-ambulones,
Sarissas super, & super secures,
Securus tamen omnium, tuique;
Inflatas ita spongias honorum,
Laudum tympana, gloriæque folles,
Bullas non nisi inanitate plenas,
Ampullas quoque VANITATE *fartas,*
Et saccos tumidos ineptiarum,
(Vtque unâ omnia voce comprehendam)
Et mendacia VERITATE *vincis.*
Nec vicisse sat est; per-erudito,
Vt vincant alii, doces libello,
Iam dudum merito diem libello,
Iam dudum merito cedrum libello;
Et castis salibus leporibusque,
Atque Emblematibus novis referto,

Plenis

Plenis artis & elegantiarum:
Ast Emblemata quid fuit necesse
Tot producere, cùm sit Auctor ipse
Verum Emblema præ-omnibus ferendum?
Verum Emblema, quod omnis usque & usque
Spectet posteritas, & obstupescat:
In quo perspicuè omnis ordo, & ætas,
Vniversáque Bruga VANITATEM
Poßit cernere VERITATE *victam.*

PANGEBAT

OLIVERIVS VREDIVS

I.C. BRVG.



R[do] ADMODVM DOMINO

D. ANTONIO A BVRGVNDIA

ARCHID. BRVG.

VT ales aures ad meas Cyllenius
Lætum benigno nuntium vultu tulit,
Partum eruditæ mentis A BVRGVNDIA
Eniti in auras; Ecquid, ô Libethrides,
Dixi, siletis? Sileat enervis licet
Mihi lyra, & ægras publico Musas neget;
Probet hîc, oportet, vena vel moriens fidem,
Plaudatque Vati carmen antiquo-novum.
Iubet hoc, rapitque me mihi styli nitor,
Emblemata nova, acuta, docta, limpida,
Quæ ipsæ videntur dictitasse Gratiæ.
Vidésne, quisquis sumis in manus opus,
Et curioso permeas oculo librum,
Agat universus hîc ut histrioniam
Mundus, & honesto palliet cultu scelus,
Nihilque, quàm quod adstruit, minus putet?
Vt mango vendat æs & aurum, clamitet?
Sinceritas ut absit, ut regnat dolus?
In melle lingua, in felle sint ut pectora?
O quàm refellit Auctor hoc hominum genus!
Modisque quot constringit, ac captos tenet
Vafros, dolosos, pessimis plenos strophis,

Suspensa

Suspensa nobis cuncta qui passim offerunt
Et dicta & opera. Mentis Auctorem bonæ,
Rudis ô malorum, mente sollerti lego,
Ne virus animo dulce non cauto bibas:
Tu quoque, veneni melleos quisquis dolos
Rudibus propinas, virus ut ponas, lege,
Proderit utrisque, utrosque qui mordet, liber.

ACCINEBAT

LEVINVS DOEDENS

Primi subsellii Senatui

A Secretis Gandavi.



AP-

APPLAVSVS HEROICVS
R^{do} ADMODVM DOMINO
D. ANTONIO A BVRGVNDIA
ECCLESIÆ CATHEDRALIS
APVD BRVGENSES
CANONICO ET ARCHI-DIACONO
Super larvâ VANITATIS detectâ.

O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
Dux satyræ clamat Vates mortalibus ægris;
Plurima sed spondens solidarum oracula rerum,
Nil nisi perplexis verborum anfractibus adfert.
Quisquis amas certus falso *discernere* verum,
Nocturnâ pervolve manu, pervolve diurnâ
Librum, quo noster Flandro-Burgundus id omne
Tramite demonstrat recto, solidissima promens
Dogmata, quæ totus meritò venerabitur orbis.

ACCINEBAT
ALPHONSVS PLANCIVS
MEDICINÆ DOCTOR
FLANDRO-BRVGENSIS.

AP-

APPROBATIO.

NE mortalibus FALSA pro VERIS obtrudat inposterum VANITAS; fraus illius ex fidei veríque placitis, per *Admodum Reverendum Dominum*, D. ANTONIVM A BVRGVNDIA, *Ecclesiæ Brugensis Canonicum & Archi-Diaconum*, non minùs doctè quàm feliciter detecta, lucem videat. Antverpiæ XVI. Febr. M. DC. XXXIX.

GASPAR ESTRICX, *Plebanus & Librorum Censor.*

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS *Dei gratiâ Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ,* &c. *Serenissimus Belgarum Princeps, diplomate suo sanxit, nequis librum, cui titulus est:* Mundi Lapis Lydius, sive VANITAS per VERITATEM falsi accusata & convicta, operâ D. ANTONII A BVRGVNDIA, Archi-diaconi Brugensis; *præter viduæ Ioannis Cnobbari, quondam Typographi Antverpiensis, voluntatem ullo modo in Belgio imprimat, aut alibi terrarum impressum in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ gravi pœnâ mulctabitur, ut latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, die* 1. *Augusti, anno* M.DC.XXXIX.

Signat

STEENHVYSE.

VA-

VANITAS A VERITATE FALSI ACCVSATVR.



FILII hominum, uſquequò gravi corde? ut quid diligitis VANITATEM, & quæritis mendacium? exclamabat olim fraudum VANITATIS doctior quàm cautior Propheta. Nec injuriâ. quid enim niſi mendacium VANITAS, quæ jam pridem mortalibus

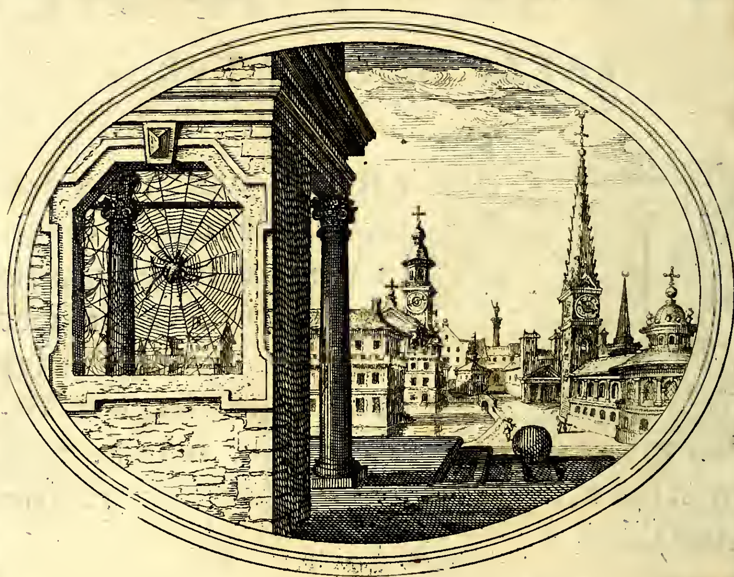
Tanta ſubærato mendacia vendit in auro,
Quanta boni ſpecie, non bona, mundus habet?

Accuſationis capita.

Non creditis? ad lydium rationis lapidem provoco. Agè VANITAS, quidquid pro utili futile, pro ſolido ſtolidum mortalibus venditas, judicio ſiſte.

VANITAS.

Ingenii acies ſubtilis.



VERITAS.

Quia ſubtilis, inutilis.

VE-

VERITAS.

QVAM aptæ ſint humanis uſibus Cameracenæ, Hollandicæ ac Cortracenſes telæ, manifeſtiùs docet quotidiana neceſſitas, quàm ut quempiam lateat. Eam verò, quam ſibi ipſa & colus, & fuſus, & ſtamen, & lanipendia, & textrix aranea conficit, non minùs apertè conſtat tam inutilem eſſe, quàm ſubtilem; imò verò ideò maximè inutilem, quia maximè ſubtilem.

o Acies ingenii ſubtilis, ut araneæ tela, inutilis eſt.

Sic nihil veræ ſapientiæ magis inutile, quàm Sophiſtæ ſubtilitas. Ideò inviſam Palladi finxére veteres araneam. Vt mucronis ergo, ſic ingenii acies ſit, non ut ſetæ; ſubſiſtat, ut penetret. Quorumdam acumen tenui cuſpide frangitur, primóque molimine deficit. Validiſsima etiam, ſi ad ultimum extenuentur, infirma ſunt: ſic robur omne tenuitas atterit.

p Hinc inviſa Palladi aranea.

Ingenium, ut eæ quas diximus telæ, ſi bonis artibus applicabile, pretioſa ſupellex, & utilis; ſin minùs, ut araneæ textum, laborioſa, & futilis.

Quis Sophiſtarum bella dinumeret? quis inenodabiles nodos? quis veri profeſsionem? quis patrocinium falſi? quis ignorantem ſcientiam? dum hoc unum certò ſcire ſe fatentur quòd nihil ſciant, ac ne viam quidem ſcientiæ adhuc invene-

q Nihil rectè ſciunt Sophiſtæ.

rint? Et verisſimè quidem. Si enim, juxta unanimem ipſorum conſenſum, nihil rectè ſcitur, quod non per cauſas, eaſque proximas, & efficientes quidem aut finales, ritè demonſtratur; tales verò attributorum nulli hactenus aſsignari potuerunt, niſi ſolis immutabilibus & propriis accidentibus, tamque exiguo numero, ut ferè an numerus dici poſsit ambigam; quis non videt, eos inter ignaros potiùs quàm ſapientes eſſe cenſendos?

Eorum porrò, quæ ſcire perhibentur, nihil non rationibus inter ſe pugnantibus problematicè varium, nihil tam ſolidum, ut non mox æquè ſtolidum eſſe comprobetur. Exemplis, quod loquor, evincerem, niſi propoſitum brevitatis ſtudium, vel ex nunc, aliò me vocaret.

[r] *ſimiles horologiis,* Quapropter, ut paucis expediam, genus hoc hominum horologiis conferes, quæ dum veri regulam profitentur, ipſamet à vero deviant; & hoc uno ſemper conveniunt, quòd inter ſe numquam conveniant. [ſ] *ſibi ſemper adverſi.* De horâ certè nemo crebriùs ambigit, aut interrogat, quàm qui ejuſmodi loquaces rotas circumferunt: ſic nulli minùs ſapiunt, quàm qui maximè. Et è diverſo ignorans non dubitat. [t] *Maximè docti, maximè ignari,*

Pejus eſt, quod ſubjungo. Raró magni errores, niſi ex magnis ingeniis prodiêre. [u] *erroribus,* Nullum magnum ingenium ſine mixturâ dementiæ: [y] *amentiæ,* quidni & nequitiæ? [z] *nequitiæ obnoxii.* Da ſanè, inquit vulgus, ingenii maximè,

mè ſubtilis artificem, dabo plerumque moribus quàm maximè perditis nebulonem.

Quàm perniciosſus Reipublicæ Catilina fuerit, ſæpiùs Cicero prodidit, quàm Conſularis modeſtia poſtulabat: at Criſpus illum magnâ vi animi fuiſſe ait, ſed ingenio malo. Tu an bono ſis, neſcio: quòd ob ſenſuum fallaciam, cæco; ob rerum omnium incertitudinem, erroneo; ob humanæ fragilitatis conditionem, periculoſo; hoc certò ſcio.

a *Teſtis Catilina,*

Habe & hoc coronidis loco. Ingenium quò velocius, eò propius ruinæ, utinam non æternæ! Quàm id vellent tot illuſtres animæ, quarum nimia ſubtilitas, cæli clauſtris infracta, ſibi aliiſque barathrum reſeravit!

b *& alii.*



VANITAS.

Memoria facilis.



VERITAS.

Vt influit, effluit.

VERITAS.

QVOD enim ampli gutturis poculo accidit, ut, quidquid infuderis, effluat eâ facilitate quâ influit; id perinde memoriæ uſu venit. Exempla deſideras? habe. Obmutuit repentè in medio orationis ſuæ decurſu coram Philippo Demoſthenes, coram Antonino Herodes Atticus, coram Severo Heraclitus Lycius, omnes priùs æquè memoriæ laude celebres, quàm poſteà fraude.

c *Memoria, ut lati gutturis poculum,*

d *facilè quod admiſit, amittit facilè.*

Perfidus nempe quæſtor memoria, concreditum repoſcenti aut reddere negat, aut prodigit. Et ejuſmodi gloriaris? An fortè, quia non fefellit hactenus, fallere te deinceps non poterit? quis fidejuſſit? ego certè hoc ipſo te fallere cenſeo, quo fallere te non poſſe exiſtimas.

e *Perfidus quæſtor,*

Memoria abſentis objecti ſpeculum eſt, cryſtallus præſentis; & quot mendacis cryſtalli genera, tot ſunt & memoriæ. Nec illud modò: ſed, ut afflatus ſpeculo vel modicus vapor, quidquid cryſtallus imaginum poſsidet, momento eripit; ita, ſiquis cerebrum, aut calore nimio forſan, aut frigore obnubilet humor, tollit eveſtigiò, quas in ſe pinxerat ideas, memoria.

f *ſpeculo ſimilis:*

g *minimo vapore turbatur,*

Vt nihil de Franciſco Barbaro, nihil de Orbilio, nihil

nihil de Gregorio Trapezuntio dicam; teſtis Meſſala Corvinus raræ vir eloquentiæ,raræ memoriæ, cui ſimilis aliquando ſuffuſa nubecula, etiam proprii nominis reminiſcétiam ſuſtulit. Quid multa? non ſemel evenit, ut ſingularis prudentiæ viris univerſa ſapientiæ ſymbola, in amentiæ ſimulachra repentè converterit.

At capax mihi,inquis,non fallax memoria eſt. Itáne verò? Vnde hæc igitur oblivio cæleſtium præceptorum, quæ tam pauca ſunt numero? unde oblivio Dei unius? unde oblivio tuimet?

h *Dei, & ſui immemor.*

Sed eſto,capax ſit; quid deinde? Infelix nempe puerpera eſt, quæ confuſam Babylonicæ turris molem aſsiduò parturit, numquam parit. Capax ſtomachus eſt; ſed frigidus, atque adeò ex eo, quòd malè digerat,malè ſanus.

i *Infelix puerpera,*

l *ſtomachus frigidus,*

At memoria mea, quidquid conceperit, rectè digerit. Benè habet; hactenus de quæſtore perfido tantùm gloriata eſt VANITAS; jam etiam de carnificinâ ſuperbit. Meliùs cum Themiſtocle oblivionem optaſſes. Diſcenda ſiquidem dediſcimus, & diſcimus dediſcenda. Erras, in recordatione multiplici multiplex moleſtia eſt. Quædam conſcientiam vellicant, quædam pungunt, quædam vulnerant: unde fit, ut memorantium ora rubor, pallorq; viciſsim in ſilentio occupent,inceſſuſque ſit varius, vox incerta. Imò ſæpè delectabilium

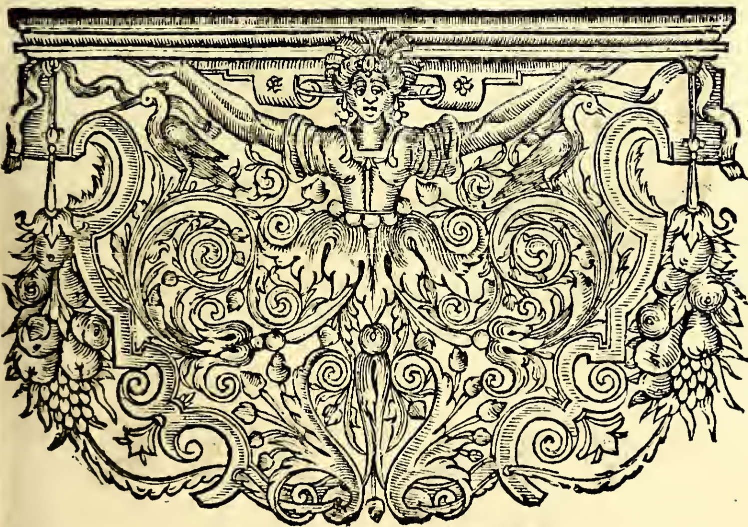
m *animi carnificina.*

moleſta

molesta recordatio est: &,quæ mortalium insania est,catastam hanc arte producimus.

Quid plura? Vis optimum genus memoriæ? Memento peccati tui,ut doleas;memento mortis, ut offendere desinas; memento divinæ justitiæ,ut timeas; memento misericordiæ,ne desperes. Breviùs. Vis optimum genus memoriæ? Obliviscitur omnium, memor Dei.

n *Omnium optima.*



VANITAS.

Verborum copia.



VERITAS.

Nihil copia, sed usus.

VERITAS.

QVAM dubia Typographo supellex sit characterum copia, neminem fugit. Efficit quidem frequentia, ut dives elementorum Typographus, plures uno diversoque tempore commentarios prælo committere possit, quàm alius quispiam minùs ab ejusmodi notis instructus: sed, si temerè, si transversùm, si hiulcè, si minùs decēter collocati sunt apices, plus illi profectò sortis ac nominis abusus hic deteret, quàm adferet copia. Si verò quidpiam etiam privatorum famæ, si paci publicæ, si decretis Principum, si Ecclesiæ sanctionibus adversum vulgaverint; actum est illicò de famâ fortunisque Typographi. Negas? ad fiscum appello. Nihil itaque copia, sed usus.

o *Characterum copia utilis, si rectè uteris:*

p *sin secùs, noxia.*

Idem esto judicium de ubere verborum in homine diserto copiâ. Magnum profectò instrumentum est gloriæ, verborum affluentia; sed anceps cuspide geminâ; & hac quoque qualiter uti scias, refert plurimùm.

q *Sic & verborum copia*

r *anceps est.*

Sapientis dictum est, non ignobilis: Mors & vita in manu linguæ; nihil hâc mollius, nihil durius. Linguæ volubilitas, atque verborum copia, & ars etiam quædam; sceleratis piisque communia sunt, non item eloquentia; quæ, ut benè Cato,

 nihil

nihil aliud est, quàm copiosè loquens sapientia. Verus enim Orator, si Tullio credimus, nisi vir bonus, esse non potest.

f Qualis qualis sit, At eloquentia mihi dulcis & ornata est. Dulcedo, & ornatus iste, nescio quid blandum, & dolosum præfert. Sed non pluris est apud rectos judices suavis & compta viri fallacis oratio, quàm vel meretricis fucus, vel mellitum virus, vel phrenetici robur. Quid si floridam dixero? Florent, dicam, lilia, floret & aconitum. Quid si clarum? Clarus sol, clarum incendium. Deniq; versa, ut lubet, & reversa, & gloriæ habes viam arduam, & invidiæ pronam.

Eloquentiâ si innocenter, absque jactantiâ, utare (quod, quàm homini in elationem proclivi difficile, facilè conjicis) vix ullâ re citiùs tibi multitudinis amorem concilies, & gloriam quæras: sin arroganter atque improbè, mox certum tibi discrimen, & multorum odia conflâris. Vt murex, sic homo linguâ capit, & capitur; & quæ illi adnascitur sanguinea purpura, non minùs mortem præsagit, quàm gloriam.

t quò major, eò periculosior; Plus dicam: eloquentia quò major, eò damnosior funestiorque, si sola est: singulares proinde viros, & Græcorũ & nostros, in perniciem traxit. quod ita esse, Demosthenes, & Cicero, & Antonius non negabunt.

At

At eloquentiæ mihi magna fiducia eſt. Magna ſæpè fiducia magnis periculis viam fecit. Hæc bellaciſsimos viros oſtendit imbelles, hæc cautiſſimos probavit incautos; hæc eos, qui diſertiſsimi videbantur, infantiſsimos patefecit.

u *maximè, ſi illi quàm maximè fidis.*

Tu ergo, ſi veram eloquentiæ laudem quæris, Virtuti & Sapientiæ primùm ſtude, non inutili verborum copiæ. Infelicem ſiquidem non minùs verborum, quàm characterum facere abuſus poteſt, uſus felicem, neutrum copia.



VANITAS.

Corpus valens ac vegetum.



VERITAS.

Rebelle subsidium.

VERITAS.

INCONSVLTA planè, ne dicam insana jucunditas. Multorum quidem aliquando de rebelli conjuge querelas audivi, at nec unius gaudium. Quis enim, nisi insanus, gaudeat ab eâ se despici, à quâ suspici debuerat? ab eâ se proteri, à quâ coli eum oportuerat? ab eâ denique se malè haberi, quam, ut commodè haberetur, commodè semper aluerat? Nemo profectò. Aut igitur insanire se fateatur VANITAS oportet, aut temerè sibi de ejusmodi fortunâ plaudere, quam plangere decuerat. [y] *Insanum de rebelli conjuge gaudium.*

Quid enim in animæ contubernio caro est, nisi rebellis uxor, quæ, etsi in subsidium à Deo data sit, & à consorte accepta; adeò tamen pertinaci in comparem odio fertur, ut millies in horas propemodùm singulas perire gestiat, dum hanc perdat? Nec testibus opus est: quisquis se novit, testem novit. [z] *Quasi conjux, animæ caro:* [a] *rebellat assiduè;*

Tot porrò labores suscipere, tot ferre supplicia, quot multis imperat Medicorum præsumpta necessitas; quid aliud est, quàm teipsum enecare, ut ne desint vires & arma, queîs cadas? Multos sanitas per lubrica voluptatum in infame exitium præcipites egit, qui infirmi sine dedecore periculoque vixissent: innumerabiles in discrimen, ferè omnes in crimen traxit. [b] *fovetur tamen, ut valeat.* [c] *Multis sanitas noxia,*

Non

Non ſolet inter equos infirmior eſſe calcitro, ſed valens ac vegetus : non meditatur luctam, mollior cuniculi capillo Ganymedes, ſed lacertoſis metuendus artubus Biton : non inſultat Antæo, non Gerioni, non Caco, à Neſſæâ peſte jam viribus orbus Hercules, ſed florens; terram ſanus, æger cælum ambit & occupat.

d *utilis infirmitas.*

Nuſquam pejùs æger animus habitat, quàm in ſano corpore. Difficile eſt conjugi imperare, difficilius parêre : grave eſt ab hoſpite prodi, gravius à conjuge : inſanum eſt ultrò dedecore confici, inſaniſsimum ſuperbire.



VA-

VANITAS.

Robur insigne.



VERITAS.

Infirmis fortia cedunt.

VERITAS.

e Agile & robuſtum corpus eſt fortis adverſarius, firmus carcer, belluina gloria.

DEVS immortalis! quæ demum inſania eſt, ſi hæc non eſt? Quis, niſi dignus Anticyris, forti adverſario, quis firmo carcere gaviſus eſt umquam? quis ſe belluis proximum, quis parem, quis inferiorem gloriatus eſt?

f Imò ſuperant hominem agilitate belluæ, venti, cælum;

Si enim per robur, inſignem corporis agilitatem intelligis; finge te Athalantæ, finge Ladoni, finge Mercurio parem; quantulum hoc eſt leporis, quantulum avis, quantulum venti? Et hoc adde. Cæli velocitas te præcurrens, ad ſenium te & ad mortem applicat: illud tibi curſum eripiet, motum iſta. Prima ætas ſtimulos habet, frænos ultima: eò curritur, ubi non curritur.

g robore verò bellicæ

Sin verò firmiſsimam membrorum compagem accipis, quantulum hoc equi eſt, quantulum leonis, quantulum elephanti, quantulum navis, quantulum trabis? At equum tamen debilitat, perperàm infixus ungulæ clavus; leonem galli cantus perturbat, & elephantem irrepens proboſcidi muſculus. Navem ventis, undis, remis, velis actam echenæis, ſemi-pedalis piſciculus (ne quid de altero limacis non abſimili dicam) immobilem retinet, ſolus elementorum atque hominum vim retundens; & nullo quidem actu alio, quàm

h navis,

navigii

navigii poſtibus adhærendo. Trabem denique, etſi pontis ſublicii, aut illius domus (cujus inſanâ mole non modò prodigos omnes, ſed ſeipſum quoq; ſuperavit Nero) onere ſuſtentato nobilis ſit, ſenſim ſine ſenſu, edentula teredinis promuſcis in pulverem ac in nihilum redigit. *i &c trabs;*

Vſque adeò verum eſt quod dixi,

———— *Infirmis fortia cedunt.*

Et meliora tuo ſpondes de robore? falleris. *l*

In magnam virium fiduciam magnis viribus accingitur fortuna; & interdum ex æquo congredi indignans, ut oſtendat quàm fragile animal eſt homo, dum ſibi etiam robuſtiſsimus videtur, gigantæos viros levi prælio conficit. Milonē ipſum, cunctis celebratum palæſtris, arbor una detinuit, lacerandumque feris objecit. Anacreonti acinus, Fabio Maximo pilus, Philiſtioni riſus ipſe, parvus ingentis luctæ victor, animam extorſit. *qua tamē omnia ſuperantur ab infirmis, m homo verò etiam ab acino, à pilo, à riſu,*

Vis candidè tecum loquar? Quidquid mortalibus eſt roboris, id omne vel unius febriculæ ſpolium eſt, atque adeò infirmum, ut infirmitas ipſa ſit longè robuſtior. *n & robur ipſum ab infirmitate.*

VANITAS.

Elegans forma.



VERITAS.

Pulchra domus cineris.

VE-

VERITAS.

EN habes pomum, quod, ab infami originis ſuæ buſto, Gomorrhæum vocant; pomum, inquam, ſi ſpeciem attendas, penicillo, non arbore; cælo, non terrâ genitum; at ſi medullam quam habet, non è carne, ſed cinere. Habes alterum è buſto bûſtum; habes domum pulchram, ſed cineris: plus dico; habes aptiſsimum elegantis formæ typum. Mendacii me reum age, ſi, vel teſte te, fallo.

o *Pomum Gomorrhæum*
p *placet ſpecie,*
q *ſcatet cinere.*

Vides illum noſtri temporis Paridem, vides hanc Helenam? quid comptius? quid venuſtius? quid miraculo propius? Apollinem illum putes, niſi fides prohibeat; & collatæ cum hac Gratiæ, gratiâ careant: adeò ſerena frons eſt, adeò illuſtres oculi, adeò rubeſcentes ad gratiam genæ, adeò cilia in iridem decenter inflexa, adeò collucens & auro vibrata cæſaries, adeò ſuis omnia numeris abſoluta.

r *Placet humanâ ſpecie.*

Video, inquis, & inſolentis gloriæ luce præſtrictus, atque adeò jam non meus, exclamo: O prodigium! prodigium, inquam, in quod omnes omnium elegantiarum dotes natura prodegit! verè jam non tuus, quia tui-ipſius neſcius.

ſ *formoſa cuticula;*

Sed agè, detrahe formæ pulcherrimam cuticu-

læ larvam, & eveſtigiò detectus, oculiſque vel ſolis hauſtus Gomorrhæi hujuſce pomi cinis, illos ſibi, te tibi reddet. Tam facilè mors vitæ medicinam facit.

t *ſed cadaver* Non credis? Conſule tumulum: teſte ſiquidem Græciâ, τὸ σῶμα τὸ ζῆμα, corpus ſepulchrum eſt. Conſule mortuos, & cum Damaſceno mox è diſcipulo magiſtrum te referes. Muti quidem hi Doctores ſunt; ſed diſertiſsimè loquuntur, & docent. Audi: defluit hîc, ajunt, flava cæſaries, frons ſquallet, livent genæ, ſtupent oculi, cervix languet, rigent u *& pulvis omnia,* manus, pedes ſubſidunt, omnia in ſordes & cinerem abeunt; juxta fatale ſupremi Iudicis decretum: *Pulvis es, & in pulverem reverteris.*

An non igitur rectè tibi de formâ corporis eximiâ ſuperbienti reſpondi, *Pulchra domus cineris?* Et hæc quidem non tuis uſibus apta, ſed hoſtium, y *domus cineris,* qui in te non te, ſed ſe diligunt. Verè *domus cineris,* quæ per ſe ſola ſtando durandoque conſumitur, & in nihilum redit; neque tantum gaudii florens tulit, quantum defloreſcens horroris. Verè *domus cineris,* quæ, ne ſola ruat, improviſo funere ſimul hoſpites ſuos obruit, & vix detecta, Europam & Aſiam ruinis implet & cinere.

z *pomum Gomorrhæ.* Verè igitur pomum Gomorrhæum, hoc eſt alterum è buſto buſtum.

VA-

VANITAS

Illuſtris patria.



VERITAS

Parit umbras.

VE-

VERITAS.

a *Illustris in illustri patriâ*

SI illustris tibi patria est, perque te fulges; est, quæ suas sibi laudes arroget, tuisque participet, ne dicam deroget.

b *nihil ab eâ lucis accipit,*

Quòd enim eam salubris aër, clari fontes, mare proximum, tuti portus, opportuni amnes, auri scatebræ, argenti venæ, incolarum numerus, substructionum moles, divitiarum copia, ac demum situs ipse nobilitet; nihil hoc tibi laudis accumulat, sed illi: quidquid verò benè gesseris, primùm quodammodò patriæ laus erit.

Testis Themistocles, testis communis encomiastis omnibus præconii stylus. quin imò, plus hîc negotii habebis, ut in lucem venias: fulgent enim minutiora etiam astra per noctem, ad solis autem radios hebet & Bootes & Lucifer.

c *obscurus tenebras:*

Sin autem illustri in patriâ obscurus agis, quid tibi lux illa patriæ, præter tenebras, adferat? Promptiùs in luce notaberis; claritas ipsa te prodet, præstabitque, ut latêre nequeas, si velis. Ita jucundissimum tibi vitæ latibulum, ac secretus rerum trames eripietur. Quidquid ages, eris vulgi fabula, pudebitque tantorum testium. Inter tot oculos nullæ sunt latebræ.

d *Meliùs in obscurâ lateret.*

Multos habuit claritas magnæ urbis obscuros,

quos

quos abundè claros parvi ruris obſcuritas habuiſſet. Nihil æquè maculas detegit, quàm ſplendor illuſtris.

Agè verò; quid refert, Athenienſis ſis an Seryphius, ſi Athenienſes virtute prævertis? Melius eſt ſuâ, quàm patriæ gloriâ clarum eſſe. Rectè Themiſtocles Seryphio cuidam inter jurgia objicienti, eum non ſuâ ſed patriæ laude celebrari, reſpondit: Neque herculè aut ego obſcurus, ſi Seryphius; aut tu, ſi Athenienſis, clarus eſſes.

e Non reddit incolã illuſtrem patria, f ſed patriã incola.

Adde, quòd magna ſunt magnæ urbis incommoda. Diſtat templum, diſtat forum: illud animo nocet, hoc corpori. Diſtant opifices, atque amici, quos laborioſum viſere, negligere inhumanum eſt atque noxium. Quocumque ire decreveris, ceu peregrè profecturus, domui tuæ diſponas oportet. Quid ſi, ne aberres, ferro ac magnete iter agendum eſt? Hàc eas faciliùs, hàc rectiùs; hàc curiam, hàc theatrum, hàc macellum vites. Hi, & mille alii ſunt magnarum urbium ſcopuli, quos inter fluctuans, domum tuam, quaſi alterum orbem, petis.

g Magna magnæ urbis incommoda, h curæ,

Vide, quas non moleſtias, quas non curas, quas non pariat umbras illuſtris patria. Habes itaque non lætitiæ materiam, ſed curarum. Dubitas? ab Emblemate diſce. Quæris cur tantas urbs, quam hîc delineatam vides, pariat umbras? Illuſtris eſt.

i umbræ; l & quidẽ, quia illuſtris eſt.

VANITAS.

Ingenita libertas.



VERITAS.

Libera captiuitas.

VERITAS.

SI quis remiges avis hujusce, huc illucque volitantis, pennas attenderit, liberam judicet; sin autem vincula, quibus illius præsumpta libertas adstringitur, captivam. m *Libera est avis hæc, nec libera:*

Quid ad hæc ais, insolens ingenitæ libertatis præco? an huic te volucri disparem autumas? Ego certè parem te assero. Liber natus sum, inquis. Imò servus. Nascendi genus omne obnoxium peccato, quo nulla gravior servitus fingi potest. Et quamvis eam, omnibus naturæ lege debitam, Virginis ad-instar Matris, effugisses; aliam tamen, ipso nativitatis tuæ momento, incurristi. Multum fortunæ licet in nascentes, in viventes non minus. Sola inexpugnabilis arx est sepulchrum: illic regnum vermibus, non fortunæ. Itaque limen illud ingressi soli mortalium vitæ hujus ab insultibus tuti sunt. Tu te liberum jactas, & ignoras, non dico ad sepulchrum, sed an liber hodie ad cubiculum sis iturus? Libertas tua tenuissimo pendens filo, sicut alia, quibus confidis, omnia, tremula semper ac caduca est. Non igitur, qui liber nascitur, sed qui moritur, liber est. n *sic qui liber est homo,* o *etiam servus nascitur;* p *& quidē peccati,* q *ne dicam fortunæ.*

Nec verò etiam liberum te dixeris, quòd nec in acie captus, nec venumdatus sis, nec Domini nu- r *Nulla non hora servituti obnoxia:*

 tibus

tibus mancipatus. Videndum tibi, non ubi incipias, ſed ubi deſinas. Vita omnis à fine deſcribitur.

Plus dico: nulla non dies, nulla non hora fortunæ obnoxia eſt. Neſcis quâ ætate Hecuba ſervire cœpit, quâ Plato, quâ Diagoras? Numquid non Attilum Regulum meminiſti, indignum prorſus hoc ludibrio, affectum tamen? Numquid tibi recentior annis Valerianus excidit; quorum ille modò dux, hic autem Princeps populi Romani; moxque ille Carthaginenſium, hic Perſarum ſervus; ille truci ſupplicio peremptus, hic longâ & miſerâ contabuit ſervitute?

teſtes varii.

Mitto veteres Regum caſus. Ætas noſtra quoſdam è regiâ truſit in carcerem; eumdemq; eâdem horâ & primum Regem, & ultimum ſervum vidit: ſiquidem eò quiſque miſerior ſervus eſt, quò felicior liber fuit. Noli igitur libertate tumeſcere; quoniam non ex liberis modò, ſed ex Regibus quoque tam ſubitò ſervi fiunt. Nihil ſub cælo ſtabile.

Scio, inquis, & aulam in caulam, & Principes in mancipia repentè mutari. Scio mortalium vitam omnibus fortunæ telis propoſitam: nec an quid hîc ſtabile aut permanſurum ſit, arguo: hoc proteſtor, hoc contendo; nullius adhuc me Domini catenis obnoxium.

Falleris: ſunt, quæ miſeras animas nundinentur

tur (quas, heu! vili pretio mortales venditis) voluptates, fœdissimæ dominarum, quæ vos inenodabili nodo constrictos tenent: sed, quos libertas excæcat animi, nihil nisi corporeum vident. Vnde eum, qui uni mortali subest domino, servum dicitis; illum verò, qui mille immortalibus tyrannis opprimitur, liberum judicatis.

Nulla non subjacet peccatis anima.

Profectò autem liberum non facit fortuna, sed virtus. I nunc, & liberam, ut libet, captivitatem tuam vendita.



VANITAS.

Clarus ſanguis.



VERITAS.

Optimus eſt, qui ſanus.

VE.

VERITAS.

DISPVTABANT, à diebus non ita multis, de claro ſanguine Palatini duo; jamq́ue ferro decidere tentabant, quod verbis non poterant. Audit litem, audit pugnantium tumultum Chirurgus quidam, audiunt vicini; accurrunt, pugnam dirimunt: hi unum, Chirurgus alterũ (quòd eum levi vulnere adverſus mucro perſtrinxerat) in ædes quiſque ſuas abducunt. Dumq́ue corpori medicinam facit Chirurgus, recrudeſcit, inter exſecrationes innumeras, ulcus animi. Ad abeuntem itaque Chirurgus, Tantáne vos inter, inquit, tantillâ de re contentio? Sic ſanguinem ſanguini propugnando projicitis? Vides hunc, quem generoſis, vilibuſq́ue venis eduxi? Omnis propemodùm concolor eſt: & ſicubi fortè alter altero clarior videtur; non id nobilitas efficit, ſed ſanitas.

u *Stultum certamen de nobilitate,*

x *quæ par ſanguini.*

Optimus eſt ſanguis, qui ſanus, cætera nugæ.

Agè porrò: an, quia vitioſus hic quem manu teneo, patris tui ſanguis eſt, peccat etiam tuus? Minimè gentium. Ecquid igitur, quia clarus hic fuit, tuum quoque clarum eſſe debere contendis? An fortè cum ſanguine virtus in poſteros tranſmittitur, non vitium?

Non hoc arguo, inquis; ſed nimiùm quàm vetuſtam

tustam mihi nobilitatem arrogo. Eadem moneta, sed paulò subtiliùs subærata. Non credis? Vide.

y Clarum genus obscurũ est: Nónne jam clarum genus venditas, jam vetustum? Quid inde? Clarum igitur genus tuum esse vis, & obscurum. Quid ita? inquis. Audi. Vetustas nimia claritatem rebus eripit. Quidquid longa dies peperit, longiorque auxit, longissima subruit. Quot illustres olim fuére familiæ, quarum hodie vel memoria ipsa obscura est? Confusa nempe in tantâ vetustate sunt omnia, & perplexi successionum rivuli, quibus ad vos hæc clari sanguinis unda profluxit;

z quin eò obscurius, quò vetustius;

Turbidus ille, hic clarus; & una est omnium origo.

Verum est enim Platonicum illud, neminem Regem non ex servis oriundum, ut neminem servum non ex Regibus. Nec mirum: ingens rerum mortalium rota est; sed quia tractus est longior, brevis hunc vita non percipit.

At avorum mihi clara prosapia est. Radix aruit, & floribus ejus ornari vis? Inanis ambitio.

Fieri potest, ut quo te nobilem fingis, esse desieris; nobilior forsitan futurus, si seriùs fuisses.

a ac semper aliena laus, numquã propria. At avorum, inquam, mihi clara prosapia est. Quousque vagaberis? De te agitur; & nescio, quos mihi in tuum locum substituere niteris, qui pro se fortè aliquid, pro te nihil responsuri sunt.

Verùm nobilis clarusque natus sum, ais. Itáne verò?

verò? claritas non naſcendo quæritur, ſed viven-do; ne dicam, moriendo. Quin profectò: benè qui moritur, benè naſcitur; nec alius quiſpiam. Claritatem naſcendi ſola mors rectè definit, perpetuàm gladius. Hæc cogita, & intelliges, quàm verum ſit, quod antè docebam; b *Non vivendo tantùm maximè ſed moriendo comparatur.*

Optimus eſt ſanguis, qui ſanus, cætera nugæ.



VANITAS.

Bonum nomen.



VERITAS.

Sapè malum genuit.

VERITAS.

QVAMDIV boni nominis eſt ſubærata pecunia, omnibus eam popularis error facit acceptam: at ſimul ac fraudem, & deliteſcens ſub auro cuprum, Lydius detexit lapis; ſuffigitur illicò mercatoriæ tabernæ poſtibus, & cui communis dumtaxat Regiæ monetæ laus adhuc pretium fecerat, hanc tum hujuſce patibuli ſingularis infamia, omnibus vilem reddit ac odioſam, nullo indubiè ſupplicio mulctandam, niſi nominis olim boni gloriâ floruiſſet.

c *Nomen bonum pecunia nocet,*

d *ſi falſa deprehenditur:*

Audi hoc quiſquis famæ laudibus inſoleſcis:

——— *Mutato nomine, de te*
Fabula narratur. ———

Quid enim? Quiſquis ego ſum, inquis, opinio de me hominum bona eſt. Meam audi. Alter alterum decipit, tu te ipſum, omnes te. Opinio rem non mutat. Quid ſi tu malus? nónne opinio falſa eſt? Scientem certè falſo gaudere, ut emendante formam ſpeculo turpes mulierculæ ſolent, mera dementia eſt.

e *ſic nec bonum facit hominem opinio bona,*

f *ſive aliena, ſive propria;*

Atqui ego ipſe mihi bonus videor. Ergo malus es. Non ſolet eſſe virtus miratrix ſui, ſed imitatrix alieni, ſemper altiùs adſpirans, dum ſe comparat, parvi pendit. Nec ullius tanta eſt virtutis claritas,

 ut

ut eam elatio non obſcuret. Melius quidem eſſe nomen bonum, quàm divitias multas, Hebræorum Sapiens dixit; ſed & illud addidit: *Nomen impiorum putreſcet.* Quid proſunt adulantum ſuſurri, quid blanditiis aut fictionibus emptum nomen; ſi intus obſtrepit conſcientia? Numquam vel amanti credideris, vel ſperanti.

g *multò minùs adulatio,*

At ego ſic famæ confido, ut & funeri meo laudationem ſperem. Nempe philomelam ſurdo, gloriam apud poſteros, teſtimonium ab ignotis. Non refert itaque, quid de te alii cenſeant, ſed quid tu. Ignorantibus credere, quid eſt aliud, quàm volentem falli? Eſt intus in animâ teſtis incorruptior: illum interroga, illi crede. favent alii, falluntque: & dubium non eſt, quin hic te de vitiis convincet, ſi juſtus es arbiter.

h *aut fama poſthuma:*

i *ſed ſi falſa eſt,*

Quid ergo? non te dici pudet quod non es? aut non times ne dicare quod es? At meritò potes: hoc enim ſi evenerit, pejùs multò tecum agi intelliges, quàm ſi olim nominis boni gloriâ caruiſſes. Peſſima eſt optimorum corruptio. Verum itaque quod bono de nomine Lemma prædixit:

l *graviùs officit.*

Sæpè malum genuit.

VA-

VANITAS.

Lauta fames.



VERITAS.

Vermium penus.

VERITAS.

m Si ſtultũ, modico vino è caſeo vermes producere;

OFFENDIT me, non ita nuper, brutum ventris ſui mancipium, homo; qui, quòd me vili caſeo ingentis pretii vinum invergentem cerneret, Quid rerum agis? ait. Cui ego: Vermibus educendis, & educandis ſtudeo. Et quis pro ſucceſſu vadimonium dixit? inſit. Experientia, refero. Tum ille ſubridens, Inſigne verò ſtudium, ait, inſignis experientia.

Stulta, penum ſtultâ vermibus arte ſtruis.

Ego ſanè palato meo cupedias excogitare mavelim, quàm vermibus. Itáne verò? inquam. & aliud facere te credis, cùm è cœlo, terrâ, mari Sybariticas copias in famis expugnationem evocas? Certè, non vides manticæ, quod in tergo eſt. Quid ita? Dicam.

Si arte, nec omnibus notâ, nec injucundâ, vermibus è caſeo producendis, aliquot maſsici guttulas profundere, te judice, ſtultum eſt;

n inſanum eſt, patrimonium ſanitatemq́ue prodigere.

Dic, quibus Anticyris caput eſt ſanabile,

quod non Palatinum modò dolium, ſed ſæcularis inſuper parſimoniæ fructus non parcos profundit; & quod ſtultius eſt, ſibi tremulas manus, lippientes oculos, purulentas gingivas, vacillantes dentes, cretatos pedes, grave-olentem ſpiritum, pectori

pectori phthisin, hydropem ventri, mortem corpori, infernum animæ, immodicis sumptibus ambit & comparat, ut è cadavere suo vermes & producat uberiùs, & lautiùs educet? Nullus profectò. Et tamen, nisi ejusmodi te dementiæ convicero, de injuriâ mecum expostula.

Dic, amabò te, quò tibi tot obsonatores, cetarii, salarii, lactarii, cupediarii? Quò cibus tot fartorum manibus, tot lixarum sudoribus irroratus? Non aliò certè, quàm ut Archi-magirus stomachus, tot sordium, tot corruptionum colluvie instructus, citiùs te in tumulo vermibus condat ac condiat. o *in epulas omnis generis,*

Deinde, quò jentacula, prandia, merendæ, cœnæ, pocœnia; non passerina, non cynica, non statarìa; sed recta, sed opipara, sed Capitolina? Præterea, quò bubula, ovilla, vitulina, suilla, aprugna, ferina, elixa, tosta, frixa, assa, salita, infumata? Quò pipiones, ficedulæ, alaudæ, perdices, sturni, capi, æsalones, phasiani, attagenes? Quò ostrea, astaci, encrasicholi, cynoglossi, scombri, salares, soleæ? Quò tot coliphia, artocreæ, streblitæ, hypotrimmata, pulmenta, illinctus, moreta, embammata, ozypora? Quò denique tam innumerus eduliorum exercitus? Quò tam immensa lancium castra? An, ut ab uno milite stomacho expugnentur hæc omnia? aut ne fami domandæ desint omnis generis arma, cui unum, vel Epicuro judice, satis est? p *superfluas,*

Quor-

q *ut lautiùs è cadavere tuo vermes alas.*

Quorſum igitur hæc omnia? Vis dicam? Timet, mihi crede, cum Apitio, inſanus fortunæ tuæ decoctor ſtomachus, ne ſi diutiùs ſupervivas, non ſuperſit, quod in cœnas ejuſmodi conferas, ſymbolum; adeoq́ue te morti quàm citiſsimè immolatum vult: & ut ne vel in tumulo annona deſit, bellum cælo, terris, mari ad internecionem indicit, & ex omnibus elementorum ſpoliis ſaliare tropæum erigit; ut totum ſe in cupediarum penum convertat, non ſibi, ſed vermibus.

Non jocor tecum. Scis, etſi fortè diſsimules, te illi convivio præparatam eſcam, & forſitan jam cœnæ tempus inſtare; ſanè autem jam longiùs abeſſe non poſſe: nam & brevis eſt lux, famelicíq; convivæ, &, quæ menſam tuis impenſis inſtruit, mors impigra. An porrò, quia dapibus exquiſitis frueris (ut malè loqui ſoles, ſed tamen affectui tuo propriè) ideò magis tibi, quàm duro agricolæ, vermes parcent? Imò verò, ſi, Philoſopho teſte, peſſima eſt optimorũ corruptio, & plures te obruent, & molliore cibo veſcentur avidiùs.

Vide modò, quis noſtrûm ſtultâ magis arte vermibus penum inſtruat; atque illud ex me gaſtrophilis tuis refer, Nihil eſſe lautam famem, niſi vermium penum.

VANITAS.

Pretiosa sitis.



VERITAS.

Accenditur, ut extinguatur.

VERITAS.

r *Accenditur viva calx ut extinguatur:*

RIDERE parabat Calcarium Canopus quidam: ſed Davum quærens, Oedipum reperit. Rogat, ecquid infusâ frigidâ calcem accendat. Vt extinguam, inquit alter. At Canopus, Quis te hanc, ait, extinguendi methodum docuit? Tu ipſe, refert Calcarius. Egóne? calcariam profectò nec intellexi umquam, nec exercui. Imò verò tu. Negas? jam fatebere; paucula tantùm, quæ te rogatum volo, reſponſo dignare.

ſ *ſic hodie omni modo*

Cur in ſympoſiis circumpotitas? cur amyſtide heminas ducis, & ſextarios? cur vini immodicus uſque eò te ingurgitas, ut dubium ſit, an plus bibas, an evomas, an profundas? An, ut humanus videare convivis? Non id exiſtimo; niſi fortè credas, tum demum quempiam humanum cenſeri cùm vino utitur, non ratione; cùm hominẽ exuit, belluam induit; imò infra belluas (quarum ultra ſitim potus non eſt) turpiſsimè ſe abjicit; cùm denique ſalutis ſpecie, ſe ſuoſque non minùs orbos pecuniâ, quàm vitiis obrutos, Bacchi veneno enecat. Credat hoc Iudæus apella.

Ecquid igitur ita pergræcaris? Vt ſitim extinguam; hoc natura dictat, hoc ratio. Itáne verò? Ergóne non extingueretur ſitis, niſi in orbem biberes?

peres? nisi periculo certares & amystide? nisi plus effunderes, quàm potares? nisi suum dolio munus eriperes? Vix binas amphoras capit stomachus, & cadum facis. Hoccine natura dictat, & ratio? hoc sitim extinguere est? an, ut extinguas, accendere? Tuos hîc commilitones, barathrones inquam illos, & merissimas vini spongias appello; imò guttur tuum, quod numquam non vino madet, & tamen etiam modò siti exarescit.

Clariùs tecum agam. Quid cerevisiæ siceram, siceræ mustum, musto vinum molle, molli præcium, præcio hornum, horno edentulum, edentulo Belnense, Rhenanum, Arvisium, Falernum, Iberum, Aromaticum, & his omnibus ipsum Liberi florem, non sine vitello, aut butyri turundulâ, ut obluctante gobio superingeris? Vt sitim extinguam. Vt extinguas? At accendi pretio sitis consuevit. Quis hoc asserit? Idem qui negat.

t *& genere potûs certatur;*

u *non ad extinguendam sitim,*

Dic, sodes; si quis te ex combibonibus tuis ad vinum non minùs nobile quàm pretiosum vocet; si ad omnia, quæ variis ex provinciis non sine ingenti sumptu deferuntur, potionum genera invitet; an non hic verè sitim tuam accendet, ut extinguat? Nega, si potes. Quid igitur aliud tantâ potûs varietate aucuparis, quàm alteram ex alterâ sitim? Hoc verò quid aliud est, quàm accendere sitim, ut extinguas? Nihil profectò. Quantò tutiùs

x *sed ad accendendam;*

eam unicum vini genus, illudq́ue debile, vel dilutum extingueret? ne dicam, purus frigidæ rivus.

y maximè cùm tabacum bibitur, & vinum adustum.

Finio, si priùs duo te rogavero. Cur in pocœniis eliquato per ignem vini latice tibi guttur aduris, & ilia?

Cur mox à vino juvat indulgere tabaco,
Eq́ue tubo genitas haurire & reddere nubes?

Vt sitim extinguam. Deus bone! & hoc guttur illud asserit, quod hæc immodici caloris pocula in novam continuò sitim accendunt? Sed demus hoc gustui tuo, demus affectui; utaris etiam calidis ejusmodi potionibus, ut sitim extinguas: at negare certè non potes, magis eam tantis æstibus inflammari, quàm extingui. Hoc igitur vel à gutture tuo mecum disce, evenire calci meæ, quod pretiosæ siti tuæ: *Accenditur, ut extinguatur.*



VA-

VANITAS.

Splendidum conuiuium.



VERITAS.

Omnia pompa.

VERITAS.

An ridere me deceat, an flere, multum ambigo. Vtrumque faciam, ne errem in alterutro.

z Vt in magnifico funere

Vides hæc templi ac ædium, levidensâ & holoſerico prætenſa limina? Vides hæc novi hominis, cui plus divitiarum, quàm generoſi ſanguinis, aut famæ fuit, iniquiſſima juſta? Vides ſupina ſigna? pronas haſtas? Vides equorum lugubres phaleras? Vides hoc galeæ, chirothecarum, calcarium, enſis, ſagi, & inſignium funebre tropæum? Vides copioſi luminis inſolentem ſplendorem? Vides conſanguineorum, vides affinium, vides amicorum frequentiam? Vides, ut ferales hi vultures, plus exuviis quàm precibus adſpirent? Vides, ut inter ſe capita conferant, conſulantque, quî rem ſuam commodiùs augeant, quî defuncti pia legata, quî ſacrificia, quî eleëmoſynas reſcindant? Illorum certè judicio nimiùm animæ ſuæ tribuit, parum funeri, parum ſuperbiæ.

a omnia pompam ſpectant, non animam:

——— Dant ſcilicet omnia pompæ,
Nil animæ. ———

Quis non mecum vanitatem hanc rideat? quis non fleat?

Verùm, eſt & alia riſu lacrimiſque digniſſima, quam

quam ejuſmodi glorioſi milites ſolennes inter epulas, ne dicam, ferales inter delicias, quotidie nobis exhibent.

Fatigant precibus ſtulti ſtultæ ſollicitudinis ſervi, Proceres aliquot; & à negotiis honeſtioribus abſtractos, honorifico tædio, unum in locum cogunt. Exulant hîc leges ſumptuariæ: Taliarchæ ſunt Philoxenus, Apicius, Vitellius: ſtant Chinenſium more ſuperingeſtæ lancibus lances: diceres pyramides triumphanti ſtrui, non epulas convivæ; nec quidquam vel Archeſtrati gaſtrologia deſideret. b *ſic in ſplendido convivio.*

Quorſum hæc omnia? An, ut multos ventres damnoſis ſarcinis obruant, ambitioſâ ſemper nauſeâ? At eorum plurimi aut meliùs vacui manerent, aut gratiùs domi arbitrio ſuo implerentur. Moleſtus quidem creditor venter eſt, ſed parvo dimittitur. An, ne faſtidioſa guſtûs titillatio utcumque lenteſcat? Sed copiæ ſolet eſſe vicina ſatietas, ſatietati faſtidium. c *quod procul dubio faſtidium parit,*

Adde, quòd convivarum conditio querula eſt, multumque difficilis. Raró inter illos convenit. Si tres, Satyrico teſte, diſſident; quid viginti? Vix ſine tacitis ſaltē abeunt lamentis. Illud gelidum, illud intempeſtivum, hoc lacerum, hoc crudum fuit, aut certè lautiùs condiri potuit. Verbo dicam, in viſcerationibus hiſce omnes nimium habent, & nemo ſatis. d *querelas,* e *obloquia,*

Quor-

Quorſum igitur, quod ubique rariſſimum, unâ in mensâ frequentiſſimum viſitur? Quorſum aurei panes, aurea obſonia; & ingens vis margaritarum aceto ſubacta, delicatiſſimis pulmentis adſpergitur? Quorſum nihil non argenteis lancibus apponitur? An quia, ut Heliogabalus volebat, rerum pretium orexis eſt convivarum? At profectò, famem cibo expleri Midas docet, non pretio. An, ut convivio gloriam quærant? Inſignis verò gloria, inſignis ambitio; coquum fieri, ut gulæ complaceas alienæ: ut uſque ad amentis impenſæ profluvium prodigus, his tædio, illis riſui, tibi damno ſis.

f *damna;*

Sed in philitiis hiſce ſolam charitatem ſpectamus, inquiunt. Veriùs caritatem dicerent. Si enim charitatem ſpectant; cur, qui à ſaturis epulonibus decidui panis fruſtulum Lazarus orat, non exorat? Cur non ſtatim à prandio domus panditur, ut pauperi panis detur? Imò finge, poſtridie unum aliquem convivarum tantulo egere, quanti ſua conſtitit paropſis: numquam id à convivii dominis impetrabit. Nempe non id aliorum fami præſtant, ſed famæ ſuæ,

g *nec pauperi patet.*

h *Omnia famæ dantur, non fami, aut animæ.*

——— *Dant ſcilicet omnia pompæ,*
Nil animæ. ———

Quis non hanc quoque gloriam rideat? quis non fleat infamiam?

VA-

VANITAS.

Frequens comeſſatio.



VERITAS.

Multiplex inſania.

VERITAS.

i *Multæ sunt, & malæ fatuorum insaniæ:*

MENSIS eſt, ex quo in Morotrophio, præſente me, ſoluta ſunt pleraque fatuorum ergaſtula, ut populo, qui encæniorum gratiâ frequens affluxerat, ludos darent. Deus bone! quas non ibi comœdias, quas non tragœdias, quæ non amentiæ ludibria vidimus?

l *plures & pejores comeſſatorum.*

Sed nihil ad ea, quæ barathrones aliquot eâdem in viciniâ, etiam id temporis, nobis exhibuêre. Variam quidem non minùs hi, quàm iſti, inſaniam inſaniebant; ſed peſſimam longè comeſſatores. Vtroſque conferam, tu judica.

m *Fatuus utrem ſordibus ſtrangulat,*

Erat inter lymphaticos illos non-nemo, qui ingentes ſordium cumulos, quos undique corraſos improbo labore congeſſerat, in utriculum eâ vi cogere niteretur, ut illæ, mox anguſtias peroſæ majore vehementiâ in apertum erumperent; & non modò ergaſtularium ſuum, ſed adſeſſores insuper aliquot conſpurcarent.

n *comeſſator ſtomachum.*

At inter hos pamphagos, plurimos erat videre qui pecudum, qui volucrum, leguminumque cadavera, qui fruticum lacrymas, ſudores, excrementa, qui terræ ſaniem, qui maris ſpumam, fungos inquam & oſtrea (quibus non abſimile pectoris noſtri rheuma deteſtamur) quin etiam, qui latrinarum

narum collicias (ſic enim tomaculum, ſic farcimina, ſic apexabones, ſic inſiſia, phaliſcoſque ventres vocari merito poſſe, ratio dictat) omnibus è popinis, ſtulto planè pernicioſoque ſtudio, compararant. Vix ſiquidem illorum quiſpiam aſymbolus fuerat. Nec illud modò; ſed omnem hanc colluviem, jam aceto, oleo, cereviſiâ, vino, butyro, omphacioque maceratam, & arte & Marte exiguæ capacitatis ventriculo ſic ingerere certabant, ut in poſterum recuſans officium condi ſtomachus, ultrò promi munus invaderet; herumque ſuum, cum ceteris gulonibus, partim ſordibus, partim fœtore perfunderet.

Iſthîc phreneticus quidam, quòd amphoram ſe vellet, continuè ſibi omnis generis liquores infundi rogabat: hîc verò complures ita ſe potu ſtrangulaverant, ut niſi ſe dolia crediſſent, & vino magis parſuros fuiſſe certum ſit, & ſibi.

o Fatuus amphorã ſe credit, p comeſſator doliũ.

Bibebat iſthîc lunaticus aquam, & vinum putabat: at hîc ebrius mortem, & ſalutem vocabat; indignè ferens, non omnes eodem ſecum ſtudio duci.

q Fatuus aquam pro vino bibit. r comeſſator mortē pro ſalute.

Tentabat iſthîc alter alteri alapam infringere; ſed delirante cerebro, manus quoque aberrabat. Quid ad hæc atrabiliarius alter? non ſecùs, ac ſi alieni erroris pœnitudine duceretur, ut injuriam avertat, ipſe ſibi injurioſis unguibus faciem vulnerat.

ſ Fatuus iratus in corpus ſuũ ſævit,

nerat. Potéſtne quid ſtultius excogitari? Poteſt. Helluones hos conſule, & intelliges.

t *comeſſator in animam.*

Impetebatur illorum aliquis convitiis à ſocio, cui jam vinum cornua fecerat; quodque prohiberetur animam ſuam per convitiatoris latus, non unâ morte, perimere; mox ipſe ultroneis in ſe plagis ſævire, genas convellere, ſolo corpus allidere, & quod caput eſt, neminẽ odio majore proſequi, quàm ſuæ ſalutis amicum. Nondum ſatis.

u *Fatuus ollam procatur,*

Vidi item in morotrophio non-neminem, qui ollam, ut amores ſuos, amplexus, candidulam ſuam millies nuncupabat, licet eam pice nigram magis, ſexcenties experiretur. Nec illud modò; ſed inſulſis illius oſculis & uſque & uſque inhiabat, numquam ejuſmodi deliciarum ſatur. ſic nigricantis ſuæ Candidulæ nivibus inæſtuabat.

x *comeſſator feminam ollâ nigram magis, & candidam putat ac formoſam.*

At in tabernâ diverſoriâ vidi, qui ſtatim à menſâ (ſolet enim mox Veneri facere, qui ventri) vidi, inquam, qui Blattæ ſuæ immoriebatur amplexibus, & recepto ſubinde ſpiritu, alia illi ex aliis baſiorum millia figere non deſinebat, numquam non ejuſmodi ſordium novus; ignarus tamen, tot ſe peccati maculis inquinari, quot votis, quot oſculis Blattam ſuam appetebat. Columbulam vocabat, & referebat corvum; laudabat crines, & vermiculoſi erant; frontem, & inviſibilis; oculos, & lippi; naſum, & ſimus; nares, & mucoſæ; genas,

& bucculentæ; dentes, & putidi; manus, & ſquarroſæ, unguibuſque promiſſis vulturum ungulis non abſimiles.

Quid multis? Iſthic amentes inconditis clamoribus impluvium perſonantes, jam coniſcare, jam vitulari, jam mutuis inequitare tergoribus, jam ad modulos cerebri, extra chorum ſaltantis, choros ducere conſpiciebantur. y *Fatuus belluis ſe aſſimilat.*

Hîc verò geſtiebant combibones baubare cum canibus, mugire cum tauris, rudere cum aſinis, grunnire cum porcis, coaxare cum ranis, cum ſimiis denique ad craticulæ pſalterium, ad cacabi crotalum, ad naſi tibiam, barbaro ſigmate circumflecti. z *aſſimilat & comeſſator.*

Et neget quiſpiam, frequentem comeſſationem meritò multiplicem inſaniam nuncupari? Minimè gentium. Si tamen quis infitias iverit, audiat quæ ſubjungo.

Si unum reperis inter hos pepones, qui paleâ vinctus, Herculeo ſe nodo teneri exiſtimet: reperies ebrioſorum quàm plurimos ita ſtultè comeſſandi conſuetudine alligari, ut nec prece nec pretio iis expediri poſſint: & tamen nihil, Apoſtolo teſte, peccata ſunt, niſi paleæ meræ. a *Vterque ſe paleâ vinctum credit indiſſolubiliter.*

Prætereà, ſi apud illos invenis, qui cerebri vitio, Regem ſe putet, cùm lixa ſit; invenit & in plateis Brugenſibus Philippus, inter Flandriæ Comites b *Vterque Regem ſe arbitratur.*

non injuriâ Bonus, rusticum non minoris insaniæ reum. Illius enim jussu lecto, vestibus, mensâ, famulitio, musicâ, ceterisque Principis deliciis inter crapulam usus, Principatum, quem tenuisse se crediderat ebrius, sobrius amissum requisivit, & doluit.

c *Fatuus denique naves omnes suas putat,* d *comessator verò domum in navē conversam Agrigenti.*

Si apud illos denique habes, qui, cum notissimo Græcis Sannâ, præ navium curâ, quam sibi falsò arrogat, verè suus non sit: habes & Agrigenti comessatores aliquot, qui, vini fraude, domum in navem commutatam sibi persuadentes, tam diu in sicco naufragium timuerunt, dum ratis sublevandæ laboribus impares, oneri somnoque succumberent.

Verùm, ut comœdiam hanc fusiùs spectes; accipe, quos, genis adhuc investibus, eâ de re versiculos cecini: sed Poëtæ compatere, dum Helluones rides.

Maßica qui sensus negat & subducere census,
Audiat hæc, pridem quæ meruere fidem.
Nyctilco potum plebs fecerat ebria votum,
Et jugi rediens iverat orbe triens:
Cùm domus hæc inter, Vertigine judice, linter,
Fitque Tarentinus ipsa platea sinus.
Nec mora; qui lætus nova surgit in Orgia cœtus,
Excutit in typhos orbe ruente scyphos;
Dumque calix fusus, jam factus Aquarius, usus

Insoliti

Insoliti plenas proluit imbre genas;
Clamat hic: Heu! fœdis quantus ruit imber ab Hœdis,
Quamque repentinas depluit aura minas!
Ergo, quod incautis suadet Tethis excita nautis,
Cùm sit vita scopus, quisque capessit opus.
Sudat hic extremos in marmore ducere remos;
Et, ferat ut quid opis, ingemit usque scopis.
Cætera at hinc pubes cernens tenebrescere nubes,
Quid nox ista trahit? quanta minatur? ait.
Euclide hic vino, quò consulat astra, camino
Emicat ut malo, sed gravis æthra salo:
Nam quocumque genas, oculorum aut flectit habenas,
Non videt ulla vagis sidera læta plagis.
Ille ut torrentem castiget transtra tegentem,
Néve stet iratæ Thetyos unda rate;
Occupat ingestâ clathrorum pervia testâ,
Et quæ damna pavet, quâ valet arte, cavet.
Tum, sibi qui sedem Vulcani fecerat ædem,
Primaque cui solùm discere cura polum;
Auribus attentis, quæ sit fiducia ventis,
Haurit, at ignotis personat aura notis.
Ergo oculi miros contorquet in omnia gyros;
Sed capit ignaros facta culina Pharos.
Nam quia vicinâ rutilat scintilla coquinâ,
Æquoris in pacem credit adesse facem.
Mox sociis, Error procul hinc, ait, hinc fuge terror;
In nostrum ecce venit stella Lacæna zenith.

Attamen

Attamen apta ſalo quæro dum ſidera malo,
Viſa graves pinus non ita ferre ſinus.
Scilicet, infeſtus dum nos circumlatrat æſtus,
Nunc ratis æqua ſolo, nunc ſtetit æqua polo.
Nec mora; deſcendit, hypogæáque ad intima tendit,
Vt ſciat, an navis fortè ſaburra gravis.
Viſa gravis nimis eſt. Quid agat? opus improba vis eſt.
Inſonat: Ad clades turba ſodalis ades.
Diſjicit illa moram, ac dimenſa ſuo pede proram,
Clamat: Vt impegit, ſi malè crura regit!
Ad quos ſecuris exercitus undique curis,
Talia cum fletu dicit, agente metu:
Hei mihi! quàm diras in nos mare deſpuit iras!
Hinc navim unda cavat, inde ſaburra gravat.
Cernitis, ut vergat puppis, nosque in mare mergat:
Ite, labore pari tradite vecta mari.
Hæc ubi; prudentem ſequitur plebs cætera mentem,
Moxque ſuum pronus quiſque capeſſit onus.
Hic menſam, hic ſedes, totas legit iſte per ædes
Scamna, plateari præcipitanda mari.
Ille timens hirtis ſcopulis occurrere ſyrtis;
Cui mare nos tradit? Quid ratis, inquit, adit?
Machina quænam illa eſt? mox alter: Diffuge, Scylla eſt;
Egreſſusque domo cetus habetur homo.
Hos falſò potus dum ſuſcitat æquore motus,
Apparat auctores Prætor adire fores.
Hunc ubi conſpexit plebs ebria, in omina flexit,

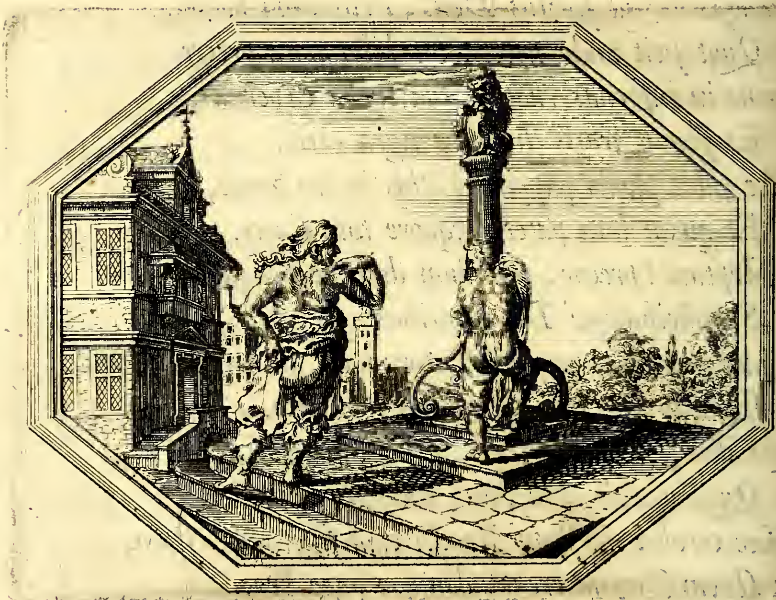
Et

Et maris Ægæum credidit esse Deum:
Sic quoque lictores Divos putat esse minores;
Aëre nam stridens creditur hasta tridens.
Ergo statim exertis in fervida vota lacertis,
Pars velut unda tremit, pars sua fata gemit;
Frangat & ut fluctus Deus, irritamina luctûs,
Quot sitit unda neces, tot bibit aura preces.
Cernis in infernas ruat ut tua turba cavernas,
Et gemat iratis fluctibus ægra ratis?
Ecce subit plenis puppim Tethis incita venis,
Et quàm lata patet, æquore tota scatet.
Ô Neptune! precor, tumidum defervеat æquor;
Supplicibusque Dii mentibus esse pii.
Ridet, ubi hæc cernit Prætor: nam, qui omnia spernit,
Rideat hæc lato splene vel ipse Cato.
Ast illos, tecti sine lege, vel ordine lecti,
Quod gravis acta dies, occupat alta quies.
Hæc cerebri mœstum Bacchi cum fluctibus æstum,
Quem Potina creat, denique pace beat.

Vtrosque contuli, utrosque nunc judica; & frequentem comessationem nullo, nisi multiplicis insaniæ, pretio æstimari posse, nega si potes.

VANITAS.

Splendida vestis.



VERITAS.

Infamis gloria.

VERITAS.

Et meritò: quid enim eſt, eximio veſtium cultu efferri; niſi, cum hoc reo, de præſigni infamiæ notâ gloriari? Vt ſtigmatis, ſic veſtium parens culpa eſt. Non eſſet hic maſtigia cauterii reus, niſi priùs noxæ fuiſſet: nec primorum parentum deberet, etiam inter poſteros, veſtibus obtegi pudor; niſi crimen olim eorum oculos reſeraſſet. Et tamen inſanire jam creditur, qui ſtigmate ſuperbit; & præ ceteris ſapere, qui inſolenti veſtium luxu inſanit. e *Gloria de veſtibus.* f *eſt gloria de ſtigmate:*

Mulctarunt olim curioſos rerum novarum auctores exilio Græci; at Scythæ etiam morte: nos verò non modò ſolennes iſtius amentiæ ſimulacra, pupos; ſed ipſos inſuper vitiorum magiſtros, ab exteris nationibus, in patriæ noſtræ perniciem, advocamus. Quid dico advocamus? ipſo pauperum cenſu (ad quos enim ſuperflua noſtra, niſi ad pauperes ſpectant?) triobolares ejuſmodi nebulones luculenter alimus: quò commodiùs ſcilicet omnium gentium vitia cum veſtibus induamus. Infamis profectò gloria. g *inſolens tamen ubique veſtium ſtudium,*

Et tamen dubites, an vaniùs hi magiſtri doceant, an diſcipuli diſcant: adeò jam nihil inter animos, Duceſque; inter ſcorta, & matronas adh *inſolens varietas*

ſpectu intereſt. Vbi nudum inter omnis generis materias Belgam ſtatueris, forficibus inſtrue; & tum priùs illum è voto veſtieris. Citiùs enim accommodam lunę quovis tempore lacernam feceris, quàm Belgæ veſtem. Tanta eſt illi modò colorum habituumque varietas.

i in pileis, Si pileos ſpectas: ſunt repandi, acuti, villoſi, leves, molles, rigidi, tenues, denſi, limbis latè ſpargentibus, reciſis, mediis, fune jam neglecto, jam divite, jam nullo. Superaddunt & plumas leviculi, quaſi alis indigeant, ut ſe ſuo faſtu ſupervolent.

l in collaribus, Si colli lacinias intueris: exſurgunt, jacent, neglectim ad cingulũ defluunt, humeris ſtudiosè circumflectuntur, guttur ſtrangulant, tot è filo nexibus illaqueantur, ut animarum aucupio; tot plicis complicibus implicantur in cornua, ut lunaticis adaptari non dubites: in feminis verò tam manifeſtis hiatibus uberum carnes proſtituunt, ut macelli januam cenſeas, aut certò proſtibuli. Armantur in hyemem calceis pedes, chirothecis manus, ubera autem perilluſtri ſindone dumtaxat in ſpeciem: ſic ignem ſpirant, ſic urunt acriùs, & incautos, dum retibus hiſce teguntur ſimul ac reteguntur, velut ex inſidiis graviùs feriunt.

m in thoracibus, Si thoraces: nunc eos in orbem, nunc in acutum finiunt, ſtringunt, laxant, deprimunt, protrudunt: n in manicis, manicas adhibent, jam in manum projectas, jam

in brachium retortas, jam tot ſuperinſtructis, ad indignationem materiæ, labyrinthis involutas, ut ſe & materiam in illis perdere voluiſſe non dubites. Quid plura? contrahunt ad incommodum, laxant ad prodigium, claudunt undique, ſecant undique; quò, veluti follibus, ventum liberiùs accipiant reddantque.

Quid de caligis dicam? videbis ad malleolos uſque pendulas, adſtrictas ſupra genua, adeò tenaciter femori affixas, ut pudorem proſtituant: pellem putes, niſi color diſſuadeat; non rarò tam fluidas, ut totam braccatam Galliam in unas migraſſe caligas facilè credas. *o in caligis.*

Quid de tibialibus? ſunt ad tibias coacta, neglectim rugoſa, ſibi mutuò inſepulta, faſciis nunc in roſam conglobatis, nunc in ſtrophei ſpeciem fluidis, & dente non modico calceos quaſi admordentibus; vela dicas, non ligulas. *p in tibialibus.*

Ad calceos quod attinet: diſplicent integri, placent mutuli; quò citiùs ſcilicet pereant, pedemque vel in hyeme refrigerent. Paucis, cuique, pro voto mentiendæ ſtaturæ, calcaneus eminet. Quin habent & ſuas ocreæ crepidas, habent & caligas, queîs troſſuli noſtri, etiam pedites, lembos & rhedas inequitant. Tam inſolens ubique de concinnando ſtigmate pugna eſt. *q in calceis.*

Quid, quòd & pretio certatur, quis amplius de peccati *r quin & pretio certatur.*

peccati pœnâ circumferat? Belgis Britanni, Belgis Iberi, Belgis Perſæ, Belgis Seres, Belgis Indi, lanificant, pectunt, nent, texunt, purpurant. Excidit nimirum Deo coccineas oves condere, quò fimum purpurâ Belgæ tegerent.

f Plus dicam: infame eſt, hac infamiâ non efferri; nec inſignis habetur, niſi qui ejuſmodi pudoris hederas, inſolentiæ vexilla, animarum retia circumfert. Et tamen quid è capſulâ & ſpeculo firmum ſperes? quid ab effeminatis virile? quid à pupis ſolidi? quibus, ſi totum in veſtibus ingenium eſt, quid exſpectes à cerebro? Perperàm certè aſinum à frænis aureis equum vocites.

f & infame infamiâ hac non gloriari.

Rectè itaque Epulonis Euangelici, etiam in veſtibus, luxum damnavit, qui falli non poteſt, Deus: rectè veri Doctor Angelicus, Thomas, dixit: Qui gloriatur de veſte, ſimilis eſt glorianti de cauteriis; quia per peccatum Adæ uſus veſtium introductus eſt.

VA-

VANITAS.

Odorum fragrantia.



VERITAS.

Inanis ſaturitas.

VE-

VERITAS.

t *Pascit coquum culinæ nidor,*

QVIN annuis invitanti te, mi Gastrologe? vocat, en, socius, vocant epulæ. Horreo. Quid? Cibos: familiares tuos scilicet, ac necessarios. Sic est. Quid ita? Satur sum. Imò jejunus. Satur tamen. Inaniis credo. Rem acu tetigisti. Tam potens enim me dapum, quas vides, nidor afflavit, ut, expleto ad naveam usque stomacho, famem omnem expulerit.

u *sed inanis.*

x *Pascunt etiam effeminatos odoramēta:*

Inanis profectò saturitas. Non inficior, sed primis tamen imisque communis: hi quippe tabaco vivunt, illi pascuntur odoribus pretiosis; utrique fumo, sed vaniùs illi: corporeis siquidem rebus stomachus expleri potest, non item animus. Immensi enim Dei capax, immortalis anima creatis omnibus occupari potest, repleri non potest, nedum odoribus.

y *sed vanè magis,*

z *& vitiosè,*

Et tamen, quæ mortalium vanitas est, eò vesaniæ porcos suos (procos inquam, semper hîc erro) inanis illa saturitas adegit, ut eorum plurimi fa potiùs, quàm illam, perdere maluerint. Quamvis enim Roma, &, quam Græcorum Romam prope dixerim, Lacedæmon, huic pesti ex Asiâ venienti quasi armatæ hostium legioni ferreis moribus atque edictis obstiterint; ad extremum tamen mol li

is unguentorum, ſimulque vitiorum acies fefellit
excubias, in Europam tranſiit, & fortiſſimas gen-
tes vicit.

Sed quoniam ſingula proſequi longum eſt, ex
uno de reliquis conjecturam facite. In medio bel-
lorum æſtu, cruento cum exercitu unctus eſt
Hannibal; penetrarunt unguenta, ſed magis vitia:
itaque enervati Ducis, ac militum, quorum tam
ſtupenda primordia fuerant, qualis decuit, exitus
fuit. Quid plura? non-nemini vitam hic luxus
eripuit, multis famam, virtutem omnibus. Sed hi
nimirum communi ſæculi ſui vitio peccarunt,
nos cujuſlibet proprio.

At vitia tamen perquam accommodè, inquis, a *& putidè.*
celat odorum fragrantia. Benè eſt: hoc nempe
nominis error augurabatur, cùm ejuſmodi ſor-
dium procos, porcos appellavi. Sed & multum fal-
leris: non celat vitium compoſitus odor; ſed aut
conſpectum magis reddit, aut ad minus ſuſpe-
ctum. unde illud:

Non benè ſemper olet, qui benè ſemper olet.

Verùm Magdalenam cum Phariſæo accuſas, b *Laudat in Magdalenâ non odores Christus.*
inquies, & Chriſtum criminis arguis. Quin verò,
& illam abſolvo, & hunc veneror. Admiſit qui-
dem præſtantiſſimos Magdalenæ odores & un-
guenta, qui omnem mollitiem animorum, omnes
corporis illecebras exſtincturus advenerat, Chri-
 ſtus;

c *sed pietatem.* ſtus; aſt non unguento, ſed pietate delectatus eſt, ac lacrimis offerentis.

d *Deo impenſi laudabiles ſunt.* Tu quoque tuos Deo odores conſecra, & laudibus efferam: ſparge bonæ famæ odorem hominibus, cælitibus precum, & animos addam: hic enim mentem fumus paſcit, hic Numen recreat.

e *Si abſint, non quærendi;* f *ſi affluũt, non reſpuendi, ſed modici.* Imò verò, ſi tantum odores, cùm abſunt, non requiris; cùm ultrò adſunt, non reſpuis, ut Auguſto mos fuit, non arguam: at ſi in vitium uſque illorum prodigus, corpus tuum iis quaſi condis ac ſepelis, cadaver te facis, dicam, & putredinis inſimulas, ut inani ſaturitate paſcaris.



VANITAS.

Dulcis ſymphonia.



VERITAS.

Priùs fluit quàm fuit.

VERITAS.

g Stultus est, qui aquis nomen inscribere nititur.

NARCISSI fatum affectas,ut video;Mopse; ita toto corpore conniteris, ut tuum fluctibus nomen inscribas: sed frustrà. Nomen quidem aquis dare poteris, at non inscribere: quidquid enim characterum primus vortex excipit,secundus obruit; atque adeò, si quid fluctibus imprimis,priùs fluit quàm fuit.

Sed non ideò ad restim tua venit amentia. Complures sunt, nec infimi quidem subsellii homines, tuo cucullo dignissimi. Audiat me, quisquis VERITATEM amat,& judicet.

h Magna quidē vis musica

Quantum in mortales imperium habeat Musica, quamq; suavem in animis,etiam efferatis,tyrannidem exerceat; satis omnium Poëtarum calamus, satis omnium pictorum colores loquuntur in Orpheo atque Sirenibus. Sed quòd hæc ficta creduntur, accipe potiùs quæ facta perhibentur.

Terpander à Lacedæmoniis evocatus, ut flexanimis musicæ suæ modulis, exortos non ita nuper seditionum tumultus componeret; non infeliciùs diffidentium animos demulsit, quàm aures. Nec aliter sanè Cliniam Philosophum, nec Græcorum fortissimum Achillem se sibi restituere solitos legimus.

At

At Milesius econtrà Timotheus Alexandrum non infrequenter, potentissimo citharæ suæ plectro, in belli furias alacriùs evibravit. Illud autem indubitatæ prorsus est fidei, primum gentis Hebrææ Regem, dum illi Iessæus Psaltes statis pulsibus mellitissimos temperabat cantus, non semel à maligni spiritûs intemperiis in pristinam serenitatem assertum.

Hæ, aliæque pænè supra fidem admirabiles musicæ & fidium vires, summos etiam magistratus ac Principes in tantam illius venerationem ac studium impulerunt, ut in ejusmodi VANITATIS organa fortunas ingentes, famamq; prodegerint; quo nihil est stultius. Hinc Antisthenes, cùm audisset Ismenium optimum habere tibicinem; At, inquit, est homo nequam: non enim, si probus foret, tibicen esset. Et Philippus, intelligens filium suaviùs alicui cecinisse; Non te pudet, inquit, adeò benè canere? Quid, quòd Henricus Imperator ejus nominis Tertius, illiusmodi morum pestes exilio, populusq; Ponticus etiam fustigatione mulctavit?

Huc ades modò Mopse, & tuum chorœbis hisce cucullum transcribe: pejùs nempe insaniunt, quia pretiosiùs.

Tu innoxiâ dumtaxat inscitiâ ludis, & perdis, præter operam, nihil: at illi indecoros se putant, nisi eâ decorentur insaniâ, quâ & ipsi jucundè pereant,

i *multis illam reddidit gratissimam,*

l *paucis odiosam;*

m *sed stultior tamē est, qui musicam perditè amat:*

n *fallit enim innoxiè, quæ fit aquus inscriptio;*

pereant, & alios perdant. Sic medicus nimirum sopit antequam feriat; sic bubulcus mulcet antè quàm mulgeat; sic feræ cantu falluntur, & homines.

o *musica verò blandiendo perdit:*

Tu fluctibus apices committis, illi sonos aëri: sed habet & suos fluctus aër, nec minùs fluxæ fidei, quàm unda; ac proinde quidquid illi insonueris, non secùs atque in aquis, priùs fluit quàm fuit.

p *nec faciliùs coëxistunt in aëre soni, quàm characteres in fluctibus.*

Sunt enim sui Musicæ characteres, sunt notæ; eæque, pro temporis spatio quo canendæ sunt, integræ, mediæ, fusæ vocantur: sed, quâ ratione ita nuncupari, aut in unius symphoniæ modulos consonare possint, non video. Militant, videlicet, hîc etiam illa, quæ de triplici temporis differentiâ, ac de syllabarum dimensione pereleganter, ut solet, & acutè disputat Divus Aurelius.

q *Testis ipsa notarum notio;*

r *testis triplex temporis differentia;*

Etenim (si per injuriam temporis, minutissimos etiam cujuslibet notæ articulos continuo lapsu intercipientis, ne minima quidem ita aliquando præsens est, ut non veriùs semper abesse deprehendatur, quàm aliquando dicatur adesse) quis credat plures & medias, & fusas, sine quibus tamen non fit Musica, in unam vocum harmoniam simul posse confluere? Quomodo tempore convenient, quæ tempore necessariò differunt? aut quomodo integræ mediæque dicentur, si tempore semper conveniunt?

s *testis ipsa symphoniæ ratio.*

Animet itaque citharam Apollo ipſe, lyram Mercurius, Pan arundines, tibias Battalus; chelyn Italus pulſet, panduram Hiſpanus, naulium Anglus, ſit in choraulis omnibus perfecta Muſicæ ſcientia, ſit Agathonia cantio, ſit ingenioſa modulatio, ſit gratus auribus ſonus, qui modò in longum continuo ſpiritu trahatur, modò ſummâ quadam cum varietate flectatur, nunc concisâ voce diſtinguatur, nunc contortâ copuletur; ſit denique quidquid tanto labore, tantâ induſtriâ, tanto ſtudio, tot inventis inſtrumentis ars hominum excogitavit; numquam in ullius ſymphoniæ melos ita conſentient, ut non hoc protinus inter æquos illius arbitros conſtet, *Priùs fluit quàm fuit.*



VA-

VANITAS.

Saltandi gratia.



VERITAS.

A capite ad calcem te docet esse leuem.

VE-

VERITAS.

AGE Mercuri, quid ſibi vult illa, quæ tibi caput ſimul ac pedes diventilat, ala? An neſcis, ait, Deorum inprimis nuntio celeritate quàm maximâ opus eſſe? Hac ut pollere me ſcias, ala, quam vides, t *Alæ Mercurium levem eſſe docent:*

A capite ad calcem me docet eſſe levem.

Vix hæc cum Mercurio, & ecce troſſulus quidam (advolârat credo, non venerat, adeò levis erat,) Quid tibi cum Mercurio negotii eſt? inquit, ne mirare. Illum Dii, me Deorũ magiſter Amor legatum juſſit; atque adeò eâ me corporis agilitate donavit, quâ neminem nemo præthereà. u *ſic & levem eſſe troſſulum, docet* x *ſaltandi gratia,*

Sic ait; & eveſtigiò eâ ſe facilitate in gyrum agit, ut turbinem circumferri credas, non hominem. An cerebrum illius, an, quæ cerebrum obſederat, pluma ſola circumvolveretur, dignoſcere certè vix potui: utrumque credam, ne errem in alterutro. y *ſpecies,*

Mox ad numeros (aulœdum quippe idem unus & choragum agebat) quaſi in aëre pendulus, pedibus aliquoties decuſſatim vibratis, tricies ut minus, ſubſilit, caditque. Exinde molliter ſe infringens, pedeſque peregrino ſigmate velut incuriè ſinuans, circumerrat, ut ebrius; accurrit, ut avidus;

 recurrit,

recurrit, ut pavidus; ambit, ut amans; ut amens exſilit. Denique, quidquid habuit olim Cordax leve, barbarum Pyrrhica, Sicinis inſolens, id omne quàm ſcitiſſimè ſimul & citiſſimè Pantomimus hic exprimit. Ambigeres cum Horatio,

Plus illo Castor sciverit, an Docilis.

Hoc credo, nec Platonem tot motuum differentias, nec Stephanionem, nec Paridem, imò nec Thimelicos omnes tot ſaltationum ineptias calluiſſe.

Iamque deſierat illi corpus circumrotari, non cerebrum; cùm ſubitò ad me converſus, Quin artem hanc, inquit, quin ſtudium prædicas?

z genus ipſum, Egóne inane ludibrium, honeſtis inviſum oculis, viro indignum prædicem? Ecquid, obſecrò, in choreis, quibus animorum volubilitas corpora ſecum volvit, laudabile? imò quid non ſtultum, & inſolens? Et te ipſum quidem ſtultitiæ tuæ judicem volo.

a. ridiculum prorſus, Finge te choream cernere, neque citharœdum audire, atque ita ſtultas mulierculas, & viros mulierculis molliores, in ſilentio circumferri, redire plaudere, ſubſilire: quid, quæſo, umquam abſurdius, quid inſanius vidiſti? Nunc motus incondítos cytharæ ſonus, aut teſtudinis (hoc eſt amentiæ una aliam tegit) atque adeò & honeſti magis audire volumus, & ſapientes: ne dicam choreas illas

inſidioſum

insidiosum speratæ Veneris esse præludium. Circumducuntur nempe sono stupidæ puellæ, urgentur, stringuntur, atque urbanitatis specie atteruntur, liberæ ibi manus, liberi oculi, liberæ volant voces: pedum strepitus, cantûs lenocinia, & quæ communiter his insidiis eligitur, hostis pudicitiæ, & amica scelerum nox, ludi tegmine crimen obnubunt. Vnum hoc addo, quò cetera faciliùs capias: Tolle libidinem, & choream sustuleris.

b *periculosum.*

c *parùm honestum.*

Tum ille, Mittamus hæc, inquit; & quid tibi de ea, quâ præcellere me notasti, saltandi gratiâ videatur, nunc refer. Dicam:

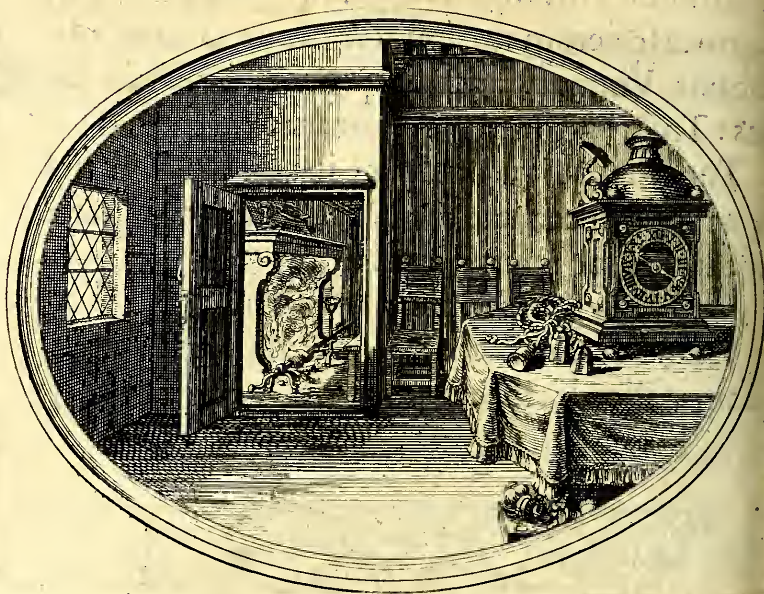
A capite ad calcem te docet esse levem.

Vix hæc ludio meus audiit, & abiit, avolavit inquam: fallor, levior erat, evanuit.



VANITAS.

Secura quies.



VERITAS.

Ipsa quies vitium est.

VERITAS.

QVID otium, quid quietem prædicas? illud vitiorum pater, hæc mater est. Laborem quidem amas, si justâ quiete gaudes; at si nimiâ, vitium; si continuâ, mortem. Brevis enim quies nô modò necessitatis est, sed etiam virtutis; si modò honesti laboris filia simul ac mater est: at si, desidis animi indulgentiâ, plus æquo succreverit, in vitium degenerat, mox etiam, si usui magistro credimus, in manifestam perniciem. d *Quies immodica vitiosa,*

Otium nempe in ferro rubiginem, in ligno cariem, in panno tineas, in domibus ruinam, in terrâ sterilitatem, in aquâ putredinem, in aëre pestilentiam generat: quid non faciet in homine? e *& ubique noxia,*

Non multis opus est. Vt in horologiis, aptoque carnibus assandis veru, sic in homine *ipsa quies vitium est.* Illic enim carnes vitiat, isthîc horas, hîc animam. Vis paucis plura? f *ut in veru & horologio, sic in homine:*

Otium naturæ pudor est, sentina familiæ, hostis artium, magister ignorantiæ, pater inopiæ, curarum prodromus, memoriæ situs, nox ingenii, pestis voluntatis, morborum fomes, leno pudicitiæ, virtutis exilium, vitiorum hospitium, Angelorum labor, dæmonum præsidium, animæ proditor, terræ probrum, cæli dolor, Numinis odium, g *omne vitium complectitur;*

hominis vivi ſepulchrum, mortui barathrum.

Et adhuc otio ita gloriari lubet, ut nemo te non modò extra tectum, ſed nec extra lectum quidem hybernis menſibus videat? An ergo vel unus omnium, quos recenſui, titulus placet? Abſit, ut eò te dementiæ adductum credam. Quid igitur in otio, quid in quiete tantopere quæris? Nullis curis, nullis laboribus fatigari. Falleris.

Nihil agendo, aut exitii manifeſtus es, aut laboribus & curis magis obnoxius. Ita ſiquidem homini naturâ comparatum eſt, ut quidquid agere nititur, quaſi adverſo æſtu lembum ſubigere cogatur; atque adeò, niſi ſi extra portum quietem ſperat, continuus in altum relapſus curas illi intendit, & periculum: ſin verò in ſolo portu quietem, quærit etiam laborem. Adverſo enim flumine non procedere, recedere eſt.

h *nec curas tollit, ſed auget.*

Quid hîc igitur te recreat? Somnus, inquis, facilis, diuturnus, placidus. Glirium deliciæ ſcilicet, & mortis imago, cui facilè ſuccumbas, nec ullus eripiat; quæ te ne ad momentum quidem tui ſimilem eſſe ſinat; ſed ſemper amplius bruti habere cogat, quàm hominis: quin, ſi placet, mors ipſa: guloſi quippe, libidinoſi, & iracundi brutis animantibus conferri ſolent, vivis tamen; at ſomno continuo ſepulti, mortuis tantùm. & hoc inſoleſcis?

i *Somnus immodicus gliriũ deliciæ,*

l *brutus potiùs, quàm humanus;*

m *quaſi mors ipſa;*

Adde,

Adde, quòd habet & ſuos quies tumultus, habet curas, habet & lacrymas. Verùm quies, inquis, ad laborem neceſſaria. Fateor; ſed interrupta, ſed brevis: nec ulla profectò acrior altiorque cogitatio, quàm nocturna, nec ulla pars temporis ſtudentibus aptior. Sed vos ea ipſa, quæ Deus, aut natura, aut ars aliqua ad obſequium dedit, in veſtrum dedecus damnumque convertitis; potum cibumque ad ebrietatem & crapulam, valetudinem ad voluptates, formam corporis ad libidinem, robur ad injurias, ingenium ad fraudes, ſcientiam ad ſuperbiam, eloquentiam ad diſcrimen, veſtitum ad pompam, otium & quietem ad vitium, ne dicam ad exitium.

n *nec neceſſarius, niſi modicus.*

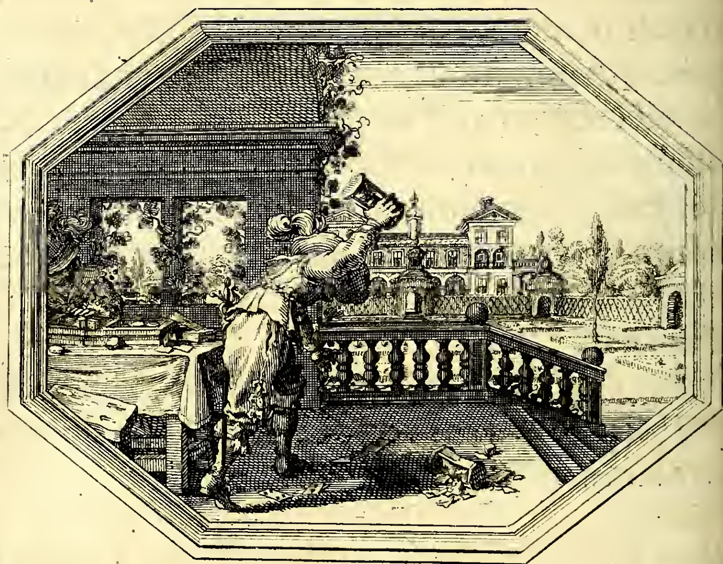
o *Sed abutimur omnibus.*

Horologium hoc itaque conſulite, conſulite veru; & mox feliciùs verum edocti exclamabitis: *Ipſa quies vitium eſt.*

VA-

VANITAS

Frequens lusus.



VERITAS

Temporis jactura.

VERITAS.

QVID horologia tempori-perda, quid clepſydras abjicis? Tempus & curas fallo. Imò te ipſum, dum, quod artibus omnibus pretioſius eſt, & nullis omnino reparabile, tempus perdis. Artem labor exiguus reddere amiſſam poteſt, tempus nihil. Accedit, nec artibus ipſis uti quemquam poſſe, ſi tempus deeſt. p *Mala cleſydra jactura.*

Deus bone! momentum animi causâ perdidi, & jam horam integram vapulo. Væ illis, quibus hora quælibet non uno luſu prodigitur!. q *pejor temporis.*

Væ profectò! Vt enim nihil adhuc de inæſtimabili, quam faciunt, temporis jacturâ dicam; quid, amabò te, in ludicris hiſce melioris vitæ latrociniis maſculum eſt, quid honeſtum? Quid ſunt illæ, quæ jam nullius non manibus teruntur, luſoriæ paginæ? Illuſoriæ nugæ. Pueros ridemus, ſi nullis ſumptibus frivolas è chartâ domos ædificant; & in viris feminiſque probamus, ſi chartis ejuſmodi pecunias prodigunt, & domos deſtruunt? r *Nihil maſculum, nihil honeſtum* ſ *in chartis luſoriis.*

Quid pila? Clamandi ſaltandique ludibrium. Quid alea? Fortunæ ludentis area. Quid calculi latrunculi? Simiæ ſtudium. proprium ſiquidem eſt ſimiæ, miſcere calculos, transferre, poſti illidere, inſultare adverſario, colliſis dentibus fremere, ca- t *in luſu pila,* u *alea, & latrunculorum;*

put ſcalpere, ungues rodere, ad ſummam, omnia facere quæ videntibus riſum excutiant. Et quid, precor, horũ omnium ludiones noſtri omittunt; dum ita luſu torquentur, quaſi ab illo, aut ipſorum, aut publica ſalus pendeat? Multi, credo, prælio vincerent, ſi, quam ligneis eburneiſque latrunculis ſolent, veris militibus curam impenderent.

x *ſed vana omnia.* Denique quid ludi omnes? Nihil profectò, niſi pueriles ineptiæ, curæ ſupervacuæ, ſtulta gaudia, iræ ridiculæ, furta pecuniæ, & quod caput eſt, temporis; plus dico, ſalutis.

y *Succenſuit Alexander tempus artificiosè etiam perdenti;* Succenſuit Alexander ei potiùs, quàm ut temerè ſperatum præmium largiretur, qui grana ciceris per ocellum acûs, quoties vellet, eminus trajiceret; quòd nimirum non tam laudandam hominis induſtriam, quàm damnandam inutilem pretioſi temporis jacturam cenſeret.

z *Plinius Major otiosè obambulanti.* Nec aliâ ſanè de causâ Plinius Major nepotem ſuum ambulantem videns, Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lecticâ vehebantur, aut annotabant aliquid, aut recitantem audiebant; quorum nihil ambulanti licet.

a *Quantò magis corripiendi luſores temporiperdæ;* Hæc ſi in induſtrios, aut otioſos iſti; quid ni ego ludiones illos arguam, qui tempus, quod vitæ meliori, imò æternæ impendere poſſunt, luſibus, ſi non inhoneſtis, damnoſis certè dilapidare contendunt; quaſi tam ubere illius copiâ oppriman-

tur,

ur, ut perditos ſe exiſtiment, niſi tempus per- b *quo nihil carius.*
dant. Cùm tamen Citticus ille Zeno olim dicere
it ſolitus, nullius rei penuriâ magis homines la-
borare, quàm temporis. Cui Democritus, Theo-
phraſtus, & Varro conſonant, dum ajunt, Nihil
emporis impendio pretioſius, nihil jacturâ gra-
vius reperiri.

Tempore ſanè nihil doctius, nihil utilius, nihil
carius. Docet omnia, comparat omnia, & unum
eſt, quod nec gratiſſimus quidem reddere poteſt.
llius igitur jacturam quærere, inventam jactare, c *Quanta igitur inſania, de temporis jacturâ gloriari.*
quæ demum amentia eſt? Quod flens dico, com-
munis. Quem enim nunc mihi dabis, qui aliquod
pretium tempori ponat, qui diem æſtimet, qui
ſolum tempus noſtrum eſſe conſideret, cetera
aliena?

Et interim tempori-perdæ hi noſtri, Libet, in- d *quod ſaluti indultum,*
quiunt, ludere, donec hora prætereat. O! donec
hora prætereat, quam ad agendam pœnitentiam,
ad obtinendam veniam, ad acquirendam gra-
tiam, ad promerendam gloriam miſeratio condi-
toris indulſerat. Sed veniet aliquando dies illa, ve- e *& poſteà requiſitum ſors deerit?*
niet hora, quâ intermortuis ultimiſque vocibus,
lacrimis, ſingultibus cum Chryſaorio inducias
Deum rogabunt, Vel uſque manè, nec conſequen-
tur.

VANITAS.

Fallax alea.



VERITAS.

Fallax usura.

VE-

VERITAS.

NVLLA felix usura est, nulla felix alea. Commodo tibi esse velle videtur fœnerator, & damno est; divitias alea dare, & eripit. Tuum credis, quod exactor hic obtulit, & alienum est, itaq; usuram hirudini pendis, quasi de alieno. Tuum quoque reris esse, quod talus indulsit; sed mox exactor hic improbus à te repetet, quod suum est; quin & de tuo adjicies, &, tamquam in somnis, felix esse desines.

f *Fallit usura, fallit alea;*

g *& quod donat, repetit cum fœnore:*

Cùm enim nulla sit stabilis pecunia, sed suâ rotunditate versatilis; tum illa præcipuè, quæ tesseris quæritur. Taxillorum ludus infelix est omnibus: nam & qui perdit, affligitur; & qui vincit, lucri illecebrâ in insidias trahitur. Si enim, qui talis ludunt, omnes perderent, nemo umquam luderet; nunc lucrantur aliqui, sed lucrum illud arrha damni est. Magistros odit hæc fortunæ magistra, hinc nudos videas semper; nec ullo tamen in campo magis imperat fortuna, quàm in pyrgo. Volvitur continuò fundatarum status urbium, & stabiles taxillos fore tu speres? Crede mihi, volventur assiduò, & secum in lacrymas gaudium tuum volvent. Quid enim aleæ ludus, nisi patrimonii vorago, famæ bustum, scelerum stimulus,

h *infelix est omnibus,*

i *etiam peritissimis:*

inferni via? Ne fingere me autumes, exemplis rem accipe.

l *Perdit patrimoniũ,* Fuit olim, qui ſeſqui-horæ ſpatio hoc luſûs genere ſedecim aureorum millia dilapidaret; fuit, qui quadragenis HS. in punctum luderet. Quin Germani adeò quondam teſſeræ dediti fuerunt; ut noviſſimo jactu de libertate contenderent. Recentius eſt, quod Paſcaſ. juſt. lib. primo de Aleâ refert.

m *libertatẽ,* Barcinone, inquit, propoſitâ ex publico mediocri pecuniâ, eâ lege, ut aleatorum, qui vinceret, eam tolleret, & qui amitteret, remo ſerviret; maximus repentè remigum numerus ſubitâ in neceſſitate conflatus eſt.

n *famam,* Nec libertatem modò prodigit alea, ſed etiam famam. Sic inventus eſt (ô infamiam!) qui teſtamento religiosè caverit, aut veriùs, impiè, ut ex oſſibus ſuis teſſeræ fierent; cute verò & membranis menſa, alveolus fritillaque, quantâ fieri poſſet diligentiâ, contegerentur. Sic Philibertus Aurantius, cùm ſua luſu decoxiſſet omnia, ad extremum etiam militum ſtipendia luſit; atque exinde rebellionis jam conceptæ metu, & urbem, & victoriam, ſummo cum dedecore, hoſti ceſſit.

o *corpus,* Plus dico; etiam vitam teſſera ſurripit. Vt enim nihil de nato pluries ex aleatorum contentionibus duello proferam, Caligula, ne pecuniæ deeſſent

ſent in aleam, Gallos cenſeri juſſit, eorumq́ue ditiſſimos trucidari.

Nec in corpus modò peſtis hæc injuria eſt; animam petit, animam perdit. Sic Philippi Francorum Regis tempore aleator quidam blaſphemus in Galliâ, ſic Scheltorff & Tyemo in Germaniâ, diabolo in prædam ſubitò dati ſunt. Ætate verò noſtrâ Dux quidam Hiſpanus, Bravo nomine, repentè ab invisâ manu ad tabulatum uſque ſublatus, uſuram pendere timuit, quam meritò fœnerator talus exigebat. p *animam.*

Nec ſatis, etiam Divos perdere nititur. Tunicam certè Chriſti inconſutilem diviſit, ac perdidit, & Lovanii patientis Chriſti vulnera novo quaſi ſanguine & dolore perfudit. q *quin & Deum perdere nititur.*

Quid multa? ſedecim aleæ vitia Hoſtienſis enumerat. Antoninus tot eſſe credit, quot puncta; ego innumera. Nec mirum; inventam à vitiorum omnium parente dæmone Plato ipſe exiſtimat. r *Multis vitiis obnoxia.*

Et miramur adhuc eam humanis diviniſq́ue legibus vetitam? Miramur Agarenos, hac ſi luſerint, primùm ignominiâ, deinde ſupplicio graviore mulctari? Miramur Ruffum, Cyrilli Epiſcopi Hieroſolymitani nepotem, eam ob cauſam æternis cruciatibus mancipatum? Minimè verò. ſ *divinis humaniſq́ legibus prohibita.*

Finio itaque, & unum te rogo. Hæc tibi cùm evenerint omnia, aut certè cùm à tergo jam fuerint;

rint;

rint; cùm patrimonium, cùm famam, cùm vitam, cùm cælum, veriùs fallax uſura, quàm felix alea, pænè perdiderit; felicem tunc illam credes, an fallacem? Fallacem opinor. Ego verò malim hoc modò te credere, quàm olim experiri. Vis remedium? Fallacem nunc cenſe, ne tunc ſentias.



VA-

VANITAS.

Equorum genus omne.



VERITAS.

Quot genera, tot pericula.

VERITAS.

t *Nulla non navis periculosa,* QVOT navium hîc vides genera, tot vides & pericula. Sit enim acatium, ſit lembus, ſit celox, ſit actuaria, ſit corbita, ſit dromas, ſit myoparo, ſit liburnica, ſit phaſelus, ſit præſidiaria, ſit prætoria, ſit denique portentoſum illud Indici navigii genus (*caracas* vulgò nuncupant) quo te

Infidis confidis aquis, fateare neceſſe eſt,
Quòd tribus aut quatuor digitis à funere diſtans,
Sæpè minùs, titubante nates mors viva ſepulchro.

Hoc ſi de ligneis equis verum eſt (ſic enim Dionyſius, aliiq; Poëtæ naves vocitant; ſic Mythologi omnes equum illum Trojanum, non equum, ſed u *nullus non equus,* navem fuiſſe exiſtimant) quid ni illud ipſum de vivis iſtiuſmodi brutis aſſeram? Aſſero enimverò, &, ne qua veritati fides abrogetur, doceo.

x *cujus cujas ſit,* Sunt inter equos Hippobatæ, Niſæi, Odryſii, Friſones, Dani, Angli, Britones, Iberi, Neapolitani, y *omnium vitia, & pericula.* Pſylli, Sacæ, Tartari: ſed horum multis vitio eſt patria, pluribus ſpecies, omnibus periculum. Hi enim ſociis infeſti ſunt, illi nimiùm amici, alii mordaces, tortores alii, dyſgargales, refractarii, calcitrones, ſternaces, ſuſpicaces, alii pavidi, κωδωνωφαλαρόπωλοι, ſuffoſi, trabeati, tranſtrabeati, ſuſpirioſi, ὑδροπτώσιμοι, cernui; nec ullus omnibus

adeò numeris abſolutus, ut non habeat, quo Dominum ingratus exanimet.

Ille ſanè, ſi otio innutris, inſoleſcit; ſi labori, fatiſcit: hic, ſi frænare vis, mordet; ſi aſcendere, calcitrat: iſte, ſi via lutoſa, ceſpitat; ſi ardua, ſuſpirat; ſi præceps, labitur: alius, ſi properandum eſt, dormit; ſi ſaltandum, hæret: alius, ſi pugnandum, trepidat; ſi in turbâ, turbat; ſi extra, torpet: alius, ſi latendum, fremit; ſi modicâ corporis inflexione vulnus declinandum, ſtupet; ſi ſubſiſtendum, fræna mordicùs rapit; ſi fugâ ſaluti conſulendum, deficit.

Et ut tales non ſint tui, ipſa certè equitatio non minus habet periculi, quàm maris agitatio. Hippocrate enim teſte, caput malè afficit, ſenſus hebetat, oculos, renes, thoracem, pulmonem offendit, totumque hominem adeò exſiccat, adeò extenuat; ut his affectionibus nonnulli in manifeſtum vitæ periculum venerint: ne dicam, quot luxationes, quot oſſium fracturæ, quot membrorum diſtortiones ſæpenumerò naſci poſſe credibile eſt, dum brachia, dorſum, coxæ, & crura numquam non ſupra modum laborant. z *Quin equitatio ipſa periculoſa:*

Non periiſſet profectò tam immaturâ morte Hippolytus, niſi ſuſpicacis equi vitio, quæ diutiùs vivere merebatur, caſtitas cecidiſſet; nec tam infauſtâ Licinius, Theodoricus, Carolo-mannus, a *teſtes equi parricidæ:*

 Fa-

Fabius Pepulus, nisi hunc mordax, illos refractarius, opinione citiùs, crudeliter sustulisset.

b *thari tamen, & cari,* Et hoc obsequiosum illud fidumque animal est, de quo tam multa multi sęculi nostri Philippi, animal nobile, regium, optabile, dignum quod enormi pretio comparetur, & curâ majori, quàm vix homini impenderis, nutriatur; ne dicam honoribus afficiatur etiam divinis.

Quis enim nescit Bucephalum talentis tredecim, id est septingentis supra septies mille Philippicis emptum? ut taceam etiam viros cetera ingentes, hujus bruti studio usque ad ludibrium ita captos fuisse, ut necessaria sibi suisque detraxerint, quò superesset, quod comparandis alendisque pestibus hisce prodigerent.

c *etiam ad amētiam usque,* Quis non audivit Italum quemdã, ut fortunæ, sic ingenii non mediocris virum, ægrotanti equo aureum pulvinar, ac sericum cubile substravisse? ter quotidie servorum manibus vectum (podagrâ quippe laborabat) illi suspirantem, atque anxium assedisse? blandi murmuris solamen, pharmacorũ genus omne, Medicorum copiam (quod Lazaro languenti deneges) sollicitè impendisse? Fabulam fortasse posteritas vocet, ego rem certissimã scio.

d *& quasi idolatriã.* Quis non legit, Alexandrum Macedonem, & Antoninum Verum mortuis equis tumulum, & hunc etiam vivo simulacrum aureum dedicasse?

Vsque

Vſque adeò chara ſunt homini pericula; imò quòd ad tempus obediant, ne pericula quidem eſſe credimus. Sed ſi illi, quæ errare non poteſt, Prouidentiæ credimus, credunt aliquantiſper homini, quam illi debent, noxam, pericula non remittunt. Qui enim amat periculum, peribit in eo.



VANITAS.

Venandi studium.



VERITAS.

Dum captat capitur.

VERITAS.

AVdiat me, quiſquis, ut Flaccus ait,

Gaudet equis canibuſq́, & aprici gramine campi,
Vtilium tardus proviſor, prodigus æris.

Sicut enim

Imprudens capitur, dum captat hiantia cancer
Oſtrea: ſylvarum prædo ita præda canum eſt.

e *Venator, ut cancer, prædo & præda:*

Miratus es non ſemel, ut arbitror, quid cauſæ fuerit, cur ingenii tantum-non divini vir Ovidius, Actæonem ad ſolum nudæ virginis conſpectum, iam cervum ex homine, ſuiſmet canibus prædam fecerit. Dicam. Vt in te fieri diſceres, quod in alio fingi videras. Actæon venator es; nemus, ipſa nemorum ac venantum præſes Diana; nudum prædâ nemus multâ cinctus indagine viſitas? mora nulla; quaſi feram inter feras induens, & ſtudio venationis, ac ſumptibus hinc inde diſtractus, totus abſumeris. Nega, ſi potes.

f *hinc Actæoni ſimilis.*

Multo cum ſtrepitu ante diem, quietem ſomnumq́ue fraudantes, ſurgitis, & obliti melioris negotii, quòd unius prædulæ (Deus bone, quàm incertæ!) gratiâ, feris, ac canibus, & volucribus convivere infeliciter placeat, dies integros jactamini ſtagnis, ſylvis, ac vepribus, implentes cuncta clamoribus diſſonis, & incondíto ululatu.

g *Vanus illius labor.*

Sed

Sed alata, ſed fugax voluptas hæc veſtra eſt; ac proinde, quid tardi à velocibus, quid implumes à volucribus prædæ rectè ſperetis, non capio; niſi illud forſan, quod apud Horatium

h & noxius famæ,

Gargilius, qui manè plagas, venabula, ſervos
Differtum tranſire forum, populumque jubebat;
Vnus ut è multis, populo ſpectante, referret
Emptum mulus aprum.

Serò autem, re veluti benè geſtâ, domi ſedetis altercantes, quàm benè vel avis hæc volaverit, vel illa digeſſerit; quot ſint caudæ, quot alarum plumæ ſuperſtites, quot emiſſæ: quàm ſagax Lyciſca, quàm præpes Vmber: additis, & laniatæ prædæ paululum, & ſudorem, & pulverem, laceras quoque, & pænè adhuc pendulas à vepribus veſtes, foſſas ſaltu parum felice tranſmiſſas, miſeram denique perditæ lucis & censûs hiſtoriam. Inſigne profectò tam gravis impenſæ, tam difficilis operæ pretium. Damnoſa voluptas, quæ prædas agere ſtudentem, prædam facit ſpoliatum omnibus, etiam mente. Sed ne quis fortè infitias eat, exemplo rem adſtruo.

i corpori, l tempori, m cenſui,

n menti.

Fuit, ut Hiſtorici referunt, olim Mediolani Medicus in curandis lunaticis, aliiſque quos atra bilis mentis impotes fecerat, nemini ſecundus. Ædes illi erant ſtagno lepido magis quàm limpido celebres; in illud ſiquidem, quotquot ejuſmodi

fungos

fungos ac pepones ſanandos acceperat, hos cru-
rum, illos lumborum, alios collo tenus, ſingulos
pro dementiæ modo ac genere, tantiſper mergen-
dos curabat; dum pœnæ veriùs quàm medicinæ
viribus, in priſtinam ſerenitatem correcti, & aquis
abſolverentur & clathris.

Accidit porrò, ut horum quiſpiam, qui jam præ
ceteris, minoris ſaltem inſipientiæ ſpem facere vi-
debatur, dum abſente Medico per feneſtram, ut
poterat, publico fruitur, equitem videret, non ſine
ingenti canum hominumque ſtrepitu, jam ac-
cinctum venatui: ad hunc itaque Moroſophus,
Hem! amice mi, inquit, ecquod te dorſo vectitat
animal? Miratus ille primùm hominis inſolen-
tiam, ſuſpexit indignans; ſed, quòd lepôris ali-
quid ſperabat à capite quod non illepidum vide-
at, Equus, refert. Et quod tu manu vehis? Accipi-
trem. Sed rurſus ille: Quas ponè te belluas video?
Canes. Quos homines? Venatores famulos. Quis
annonam accurat omnibus? Præter me, nemo.
Jejunam exiſtimo. Imò lautam, & quæ in annos
ſingulos mihi ſtet aureis non minùs ducentis. At
quorſum hæc, obſecro? Vt è ſylvis & aëre prædas
agam. Multáſne menſis aut annus numerat? Non
admodum. Et cujus, oro te, omnes pretii? Aureo-
rum fortè duodecim. Vix ſemi-ſanus hoc audiit,
& mox ad equitem, Per Deum, inquit, amice mi,

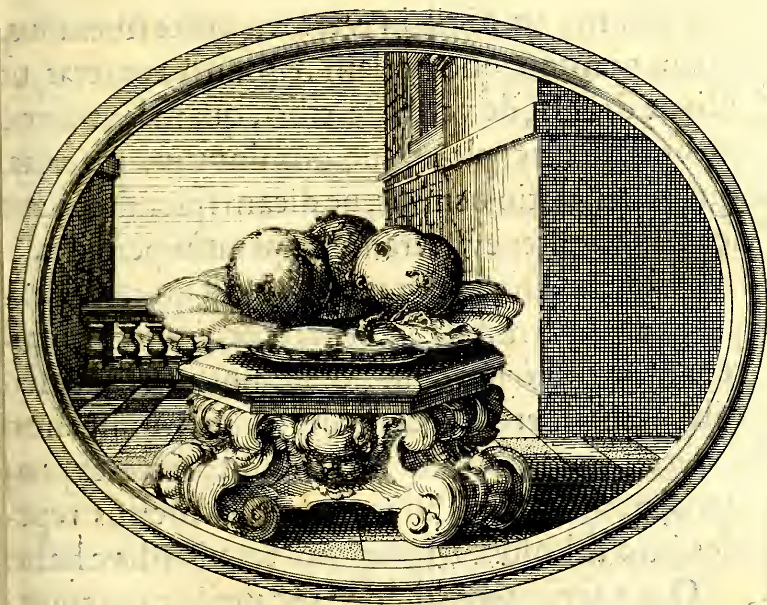
hinc confestim te proripe; ne si, qui ædes has incolit, Medicus, te redux offenderit, ut amentiorem ceteris, quos mecum curat, insanis, totum te, quantus quantus es, in lacum præcipitet.

Risit insanum eques, risit equitem insanus, & ridendo simul ac insaniendo sapienter edocuit.



VANITAS.

Famulorum turba.



VERITAS.

Domesticus hostis.

VERITAS.

o *Servi, ut vermes;* NON credis? ad vermes hos provoco: nihil enim illos inter & ſervos intereſt; quàm, quòd illi naturæ vitio noceant, hi animi.

p *hi pomum in ſe maximè beneficum erodūt ac deſtruunt,* Etenim, ut nihil in vermes hoſce liberalius, quàm pomum, quod etiam ſeipſum exenterat, ut illis de domo, de veſte, de cibo, quàm lautiſſimè proſpiciat: ſic pleroſque dominorum reperias, qui, ut famulitio benè ſit, ne dicam ſplendidè, aut ſe ipſos turpiter eviſcerant, aut penitùs perdunt.

q *illi Dominum:* Econtrà verò, ſicut pomum nihil ingratius experitur his vermibus, qui tam benignum hoſpitem non modò produnt, & rodunt undique, ſed dilacerant præthereà, & medullitus exedunt: non aliter ſi, qui ſervorum mores ſunt, rectè expenderis, nihilo minùs illos dominis infeſtos reperies, imò & hoſtes. Argumenta requiris? hæc habe.

r *produnt omnia,* Quot ſervorum linguæ, tot præconum tubæ: quot aures atque oculi, tot domorum rimulæ, quibus illa etiam, quæ in fundo ſunt, facilè detegantur: pertuſum quippe vas ac futile, ſervilis animus eſt; quidquid infuderis, mox effluit; utinam non pejori, quàm infuſum fuerat, colore & odore? Aures certè habent non obedientis emblema, ſed explorantis, lubrica guttura, ventres profundos, vora-

voraginem perpetuam,& peſtem penu;quin quaſi ad vaſtandum conducti, non tantùm devorant univerſa, ſed ſpargunt, gulamq́ue largitionibus adjuvant, de alieno prodigi, de ſuo avari. Ad extremum, qui clandeſtinas domi agebant, ubi limen exceſſerint, cum inviſis Dominis apertas inimicitias linguis agunt, armis acturi, ſi liceat: &, ſi quis horum fortaſſe convitiis abſtinet, non id prioris amor domini, ſed ſequentis timor efficit, cui ob hoc viles ſuſpectiq́ue fieri metuunt.

s *prodigunt,*

t *arrodunt.*

Sint itaque apolides, hercitæ, Meſonatæ, capſarii, vernæ, helotæ, thetæ, ſint callicyrii, ſalutigeruli, trapezopœi, grammatici, novitii, veteratores, actores, mediaſtini; hoc dico, quot ſervis cingeris, tot hoſtibus obſideris, & hoſtibus quidem, quo nihil durius eſt, domeſticis, à quibus nequeas cavere; qui latebras domûs introſpiciant, prodantq́ue conſilia; quiq́ue præter furta continua, quod nulli accidit obſeſſo, veſtiendi tibi interim paſcendiq́ue ſint, inq́ue ipſis penetralibus ſemper habendi. Durum ſanè ac dubium belli genus, pace carens & induciis, ubi, ſub tuiſmet ſignis, hoſtilis exercitus muros habet.

u *Quales quales ſint,*

x *pejores ſunt hoſtibus:*

Eminet quidem in illorum ingreſſu ſubmiſſio, eminet rectè ſerviendi votum, eminet rerum omnium promiſſa ſcientia: ſed in progreſſu horum vicem ſubeunt intolerabilis arrogantia, perfidia,

y *initiò apti & prompti ad omnia,*

 ſtupi-

ſtupiditas, torpor, lites, diſcordiæ, bella, quorur Dominus vel ſpectator indecens, vel laborioſu compoſitor ſit, oportet; interque reos & accuſato res medius, ſervis ſuis inſerviat.

z *poſteà ad nihil:* Si verò illos ad ſe aliquando pudor aut neceſſ tas reflectit, ut ſe ſervos eſſe meminerint; quàn ſuperbè, quàm querulè, quantoque cum murmu re ſerviant, quis ignorat? Vt meritò poſſit non pre tio emptum modò, ſed gratuitum quoque ſervi tium hujuſmodi faſtidiri.

a *& tamen nos perdimus, ut illos alamus.* Et tamen, quæ mortalium hoc ævo dementi eſt, in hoc maximè divitias optamus, in hoc terra & maria pererramus, in hoc aurum cumulamu & ſpargimus, ut acies hæc domeſticorum hoſtiun denſior ſit indies, atque munitior. Tot ſcilicet no ſtra cuſtodibus indiget arrogantia, ne, quod no perdit, effugiat tot hoſtibus Dominus, ne vel ſu ſit dominus.



VA

VANITAS.

Bonus Dominus.



VERITAS.

Modeſta moleſtia.

VE-

VERITAS.

b Non omni malo liber eſt, qui ſummo caret:

QVIS neſcit ea, quibus perduelles angelos Deus addixit, ſupplicia, omnibus, quæ humanum genus infeſtant, calamitatibus longè longiùs antecellere? nullus tamen, ut mea quidem fert ſententia, adeò vel mentis vel ſensûs egenus eſt, ut hominem eâ de causâ velit

——————— *omni ex parte beatum;*

Cui malum creVit unicum in omne malum.

Quidquid enim ærumnarum curioſa quondam Pandoræ pyxis fabulosè terris immiſit, id omne Fatalis Evæ cupiditas in exitium orbis terrarum, quàm veriſſimè, nobis profudit è pomo.

c nec omni modeſtiâ, qui maximâ;

Hinc variæ varios exercent moleſtiæ; moleſtiùs quidem aliquæ, modeſtiùs aliæ, ſed omnes moleſtè: ac ut multæ animum afficiunt, plures corpus, ſic nulla non hominem. Turbat videlicet animum ira, libido faſcinat, excæcat ſuperbia, ſtrangulat avaritia, gula ſuffocat, rumpit invidia, exanimat ſocordia. Sed an quis idcircò eum omnibus immunem vitiis autumat, quem harum minima peſtis affligit? Minimè verò.

Sic prurit impetigine corpus, maculatur varis, alopeciâ depilatur, aſperatur elephante, phthiriaſi verminat, elumbatur nephritide, podagrâ claudicat,

cat, torquetur volvulo, eviſceratur diarrheâ, alget quartanâ, ardet peſtiferâ, phthiſi cõtabeſcit, tumet hydrope, ſpaſmo contrahitur, ſolvitur paralyſi: nec eò tamen quempiam ignorantiæ perveniſſe arbitror, ut eum continuò rectè habere exiſtimet, quem ægritudinum peſſima peſſimè non habet.

Negabit illud profectò hic, qui præ foribus herum præſtolatur, ephebus. Quid ita? Vrit miſerum d ſcabies, modeſtiùs quidem, quàm aut febris aut *etiam ſcabies* chiragra; urit tamen, modeſtâque moleſtiâ om- *moleſtia eſt.* nem cùm manibus illius, tum pedibus, ut vides, quietem negat.

Habes hîc umbram, nunc lucem accipe. Deci-peris, ephebe mi, ſi omni te liberum moleſtiâ ideò ·eris, quia herum tibi aut conſilium aut caſus ob- e *Sic & bonus Dominus* ·ulit, qui famulitio ſuo Dominorum ceteris mo-deſtiùs imperat, & ſæpiùs ἐλευθερίαν indulget, quàm *moleſtus eſt,* ·ut ad inediam, aut ad pauſicapen, aut ad lumbi-fragium damnet. Quid enim? an idcircò optimè f ·ecum agi exiſtimas, quia non peſſimè? Non ex- *etſi minùs quàm* ·orſuat te, fateor, lumbago; non torquet volvulus, *malus;* ·on phthiſis eviſcerat; ſed tamen ſcabies urit. Ne-·as? ad manus tuas, ad pedes appello, quos hæc ·omini tui, etiam, ut vis, optimi modeſta mole-·tia nuſquam pacatos ſinit.

Quieſcere vis? jam à pedibus, jam à manibus, g *quia ſe* ·am ab auribus, jam à poculis, jam à cubiculis ſer- *ſuaq; ſervo eripit,*

viendum eſt: ambulare? quieſcendum: dormire? vigilandum: ludere? laborandum: prandere? jejunandum: loqui? tacendum. Summa, ſemper alieni nutûs cogeris eſſe mancipium, & numquam tuus. Plus dico: jam neque ſorores, neque fratres, neque amici, neque ſodales, neque hereditas, neque vita ipſa tua, tua ſunt; propter unum nempe, quem habes, aut à quo veriùs haberis, Dominum, utcumque vis, bonum, bona ſimul hæc omnia, aut eorum ad minus fructum perdidiſti. Hoc porrò quàm moleſtum ſit, novit apprimè, quiſquis aureæ libertatis, non minùs quàm ferreæ ſervitutis pretium novit: norunt, quotquot clathros, etiam aureos, incolunt aves; quippe ſi libertatem offeras, næ illam & pretioſis ædibus, & exquiſitis, nec ullo tamen labore quæſitis dapibus longè præferent: norat etiam olim infelix Romæ viciniâ Sabinorum populus, quem ereptus libertati ſuæ ſexus muliebris eo vulnere perculit, quod nec nepotum lacrimæ, nec filiarum planctus, nec ſanguis generorum ſanare potuit, ipsâ nimirum cum Republicâ tumulandum.

h & libertatem tollit;

i quod maximè ſenſibile:

Hinc graviter dixit is, qui multa leviter,

Alterius ne ſit, qui volet eſſe ſuus:

& meritò: ſola ſiquidem inter omnia, quibus homines Deus exornavit, bona, ſive corporis illa ſint, ſive animi, ſive etiam fortunæ; ſola, inquam

l libertas enim unicum & ſummum hominis bonum.

voluntatis liberæ poſſeſſio noſtra eſt. Illa nobis morbus, vitium, caſus, facilè poteſt eripere; hanc verò, qui eximius cæli favor eſt, ne Deus quidem, qui tamen omnia poteſt in omnia: niſi fortè Deum quis Deo ſurripiat, illumque & muneris ſui pœnitere, & firmatum æternâ lege decretum infringere poſſe præſumat.

Quînam igitur Dominorum aliquem bonum, & non potiùs peſſimum dixeris, qui, quod habes optimum, libertatem, ſolum videlicet ac præcipuum hominis bonum, tibi numquam non aufert? Durum ſanè, ſuperbumque, & grave nomen eſt *Dominus*, nedum modeſta moleſtia ſit, illi præſertim, cui libertatis amor ineſt, pudorque ſervitii, ut debet omnibus.



VANITAS

Tituli varii.



VERITAS

Inania nomina.

VERITAS.

AVDIO te, mi Stentor, & Regales Regalium ſchedulas, hoc eſt, ſub variis variorum munerum titulis, inania prorſus nomina venditantem mirarer magis, niſi omnes omnium dignitatum faſtus, quos ad inſaniam uſque mundus hodie ſuſpicit, geminas penitùs cum nugis tuis inanias eſſe ſentirem.

m *Regales ſchedulæ inania ſunt nomina.*

Quid enim? Conveniunt comeſſabundi familiares aliquot; expectant avidè ſub cœnam ſinguli, quid ſibi muneris, quid tituli ſors oblatura ſit. At illa, nequa fraus ſubſit, innoxiâ pueri manu luci data, hunc Regem, illum à conſiliis, iſtum à ſecretis, alterum à cubiculis, alterum ab ollis Principem jubet. Mirantur fortunam ſuam ſinguli, congratulantur, applaudunt: & ne quis, papyraceæ dignitatis ignarus, ſecùs eos compellet, quàm titulus ferat, vel pectori munus affigunt, vel petaſo: quin & morioni, Si quis Regem, inquiunt, ſi convivam, aut perperàm indigetarit, aut honore debito non prævenerit, capital eſto.

Sic nempe ludicra hæcce dignitas combibones exhilarat, quaſi vera futura ſit atque perpetua; cùm tamen vulgò etiam epulis longè ſit brevior; aut, ut veriùs dicam, præter moroſophiam, quam

n *quia ludicras & breves dignitates denotant.*

ſinguli exercent, nulla. Rex quippe, quòd belluæ ad inſtar ventri ſervierit, mox imperii ſui, Conſiliarius conſilii, Secretarius ſecreti, Cubicularius cubiculi, Coquus ollæ, quilibet etiam ſui totus impos eſt & ignarus.

o *Sic & tituli omnes, quia breves & quaſi ludicros honores deſignant:*

Sed an ſincerum magis aliquid, minuſque ridiculum, ſub iis, quos tam perditè procamur, honoribus ſubeſſe exiſtimas? Minimè gentium. Sive enim à fortunæ, ſive ab ingenii munere proficiſcantur, nihil eos eſſe pronuntio, niſi divitem frondium VANITATEM, frugum inopem. Si fidem aſſerenti negas, fortunam obteſtor, quæ, ut ludicris hiſce Regibus unius tantummodò noctis, ſic iis, quos veros credimus atq; perpetuos, unius dumtaxat diei regnum indulget.

p *teſtis Senatus Romanus, ſeu PP. CC.*

q *teſtis Conſul,*

r *teſtis Imperator:*

Sic legimus illud, quod mox à morte Romuli fuit inter-regnum, à centum & quinquaginta Patribus eâ lege adminiſtratum, ut eorum ſemper unus horis ſex diurnis, alter totidem nocturnis ſummâ cum imperii poteſtate præeſſet. Hinc & ille Dionis in Caninium, unius tantùm diei Conſulem, jocus: Habemus eâ vigilantiâ Conſulem ut toto Conſulatus ſui tempore ſomnum non viderit. Item alter Ciceronis in Vatinium: Salutaſſem Conſulem, ſed nox vetuit. At quod omnium celeberrimum eſt, ſub Galieno Marius unâ die viſus imperio dignus eſſe, alterâ uti, tertiâ ſpoliari

liari. Verè tragicus horarum aliquot Imperator.

Sed hoc modò non ago; illud arguo, omnes titulos, omnia munia, fortunæ præſertim, hoc ſolo dignitatis vim obtinere, quòd aliquam dominii ſpeciem quaſi præ ſe ferant. Et tamen, ſi Chriſtianè, ut oportet, ratiocinari volumus, ſervi ſumus hîc omnes, Dominus nemo. Quantumcumque enim dominii noſtri ratio, & supremâ morientis amici voluntate, & codicillis & teſtibus ſtabilita ſit; nihil attamen minus habet, quàm rationem dominii: nec de meâ quidem hoc ſententiâ, ſed ipſius Chryſoſtomi. Sæpè riſi, inquit, legens teſtamenta, dicentia: Ille quidem agrorum & domorum dominium habeat, uſum verò alius. Omnes uſum habemus, dominium nemo. Velimus enim nolimus, aliis in fine cedemus: ſervi quippe tantùm ſumus, ac illius, qui ſolus meritò dicit, Ego Dominus, triobolares Oeconomi. atque adeò graviter ſeſe decipit, qui non exigendas aliquando hujus provinciæ rationes exiſtimat, imò & exigi modò à conſciâ cujuſque noſtrûm mente, non ſentit.

s *ludicros inquam & vanos.*

t *quia nec dominium conferunt.*

Iam verò quid de mentis ac ſapientiæ titulis dicam? an hîc forſitan aliquid minùs vanum? Minimè verò: inanes hi quoque ſunt faſtus, inania nomina, veri nihil. Vnde ſic judicem, quæris? Accipe.

u *nec aptitudinem: teſtes medici,*

Gau-

Gaudent, exempli gratiâ, Doctorum titulo medicinæ professores innumeri; at si plerosque consulas, reperies eos tot fermè decipe dare, quot recipe; mortemque veriùs accire posse, quàm valetudinem. Idem de cæterarum quoque scientiarum titulis esto judicium, teste præsertim Satyrico, dum ait:

x *caussidici,*

Purpura vendit
Caussidicum, vendunt amethystina. ———

Non credis? Petrarcham audi.

Venit juvenis stultus ad ludum: præceptores illum sui prædicant seu amore, seu errore; tumet ille, stupet vulgus, plaudunt affines; ipse jussus in cathedram scandit, & cuncta jam ex alto despiciens, confusum quidpiam murmurat: tinniunt interim campanæ, strepunt tubæ, volant chirothecæ, & nescio quis humeris pannus imprimitur. His peractis descendit sapiens, qui stultus adscenderat; &, quod omnes urbani vel mendacio fieri volunt, passim illi Doctoris titulus acclamatur. Mira profectò transformatio, nec, ut opinor, metamorphoseos auctori cognita.

y *Doctores artium,*

Quid, quòd Baraballum ut nobilem vultu & genere, ita versuum, quos maximè pangebat absonos, infamiâ celebrem quidem, sed ignobilem, eadem VANITAS eò provexit amentiæ, ut & alterum se Petrarcham, hoc est Poëtices Ausoniæ prin-

z *Poëtæ laureati.*

principem dixerit, & mox primùm quidem lato clavo, ceteriſque triumphantis inſignibus, auro gemmiſque rigentibus indui curaverit; deinde pompâ multò celeberrimâ ad convivium verè Capitolinum præcinentibus cytharis tibiiſque deduci, ac poſtremò in elephantem aureis undiq; phaleris inſtratum attolli, itáque inter tympana, tubas, & acclamationes inſolitas Capitolium versùs evehi; ut præſumptâ ibidem Poëticæ laureâ donaretur. Sed ſapuit ſupra ſeſſorem ſuum bellua: ad pontem Adriani pervicaciter ſubſtitit, nec ad immeritos honores inſano diutiùs voluit famulari. Et quid ni injurius etiam tibi cenſear, ſi credam, te peponi huic, aut veſtium, aut acclamationum, aut pompæ tam inſolentis gratiâ, præ ceteris poëticam palmam dare?

Hoc itaque manet in causâ, omnes ſive animi ſive fortunę titulos inania dumtaxat nomina eſſe, Regaleſque ſchedulas, ac prætereà nihil.

VANITAS.

Diuitiæ.



VERITAS.

Malum necessarium.

VERITAS.

An rectè, an perperàm, an usu forsitan consule, eum, quem protuli, titulum unanimis virorum maximè sapientum consensus feminis in commune decreverit, non hîc disputo; illud dico, non esse me cuipiam injurium, si cum multis potiùs sapio, quàm solus, & pecuniis adscribo, quod feminis sapientes.

a Mulier est malũ necessarium;

Multi quidem multis aliquando titulis divitias traduxêre; sed unus hic, quem cum feminis communem habent, universos complectitur, & transcendit. Dum enim Poëta quidã Græcus sic canit:

b sic & pecunia malum est,

Χρυσὲ, πάτερ κολάκων, Ὀδύνης καὶ Φροντίδος υἱέ·

Καὶ τὸ ἔχειν σε φόβος, καὶ μὴ ἔχειν σ' ὀδύνη.

Dum Augustinus aurum vocat materiam laborum, periculum possidentium, malum dominum, servum proditorem, felicitatẽ ancipitem, morum pestem, pronum iter ad inferos; quid omnibus his infamiæ titulis aliud sibi voluit, quàm divitias malum aliquod esse, atque illud non exiguum?

c omne malum complectens;

Præterea, si, eodem auctore, dives cæcus est, quòd credendo dives sit, non videndo; si, judice Chrysostomo, pecuniæ suæ servus est, non dominus; si denique, teste Senecâ, stultus est, quòd eò plus sibi viatici quærat, quò minus restat viæ; quòd

d & possessorẽ suum reddit cæcum,
e servum,
f stultum,

hæredi procuret omnia, neget ſibi: nec hoc quidem aliud ſonat, quàm, quod antè dicebam, malum eſſe pecunias.

Sed audi me,& aliis utentem teſtibus. Scio quidem, ut Hugo refert, divitem à divo dici, quòd quaſi Deus nullo creditur indigere; veriùs tamen eſt elegans illud de divitibus paradoxum; Multi nimium, nemo ſatis. Item hoc Vatis cujuſdam neoterici:

g *pauperem,*

Semper avarus eget, nec habet quod habet, ſed habetur;
Et ſitit in mediis, Tantalus alter, aquis.

Cui conſonat illud Hieronymi: Tam deeſt avaro quod habet, quàm quod non habet: quia aut non habita concupiſcit, aut habita metuit ne amittat; & dum in adverſis ſperat proſpera, in proſperis formidat adverſa. Cum Æſopico ſiquidem cane non quæſita computat, ſed quærenda. Vnde Seneca: Congeratur in te, quidquid multi locupletes poſſederant, ultra privatum pecuniæ modum fortuna te provehat, auro tegat, purpurâ veſtiat; nec tantùm tibi habere liceat, ſed in gemmis atque marmoribus etiam calcare divitias; accedant ſtatuæ, picturæ, pyramides,& quidquid ars omnis luxui elaboravit; majora cupere ab his diſces. Semper avarus avarus eſt; id eſt auri avidus, divitiis quippe arcam implet, non animum.

h *malum.*

Vis denique compendio doceam, quàm grave malum

malum ſit hic fortunæ vomitus? argumentum hoc habe. Vnum illud mali nomine juſtè traducitur, quod malos facit: ac proinde habet orbis hic, præter vitia, mali nihil. At quò pluribus aliquid vitiis, hoc etiam malis abundat, fitque malis omnibus pejus malum. Iam verò i *Hinc divitiis à vitiis nomen;*

De vitiis quòd divitiæ dicantur, apertum eſt:
Nomen idem vitiis divitiiſque datur.

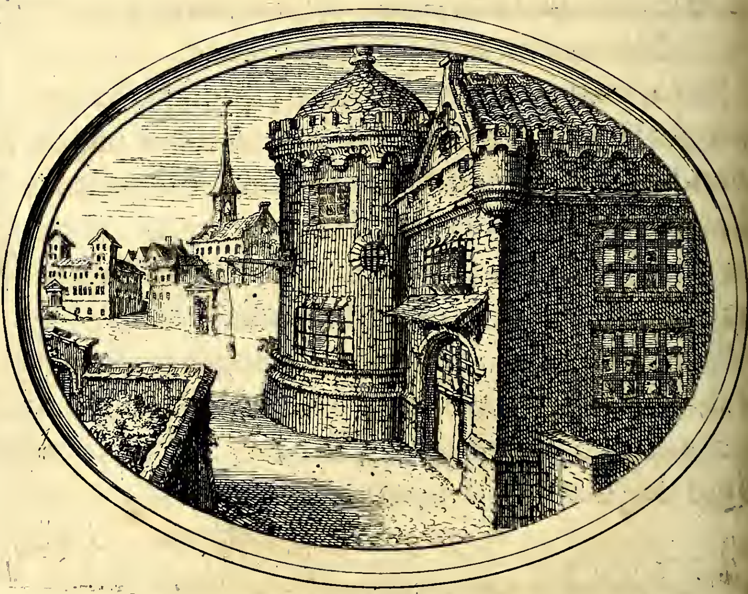
Sed apertius tamen eſt multò, quòd peſtis hæc vitiis ſcatet. Innocentiam conſule. Avarus, inquit, offendit Deum, offendit proximum, offendit ſeipſum: nam Deo detinet debita, proximo denegat neceſſaria, ſibi ſubtrahit opportuna; Deo ingratus, proximo iniquus, ſibi crudelis. l *& meritò; quia poſſeſſor his offendit Deum, proximũ, ſeipſum.*

Et adhuc malum eſſe pecunias neget quiſpiam? Malum profectò, & grave quidem malum ſunt pecuniæ; ſed, quod peſſimum eſt, neceſſarium. Quid ita? *Pauper ubique jacet.* m *& tamen neceſſaria ſunt.*



VANITAS.

Domus magnifica.



VERITAS.

Sat lata, ſi ſat læta.

VE.

VERITAS.

SAT latus hic captivo carcer eſt, ſed non ſat lætus. Rationibus ſuperſedeo, ne (quod ajunt) ſoli lucernam, ut videatur, adhibeam. Hoc ego, hoc arguo, quod dubium videtur, & tamen certum eſt, Sat latam diviti domum eſſe; ſed non ſat lætam. Vna eſt enim urbium & domorum lex, Non ſtatim feliciùs habitat, qui fuſiùs; neq; quàm latè degas, ſed quàm lætè, requiritur ad beatam vitam.

n Vt carcer quilibet ſatis latus, ſed non lætus;

o ita quævis domus

Quis non intelligit, non anguſtè hominum quemlibet habitare auguſtâ in domo, cui in vitâ breve tuguriolum, in morte verò ſcrobs anguſta ſufficiat? Sed an eamdem ſat lætè incolat,

Hoc opus, hic labor eſt.

p ſatis lata,

q quia & tumulus ſufficit,

r ſed non ſat læta;

Sæpiùs in palatiis Regum labor dolorque habitant, quàm in tuguriis pauperum; nec curas morboſque marmor arcet, aut ebenus; nec ad prehendenda turrium faſtigia mors ſcalis indiget. In Regiâ Tullius ictus eſt fulmine, in Regiâ Tarquinius ferro percuſſus eſt, Cæſar in curiâ. Fuit olim, fuit ea Neronis domus (in quâ omnes prodigos & ſeipſum vicit) ut à Palatino uſque ad Eſquilinum collem porrecta, ita magnam partem urbis occuparit, ut non immeritò, inter convitia, quibus

ſ quia nec palatia ipſa miſerias excludunt.

t Teſtis Tullius, Tarquinius, Iulius:

u teſtis Nero, qui in anguſtiſſimâ domo

quibus liberrimâ plebis indignatione proſciſſus eſt, illud quoque jactatum ſit:

Roma domus fiet, Vejos migrate Quirites;
Si non & Vejos occupat iſta domus:

Hanc Auream dici voluit, non ineptè quidem ſignans nomine pretium, auro enim & gemmis cruſtata ac ſtellata domus fuit, tantæ altitudinis, ut in veſtibulo Coloſſus centum viginti pedum ſtaret, intus porticus atque aulæ, laquearibus aureis atque eburneis tabulatis, & convexa domorum, cæli inſtar vi propriâ ſeſe ſenſim diebus ac noctibus ſine intermiſſione volventia. Stagnum quoque maris æmulum, ædificiiſq; circumdatum & littore, urbis in morem; rura prætereà, & paſcua, & vineta, & ſilvæ, omnium generibus animalium referta. In hâc domo, quantum conjecturis ad verum via eſt, illud, quod Coloſſæum vulgò dicitur, medium fuit, cujus nunc etiam ruinæ ſtuporem ſpectantibus adferunt. Sed quàm lætè eam inhabitarit, quàm aureos aureâ in domo dies habuerit, quàm parum amplè in ampliſſimâ hâc (quę totam ferè urbem complectebatur) domo vixerit, ſatis, ut opinor, declarant anguſtiæ, quæ & animam ejus libertatis ſemper optatæ, numquam poſſeſſæ, avidiſſimam, arctiſſimis etiam corporis ergaſtulis propriis manibus expulerunt.

x *plenus anguſtiis.*

Nullus locus periculis inacceſſus eſt; ſed maximus

nus maximis ſemper obnoxius. Si enim ampliſ- ſimis in ædibus habitas; habitas, ubi fures latitent, ibi ſine ſervis hoſtibus ſolus omnia obſervare & utari non poſſis, ubi tu vageris, tui luxurientur, iguriant paraſiti. [1] *Maxima domus maximis obnoxia periculis.*

Si in amplâ domo, ut oportet, ſupellex tibi exi- nia eſt, habes ſupervacuo in ſpatio pondus inuti- e, habes plus oneris quàm honoris, habes juge ellum non cum furibus modò, ſed cum muribus neiſque; & araneæ, & rubigo, fumuſque, & pul- is, & imber in te dimicant: & quibus armis ho- es hos aut fugabis, aut vinces? [2] *ſumptibus,*

Adde, quòd, quæ nunc charæ tibi ſunt ſar- næ, ſi vel chariores aliæ ſe oſtenderint, vel ſtu- orem aſſiduitas vicerit, viles erunt, nauſeam arient. [a] *& curis.*

Eſto autem, charæ ſint, & maneat ſtupor: nón- e etiam error manet? Si quidem quærendi ſtu- ium unum fuit, ſervandi labor eſt multiplex. umquam deerit quod reviſas, quod numeres, uod complices, quod excutias, quod abſtergas, uod repares, quod immutes, quod oculos, quos riùs demulſerat, pòſt offendat. Vſque adeò do- us magnifica multiplicis tædii capax eſt.

Quid, quòd caſus ſui prænuntia fatiſcit indies, te domus anguſtæ & ultimæ admonet? Civem credis, & advena es, conductóque vivis. Venit

qui te nudum laribus his exturbet, aut certè effer
ri jubeat gaudeatque.

Ne dicam, quòd te omnibus, quas jam dixi
mus, curis quaſi compeditum, domus illa no
delectet ut domus, ſed affligat ut carcer.

I nunc ergo, & vel alienis ædibus, vel tuo car
cere gloriare. Vanum eſt profectò, & calce, & are
nâ, & lignis, & lapidibus gloriam quærere. Alii
quippe virtus, quàm lapideis fundamentis indi
get, ut perſiſtat.



VA

VANITAS.

Picturarum elegantia.



VERITAS.

Gratum mendacium.

VERITAS.

b *Vt avaro gratũ est vitri polygoni mendacium,*

SOLEBAT, ut fertur, insatiabilis quidam nostri temporis Euclio, dum auri-lustrium facit, polygoni perspicilii genus oculis addere, non modò, ut ne quis visum nummus effugeret, sed eò maximè, ut vel mendacio sibi dives esse videretur. Dum singulos igitur aureos, artificioso vitri fœnore, toties augeri numero cernit, quoties in angulum crystallus extuberat; manus confricat, tollit supercilia, caput scalpit, & (si triste genus hoc hominũ aliquando ridere posse credibile est) ridet. Vsque adeò gratum est illi, quod splendidè fallat, vitri mendacium.

c *ita picturæ studiosis naturæ mendacium:*

Miraris, ut video, ridiculum avari studium, rides amentiam; ego verò magis rideo tuam. Nihil enim designat hic Euclio, quod non omnibus proprium. Divitias quippe avarus quilibet magis videt esse suas, quàm sentit, earum visu dives, non

d *gaudet enim injuriâ,*

usu: tu verò, dum fallacis penicilli, dum colorum ad invidiam vitæ viventium mendacio gaudes, eam tibi fieri lætaris injuriam, quam nemo non vindicet.

e *gaudet mendacio; eò magis, quò magis imponit;*

Quis enim eludi se ferat, quis sciens volensque fraude se circumveniri? & tamen hoc tibi charior, hoc jucundior, hoc pretiosior pictura quævis aut

statua,

ſtatua, quò te & pluribus & gravioribus naturæ mendaciis ludit.

Certè ſi durum ſtatuæ cujuſpiam marmor animetur in hominem, molleſcat in carnem, hilareſcat in riſum, mærori impalleſcat, liqueſcat in lacrymas, nihil tibi hoc naturæ mendacio gratius. Jam verò ſi ad ſtuporem omnium ſine flammis ardeat tabula, ſine animâ floreat, rideat ſine vitâ; ſi fontem in arido, montem in plano, ſtadium pænè non in ſpatio fingat; nullo non auro illius etiam fumos emes: quin verò indignabere, ſi quid in illâ videris, quod te fallere, quod præſtigiis faſcinare non didicit. f eò minùs, quò minùs.

Quid multa? miramur, ſolos Apellem, Pyrgotelem, Lyſippum fuiſſe delectos, ut eorum primus Alexandrum pingeret, alter ſculperet, tertius fingeret? Delegit gratum hoc naturæ mendacium. Legimus Androcidæ, Parrhaſii, Zeuxidis, Ariſtidis, & Balarchi opera incredibili pretio, nomina verò etiam immortalitate donata? Donavit gratum hoc naturæ mendacium. Audimus aut videmus indies etiam nobiliſſimis ævi noſtri pictoribus, quibus, ut in paucis præſtat, ſic in plurimis cedit antiquitas, non diſparis aliquando pretii famæque ſpem fieri? Facit gratum hoc naturæ mendacium. Denique quidquid aut Pictura, aut Statuaria, aut Plaſtice, aut Fuſoria, aut Cælatoria de- g Naturæ mendacium gratas reddit omnes veterum picturas,

ſignat inſolitum, id omne grato huic naturæ debetur mendacio.

Vt enim præteream, quòd pictura tacita quædam Poëſis ſit, atque adeò certior falſi mater, quàm veri; quis botrum Zeuxidis, quis Parrhaſii velum noſſet; niſi illa volucres, hoc artificem ipſum fefelliſſet? Quis ejuſdem oplotidas tanto in pretio habuiſſet; niſi alter in arenâ currens ſudare viſus eſſet, alter arma deponens quaſi ſpiritum recipere? Ariſtidis profectò & Protogenis in hunc diem fama non viveret, niſi ægro illius vivam quodammodò mortem ars affinxiſſet, hujus verò cani ſpumam fortuna.

h *& etiam modernorum:* Nec tanta nunc eſſet regiorum planè ſæculi noſtri pictorum gloria, niſi Florus artificem humani corporis fabricam, Boſſchius inferorum ſpectra, rura Brillius, Breugelius ſales & agreſtia, culinas Beucelarius, Vredemanus optica, Vromius navigia, omnia denique Petrus Paulus Rubenius ad naturæ invidiam fingere ſe poſſe oſtenderet.

Verùm ut illos ſummopere miror, quòd adeò ſcitè peritiſſimos quoſlibet in fraudem inducunt: i *nec errorem hunc aut tempus, aut auctor excuſat.* ſic inſanos ejuſmodi præſtigiarum præcones accuſo, quòd adeò pretioſè ſe decipi patiantur. Adjungitur quidem ipſorum erroribus non minùs auctorum pondus, quàm annorum; ſed, ut nihi error

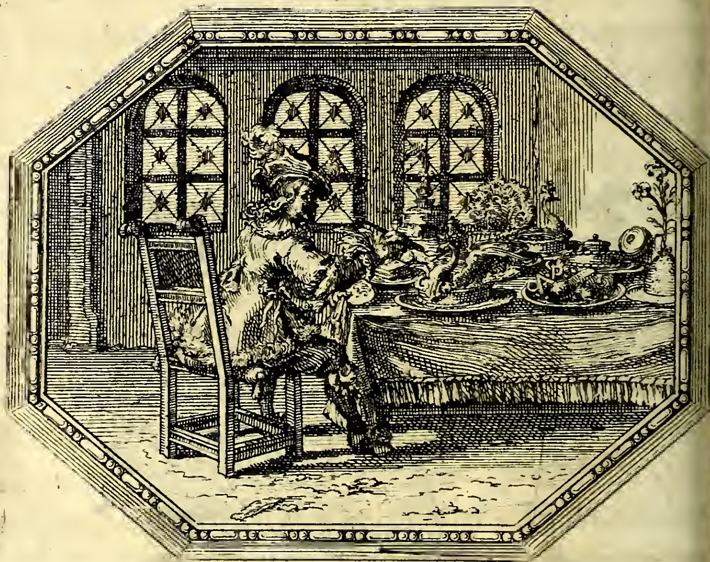
errori detrahit errantium magnitudo, ſic nec furoris diuturnitas rabiem minuit.

Vide itaque, quâ de re quàm ingloriè glorieris, quiſquis picturæ mendacio, quiſquis corroboratâ non exigui lapſu temporis inſaniâ gaudes.



VANITAS.

Ingens Bibliotheca.



VERITAS.

Visui, non usui.

VE-

VERITAS.

HEM Euchari! pictor, an coquus es? Vtrumque: penicillo ſiquidem, & coloribus meliùs quàm veru, & aromatis carnes excoquo, cibos condio, famem elaboro. Rectiùs eludo, liceres; facilè enim vides id genus epulas *viſui* arari, *non uſui*. l

Epulæ picta viſui non uſui ſunt,

Video; ſed majorum exempla ſequor. Heliogabalum imitor, qui dum ipſe ſe cæli terræque eliciis infarcit, cereis eburneiſque ciborum ludiriis paraſitos fallit, ut, qui Principē fucatis dumaxat verborum lenociniis paſcere ſtuderent, pitis quoque dapum ſimulacris abundè paſtos ſe rederent. m

quales quondam Heliogabali:

Rectè quidem ille; ſed quid hoc tuâ, cui nihil um iſtiuſmodi muſcis negotii eſt. Nihil mihi uidem cum paraſitis negotii; ſed condixit ad cœam hanc quidam Bibliothecæ, quam à libris mnibus pereleganter inſtructam habet; inſolens ræco; ita tamen illorum ſordidè parcus, ut, cùm uihi nuper magnis multiſque precibus ad Biblioiecam ejus luſtrandam adducto, liber unus aut ter picturæ, quam exerceo, peraccommodus arſiſſet, commodato petitum impudenter negarit, e tabernæ, ut opinor, librariæ aut numerum tur- n

ſic inſolens Bibliotheca

baret,aut ordinem. Huic ego, mox ubi queretu
fallacibus hisce deliciis famem suam exercitan
veriùs,quàm expletam, Quid quereris ? reponam
tu mihi Bibliothecam,ego tibi mensam *visui*, *no*
usui servientem propono.

o *fastidio & cruci potiùs est, quàm usui.*

Quid enim, me herclè ! librorum, quam tan
topere prædicas, ingens copia, nisi studii nausea
chaos memoriæ, ingenii desperatio ? Sint enim ti
bi Tyrannionis olim Grammatici supra tria libro
rum millia, sint quadraginta Ptolomæi, sint Se
reni Samonici duo supra sexaginta, aut si mavis
quæ Pergamenis quondam Bibliothecis fuêre
ducenta; quid habebis aliud, quàm laboriosam
ingenii crucem, etiam mille lectoribus graven
uni certè funestam ?

p *quia librorum multitudo necessariò ignorantiam parit,*

Etenim ut nihil aliud agas in vitâ, quàm u
studeas librorum titulos, Auctores, nomina, for
mas,numerosque cognoscere,ne dicam scriptore
bonos à malis, veros à falsis discernere, finem vit
priùs inveneris, quàm Bibliothecæ. Pulchra san
ars,quæ de Sapiente librarium facit,& de tempor
studioso, tempori-perdam. Crede mihi, non e
hoc nutrire scriptis ingenium, sed enecare, vel a
minus, in mediis fluctibus & fructibus Tantalun
ludere,inhiantem omnibus,gustantem nihil.

q *& confusionem.*

Accedit, quòd ut nonnullis ad vincendur
multitudo pugnantium,sic librorum turba mult

a

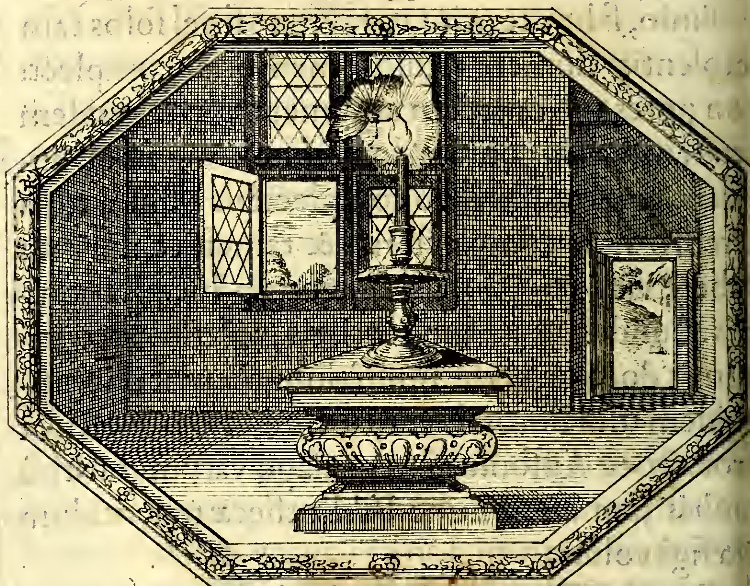
ad diſcendum nocuit ; quòd Doctorum copia, doctrinæ inopiam parere ſoleat. Fallit profectò viarum multiplicitas viatorem , & qui uno calle certus ibat, hæret in bivio ; quid ſi in centivio ſtetiſſet? Multa ſunt oneroſa diſcentibus,doctis pauca ſufficiunt,nimia utriſque ſunt noxia.

Finio, ſi hoc te priùs rogavero : ſi vel ſolos tam inſolentis numeri titulos memoriâ complecti non potes,quî omnium argumenta, & ea quidem ſæpè ambigua, confuſa, longeque longiùs ab invicem remota, cerebro complectêris ? Sin autem cerebrò non complecteris, & tamen eò magnus haberi vis, quòd variis ſapientum lucubrationibus abundes ; & alieno gloriaris, & ſcrinio tuo nihilo es doctior, certè multò inhumanior ; hoc ſiquidem uſui libros ſervat,tu viſui,imo riſui. Ridet profectò te Auſonius , & præſago vatum ſpiritu à multis jam annis hunc Bibliothecæ tuæ titulum præfigi voluit : ✝ non doctrinam:

Emptis quòd libris tibi Bibliotheca referta eſt,
Doctum, & Grammaticum te, Philomuſe, putas:
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde,
Omnia mercatus, cras citharœdus eris.

VANITAS.

Amicus aßiduus.



VERITAS.

Subitus hostis.

VERITAS.

VIDES, ut cereum frequentet papilio? assiduus illum circumvolat, assiduus ambit, pænè dixerim lambit: & amicum illi neges, ac uidem assiduum? Non sanè. Falleris, hostis est. Quid ita? Ecce, dum semper amico magis ac ma- is intimus fieri laborat, aduritur, & mox flammæ mor ipse, flammis extinctus, in odium transit. Iinc facilè quivis intelligit, quàm in proclivi sit, t amicus assiduus, ipsis etiam amicitiæ studiis, ıbitò in hostem vertat.

Vt cereo nimiùm amicus papilio, mox hostis fit; ita homini homo.

Verùm multos inter amicos, inquis, unus mihi ꞃrquam assiduus est, nec ullatenus tamen vereor t in hostem degeneret. Ain' verò? Sanè triplex lìc error est.

Multos inter amicos, ais. Crede mihi, melior ſet orbis terrarum, longeque tranquillior, si tot ſent amici, quot dicuntur: sed sæpè vos creduli- s vestra circumvenit; facile in fide est, quod in otis non difficile. At certè multi mihi sunt. Non ui, puto, sed fortunæ: ita enim fermè evenit, ut i amicorum copia major sit, cui fortunæ necessi- s minor est. Qui tui sunt, qui fortunæ, illius in gâ censebitur; te tui sequentur, illam sui. Adver- tas parasitum abigit, ut fæx potorem.

Nemo multos hic habet amicos:

Imò & multi ſunt, & mei. Fucati igitur. Ver
enim amicitiæ bonum uſque adeò rarum eſt, u
qui unam, Neſtoreâ licet in vitâ, paraverit, ma
gnus habeatur, & rarus. Operoſum eſt multis con
vivere; operoſius, vicem reddere; operoſiſſimum
in omnibus conſentire. quot enim capita, tot ſen
tentiæ. Et tamen, Auguſtino teſte, nihil aliud ami
citia eſt, quàm humanarum divinarumque rerum
familiares inter ſumma conſenſio. Imminuendu
itaque tibi hominum numerus, vel amicorum.

x *vix unus unicum,* Et hic quidem trium, in quos impegeras, pri
mus eſt error. Secundum audi. Amicus unus eſ
ais. Ego verò aſſero, hujus rei judicium pene
eventum eſſe, non penes famam. Crebrò amic
nomen domeſticus hoſtis poſſidet: & ſub amori
aſſidui larvâ odium latet. Fortè dum periculum
feceris, periculum invenies: nam ſæpè amarum
eſſe perſuaſit eventus, quod opinio dulce. Vnd
enim tot quotidie de amicis querelæ, niſi quia
quem fidiſſimum quiſque habebat, infidum repe
rit? Non omnes ſiquidem Pylades, non Oreſtes
non Zopyri. Amico ſincero ut nihil carius, ſic ni
hil rarius. Vnde non immeritò Antigonus deos
precabatur, ut ſe à ſimulatis ſervarent amicis. Vix
imò ne vix quidem adverſitas amicum probat: &
aſſidua, quâ gaudes, proſperitas, de tuo non dubi
tet? erras. Amicus certus in re incertâ cernitur

Felix

elix se nescit amari. Quid, quòd non video, quî
peres ejus animum scrutari, cujus ne verba qui-
em satis intelligis! Abyssum cordis metiri, non
st hominis; & difficilius est, amicum noscere,
uàm quærere.

Vin' & tertii te erroris convincam?pareo. Ami-
um tuum assiduum, hoc est, perpetuum vocas. Si [y] *nedum assiduum*
nultis ac magnis expertum casibus, quod non ar-
itror, utcumque benè est: sin minùs, certè vel
ostem habes, vel hosti proximum. Vt enim hunc
bi amicum fama vel vera vel falsa peperit, sic
ollet & altera. Quibus viis nectuntur omnia, iis-
em facilè separantur. Vnde Solonem memorant
micos calculis supputatoriis conferre solitum,
ui, pro supputantis arbitrio, jam millia valent,
m nihil. Sal ipse, verum constantis amicitiæ
ymbolum, non ita res servat, quin tandem ali-
uando non pereant.

Magnus thesaurus est amicus, sed magnâ ser- [z] *& constantem;*
andus curâ, magnâ probandus industriâ. Quid
ius? an utriusque fortunæ communionem exper-
us est? An adversis, etiam non advocatus, accur- [a] *cùm ob rationem amicitia inita,*
it? an vitæ tuæ consuluit? an se obtulit morti?
Quid si gloriæ, si felicitatis, si securitatis, si auxilii,
i obsequii alicujus nefarii titulo in amicitiam
uam irrepsit? non est profectò, quòd assiduum
ore existimes. Fallax nimiùm est gloria, brevis fe-
licitas,

licitas, securitas anxia, immemor gratitudo, pr foribus pœna. Melior sanè causa Platonem Dic nysio junxerat; & tamen productus in forum no ita multò pòst Plato, quasi mancipium bis decen à tyranno minis venditus est. Nec satis.

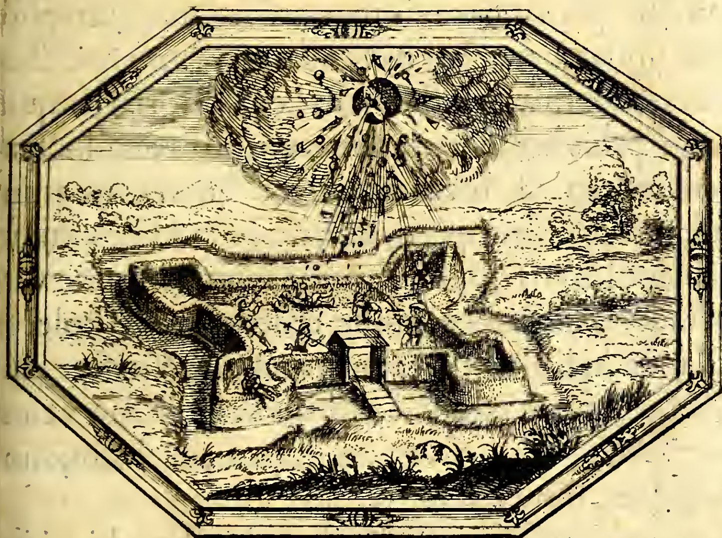
b *tum ob varietatē fortunæ,* Quid si ad eum felicitatis gradum amicus pe veniat, ut fortunam illius suspectam habeas; adeo que, velut quondam Amysis Polycrati, amiciti repudium mittere compellaris, ne si nimiùn crescat, illi obnoxius videare; sin autem decrescat vel deserendo perfidus esse cogaris, vel tuis juvan do, infelix?

c *tum denique ob libertatem correptionis,* Quid si, amicâ nonnumquam libertate, te erro ris admoneat (amico enim vero, & adulatore, quod Antipatro dicebat Phocion, simul uti non potes fors apem, propter aculeum, magè tunc oderis quàm propter consuetudinis longè dulcissima mella nunc ames.

d *ac ipsum amicitiæ studium.* Ad extremum, quid si, dum nimis assiduus est tibique magis ac magis indies insinuare se nititur importunus fiat? numquid, ut hirundinem, vetu importuni amici symbolum fustibus, abiges? & ubi tunc, obsecro, amicus ille tuus assiduus erit ubi perpetuus? Falleris itaque, si quempiam ita amicum putes, ut mox hostem fieri posse non credas.

VANITAS.

Optata vindicta.



VERITAS.

Perit, ut perdat.

VERITAS.

INTERPRETIS emblema non indiget, ſed apodoſis: audi illam, quiſquis oblitus tui, non injuriæ, vindictam ſpiras, non abſimilem illius, qui jamjam perituræ navis in prorâ ſedens, cùm puppim, quam tenebat adverſarius, primò fluctibus hauriendam accepiſſet, Iam lætus moriar, inquit, dum priùs hoſtem meum cum morte colluctantem videro, & ſuccumbentem. Succenſus enim irâ, furore diſrumperis; &, quibus animum tuum rabies ultionis opplevit, mille injurias, mille verbera, mille gladios, mille cruces, mille boletos Claudii in hoſtis tui caput eructans, Vlciſcar, inquis, injuriam, &, quod admiſſum eſt in me ſcelus, aut illius, aut meo ſanguine diluam; óccidam, dum occîdam, nihil refert.

e Vltor perit ut perimat, ſicut bombus,

Hoc porrò quid aliud eſt, quàm bombi ad inſtar perire, ut perimas? Sanè ſi hominem homo perdit, qui rationem; ſi perit, qui ſe & hujus & æternæ vitæ bonis evertit; ſi perit, qui corpus aut animam, aut utrumque interficit; perit etiam profectò, quiſquis injuriam vindicat; perit, quiſquis inimicum perimit: quod niſi tibi luce meridianâ clarius effecero; aſſere me, cùm hæc ſcriberem, nec falſi curam habuiſſe, nec veri.

Ac

Ac inprimis, quòd manifestissimè constet, vel tenuiter hac peste afflatos, non raro fortunæ bonis omnibus spoliari. Testis Francia, ejusque Rex Carolus VII. Cùm enim Franciscus, id nominis I. Divinione Ioannis, quem Caroli vindex furor occiderat, cranium gravi vulnere perforatum notasset; Quod hoc, inquit, foramen est? Cui monachus, Per quod, ait, Angli in Franciam intrarunt. Acutè profectò, & verè. Vindicaturus siquidem patris cædem Philippus Bonus, Anglos in Franciam concitavit, qui omnia istîc longè latèque flammis & ferro depopulati sunt. Casimirus è diverso Sendomiriæ Dux, quòd infractam sibi à Ioanne Cornario alapam non solùm veniâ prosecutus est, sed pecuniæ præterea, quam justè vicerat, restitutione; mansuetudinis hujusce gratiâ fratris sui (quem, ut asperum nimis, Poloniæ populus non ferebat) regno donatus est. Sexcenta proferrem ejusmodi; sed ad alia propero, ne sim in contracto volumine fusior.

f *quia perdit fortunas,*

g *quas patientia comparat,*

Non patitur pestis illa uno se hoc termino circumscribi; in ipsam rationis arcem penetrat, hominique hominem subtrahens, mentem imperio suo præcipitem agit. Dubitas? Poëtam audi, etiam ethnicum:

h *imò sensum communem;*

——— *Furor iraque mentem*
Præcipitant. ———

Audi & Oratorem. De poteſtate mentis exive-
i rat, inquit. Vnde non malè Poëtarum alius,

i quia hominem ſtultum efficit ultio,

Ira, furor brevis eſt.

Si tamen adhuc ambigis; Sapientem audi: *N-*
ſis velox ad iraſcendum, quia ira in ſinu ſtulti. Conſenti-
huic Sapientis adagio Coſmi Medicæi Apo-
phthegma. Senatore quodam multa in Coſmum
ipſo in Senatu, indigna dicente, Angelus Accacio-
lus ita exarſit, ut homini alapam infracturus cre-
deretur, ni Coſmus manum retinuiſſet. Dimiſſ-
Senatu, cùm Angelus diceret, Profectò ſine te va-
pularet; reſpondit Coſmus: At ſcire vis, quid tun-
futurum fuerit? nempe unus in Senatu ſtultus erat
ſi tu, quod deſignaveras, perfeciſſes, duo.

l Sed quid ſi illiuſmodi genus hominum in be-
ſtiam migrare evicero? Evincam profectò, ſi veri-
tati locus eſt. Quid enim? an non liveſcit ut colu-
ber, rugit ut leo, frendet ut aper, mordet ut canis
calcibus ferit ut equus, & quidquid demum in
brutis feritatis eſt exercet; quidquid in homine ra-
m tionis, excludit? Quid, quòd ad paſtoris nutum
aut vocem moloſſus, totis jam in prædam rictibu-
inhians, iram cohibet; tu verò, dum hoſti immi-
nes, nec conſcientiæ tuæ, nec Paſtoris, nec De-
ipſius vocem attendis, aut curas imperium; ſed
eum properas odio perſequi, cui æterno velles in
amore convivere? Nec enim, ſi cælum hoſtem

l & brutis ſimilem,

m & pejorē:

tuum

tuum manet, eo te exclusum desideras. Quid multa? turpe est cum inferiore contendere, anceps cum pari, stultum cum superiore.

Parva sunt hæc, si cum certâ corporis animique jacturâ conferantur, quam procul dubio incurrunt ii, qui vindictæ stimulis agitati, singulari certamine, divinis humanisque legibus adversante, decernunt. At pauci fortè sunt ejusmodi? imò quamplurimi. Iuvat nimirum hodie fati cursum properantis impellere, & morituri sanguine morituras manus inficere. In Lemovicensi patriâ, semestri spatio, centum viginti Nobiles hac peste sublati sunt; ac per universam, ut ajunt, Galliam, decennii tempore, millia non minus octodecim. Nec mirum videatur hoc cuipiam; cùm constet, Henricum nominis hujusce IV. die unico centum viginti ejusmodi malè feriatos pugiles homicidii veniâ prosecutum. De infelici hoc hominum genere, qui de miseris omnibus agit, Iob ita pronuntiat: *Stultum interficit iracundia.* Et alius: *Qui perdis animam in furore tuo.*

n *quin perdit & corpus & animam.*

Vnde meritò similes illos apibus dixero, quæ, si vindictâ potiantur, patiuntur mortem, dum aculeum simul & vitam exspirant: aut, potiùs deciduis ingentium murorum ruinis, quæ super id, quod oppressére, franguntur. Enumeravi non semel, quotquot ferè noveram homicidii vindicis

o *Vltor apibus, & murorum ruinæ similis.*

reos; & vix quempiam, magno ſcilicet in numer, reperi, qui gladio, quo ferierat, non perierit.

Verùm, quid faciam? inquis. Quod Arlott olim Florentinus, non minùs animo quàm gen re nobilis: hic enim, cùm multis eum convit æmulorum quiſpiam oneraſſet, rogaretque conr ventem, ecquid ſurdum fingeret; reſpondit: Si linguæ tuæ mancipium es, cur ego aurium me rum non ſim dominus?

p *Nec excuſat ultionem conſuetudo;* At non ita conſuetudo fert, ais. Fateor: ſed auc quid de illiuſmodi conſuetudine cenſeant ſapie tes. Theologi: Mala conſuetudo vetuſtas erroı eſt. Iuriſperiti: Non exemplis, ſed legibus judica dum. Ethici: Antecedentium gregem ſequi, nc hominum, ſed pecudum eſt; nec benè currere p teſt, cui curæ eſt, alienis veſtigiis ſemper inſiſtere

q *quia ultio magis repugnat,* Quid, quòd naturæ repugnat? ais. Videm enim beſtias, ad hoſtis ſui conſpectum dumtaxa ferocientes. Ita eſt. Ferociunt, vel ad hoſtis ſui v ſum, belluæ, &, quòd malum inter ac bonum di cernere nequeant, cæco impetu in pugnam feru tur: ſed numquid injuriam homini fecero, ſi eu eodem loco cum brutis habuero? non parcer profectò tam gravi injurię, qui minores ulciſcitu

Neſcio quid reponam; video tamen id natura rationi, honeſto, ac utili adverſari. Ain' verò? Eg autem è diverſo aſſero; naturæ, rationi, honeſt

utiliqu

tiliq́ue congruum magis esse, hostem beneficio erdere, quàm vindictâ. Convincunt id commise- r ationis lacrymæ, soli inter omnes animantes ho- quàm indulgentia, nini à naturâ concessæ. Convincit loquendi gra- naturæ, a, singulari item naturæ munere, in humanæ so- etatis augmentum, simul & commodum, nobis npertita. Convincit necessaria pacis nutrix, mu- uæ, quam indies experitur, opis indigentia. Quid nim? obsequium inter membra natura suadet, n odium? sui tutelam, an perniciem? Convincit enique tam arcta mortales inter, naturæ per om- a paris, affinitas, ut sine suo vulnere vulnus alteri fligere solus homo non possit. Similitudo certè aturæ, juxta Sapientum placita, mater amoris est, on dissidii: nam & aves concolores simul voli- nt, & pares cum paribus facilè congregantur.

Iam verò quid æquius censes? an, ut Deo (qui f us ex æquo dicere potest, dicitq́ue, *Mihi vin-* rationi, *cta, & ego retribuam*) gladium ultionis eripias? , si tuus foret, illi transscribas, qui eo & justiùs etur, & acriùs? Solet profectò inter servos Do- ni communis esse cognitio. Quin ora potiùs ut c ille vindicet; & sic hostis tui crimen in tuam teris salutem, quod multò est æquius.

Quid æquius? an, ut Iudicem tuum pro adver- ii tui veniâ non interpellantem modò, sed im- antē (dum ait, *Diligite inimicos vestros*) benignus audias;

audias; an, ut eum repellas injurius, à quo delict tui, numero pariter & offensâ majoris (quis enin vel unius peccati, quod læſæ majeſtatis divin reum te conſtituit, gravitatem intelligit?) venian poſtulare cogeris, & exſpectare?

Quid æquius? an, ut ei, qui dum tibi corpu perdidit, ſibi animã ſuſtulit; dum te vitâ mortal ſe immortali exuit; dum te perituris fortunę boni evertit, ſe privavit æternis; miſereare potiùs, an i inſultes?

Quid æquius? gladio te perſequentem dimi tere? an arreptâ, quæ tibi non ſtudio ſed error pepercerat, inimici ſicâ, tuam ipſius mortem ex qui, quam illa non potuit?

Quid æquius? calceum, qui pedem urget, a quî urgetur à calceo, pedem exſcindere? Nem non videt. Hoc itaque manet in causâ, æqui multò eſſe, inimicum veniâ quàm odio proſequ

t *honeſto,* Quòd ſi æquius eſt, certè & honeſtius ſit opo tet. Honeſtius ſiquidem eſt, rationis exemplar imperium, quàm inconſultum animi, ſuam i perniciem ſpontè ruentis, impetum ſequi: hon ſtius, tam feliciter à docente diſcipulum diſcere, viciſſim magiſtro, quod imitetur, paradigma co ſtituat, quàm committere, ut perennis infamiæ f rulam mereatur, & pœnæ. Sed quem magiſtru vocas, inquies, quem diſcipulum? Diſcipulum t

magiſtru

magiſtrum verò illum, qui hoc de ſe: *Vos me vocatis magiſter, & Domine; & benè dicitis, ſum etenim.* Scis, quod ille tibi paradigma propoſuit? *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt.* Hanc tibi in crucis cathedrâ tot ora quot vulnera, tot regulæ quot exempla doctrinam enuntiant. Ecce propendet illi vultus in oſcula, & brachia jam aperta ſunt in amplexus. Scis prætereà, niſi tuas tibi offenſas ille donaverit, æternâ judicis incorrupti ſententiâ, ſempiterni dedecoris ac ſupplicii reum te fore? Quin igitur, quem tibi veniæ modum à Deo ſtatui poſtulas, illi tuo in hoſte præfigis? Si feceris; næ filium te ſuum ille ſcribet, & hæredem; ſin minùs, diabolus. Vtrumque jam doceo.

Teſtamentum, quod Servator humani generis Deus, non atramento, ſed ſanguine; non calamo, ſed clavis in cutis ſuę membranâ virgine ſcriptum mortalibus condidit, illud inter non parum multa præcipit: *Diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos; ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cælis eſt.* Porrò ſi filii, certè & hæredes. Nec mirum: ut enim malefacere benefacientibus, diabolicum, benefacere benefacientibus, humanum; ſic benefacere malefacientibus, divinum eſt. Hinc ſtatim ac lapidantium ſe miſertus Stephanus, filium Dei ſe præbuit, vidit cælos apertos; & cùm hoſtibus à Deo veniam ſupplex expetiit, obdormivit in Domino:

T mino:

mino: quæ vox indubitata Numinis, Stephanum inter indigetes referentis, & ut priùs nomine, sic modò gloriâ coronantis, est syngrapha.

u & utile. Hoc igitur tu Patris tui mandatum ultimum, hoc testamentum furibundus laceras. An nescis unâ eâdemque te manu debitâ tibi priùs hæreditate te secludere, & istius scribere filium, cujus illa, quam tanto facinore procaris, hæreditas ignis est, & quidem æternus?

Testis mihi ejus, quod assero, qui mentiri non potest, Deus: ad Iudæos enim vindictæ stimulis in se concitos, *Vos ex patre diabolo estis*, inquit. Testis etiam succedaneus Sapricio martyr Nicephorus.

x *Testis Sapricius.* Vocabatur ad martyrii palmam Sapricius; cùm semel iterumque Nicephorus ad genua euntis accidit, lacrymansque commissi veniam rogat: daret hanc moriturus pro Christo, si non sibi, certè ipsi Christo mortuo inter preces pro hostibus fusas. Audiebat hæc Sapricius, neque tamen vel verbis vel oculo dignatus Nicephorum est. Ergo non placuit Deo hæredem hunc scribere, qui dum hosti benignum se negat, negat & Deo filium. Cervicem præbere jussus, mortem turpi vitâ redimit, & Christi Sacerdos, facere Iovi promittit, nequidquam per omnes superos obtestante Nicephoro, non dimitteret, quam jam prehenderat, hæreditatem. Ne tamen gratis lictor gladium strin-

ſtrinxiſſet; accurrit ipſe Nicephorus, & ſuccedaneam ſe victimam offerens, alienum involat in bravium.

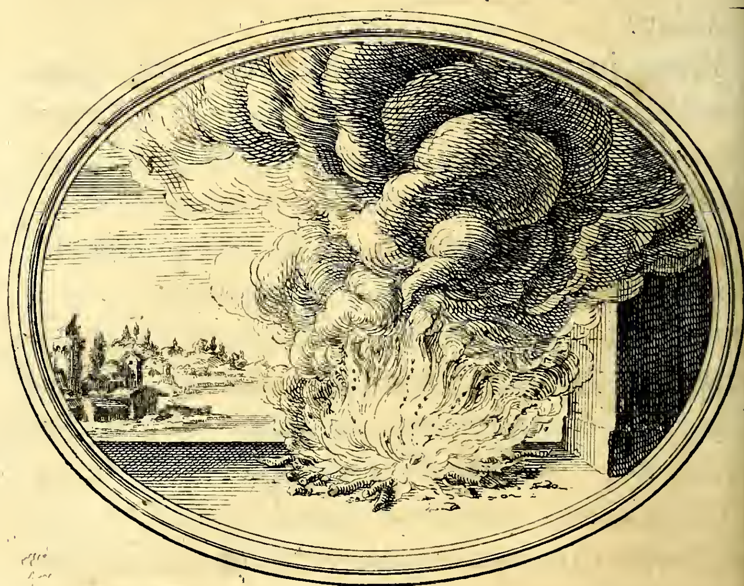
Vides hinc, ut credo, quàm conſona naturæ, rationi, honeſto, utilique ſit ultio, aut diſſona, veriùs dixerim: & adhuc vindictæ cæcus amor in odium ſtimulat?

Video, inquis; ſed malorum impunitas, ſemen eſt malitiæ. Quid? an ergo ſupra Deum tibi ſapere lubet, aut licet? Non quid lubeat, ſed quid liceat, æſtimandum eſt; ne, ſi quantum potes velis, nihil poſſe, ſit melius. Melius eſt amicum quærere, quàm hoſtem tollere; ſed utrumque ſimul optimum: quod numquam meliùs feceris, quàm ſi parcere ſtudeas, cùm potes perdere. Multos vindicaſſe, pœnituit; neminem, pepercisſe. Vltionis delectatio momentanea eſt, clementiæ ſempiterna. Vindictæ dolor æternus eſt, miſericordiæ ne momentaneus quidem. Omnes vindicta perdidit, neminem venia.

y *Adde, quòd amicum parat indulgētia,* z *& hoſtem tollit,* a *nec, ut illa, pœnitudini eſt obnoxia.*

VANITAS.

Præclarus pater.



VERITAS.

Clari progenies obscura patris.

VERITAS.

HVC oculos, huc animum adverte, quiſquis paternam tibi claritatem obſcurus arrogas: cumq́ue ignis ſplendorem, & fumi tene-ƀras videris, nega, ſodes (quod tibi luce meridianâ clariùs fumoſa nox aperit) obſcuram aliquando claro ex patre progeniem naſci; nec enim video, cur homini accidere non poſſit, quod igni. Obnoxius lignis ignis eſt? obnoxia corpori anima. Offuſcat ignem vapor, quem fomes eviſcerat? obnubilant animam organa quæ ſenſum hebetant. Iam verò, ſi faciliùs longè deficit natura, quàm perficit; ſi fiunt ex ſingulis imperfecta defectibus, perfecta verò perfectis dumtaxat omnibus abſolvuntur; quis non videt, ſæpiùs malè animam habitare, quàm benè? quis non videt, prolem non ita facilè majoribus, præſertim eximiis, ſimilē gigni, quàm diſſimilem? Vidit Homerus, licet oculis captus, & cecinit:

[b] *Si ex claro igne fumus obſcurus naſcitur,*

[c] *multò faciliùs ex claro patre degener filius;*

Οἱ πλέονες κακίες, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείες.

Vidit Flaccus, dixitq́ue,

Ætas parentum pejor avis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Vidit Sabellicus, qui perditos Severi liberos paucis abundè perſtringens, tandem aſſerit, ferè ſemper

[d] *juxta experientiā,*

 obſer-

observatum, summos viros aut sine liberis mor
aut tales relinquere, ut satius sit filios non habere
Polydorus verò Virgilius etiam id populis qui
busdam singulare fuisse testatus est; dum tradidit
Londinensium filios, peculiari quodam fato, raro
parentum virtutibus æmulos esse.

e *maximè in Londinensibus.*

Et sanè, si degeneres à patre liberos non seme
experta est, quæ consilio & usu fulcitur adoptio
quis miretur, si ea, quæ neutro nititur, ac siderum
& humorum vicissitudini, Deo moderante, plu
rium debet nativitas, sæpè sæpiùs fallat? Falli
profectò, fallit frequenter adoptio, fallit nativitas
Sensit illud Augustus in Tiberio, in Nerone Clau
dius, in Ildeberto Sigebertus Austrasius: hoc verò
(ne sacra forsan exempla desideres) luxit in Caino
Adam, Noëmus in Chamo, Isaac in Esau, Samue
in Ioële, David in Absalone, Salomon in Roboam
Iosias in Ioachim, Ezechias in Manasse; & ne pro-
fana requiras, prævidit in Paralo Pericles, Aristi-
des in Lysimacho, Phocion in Phocâ, Aristar-
chus in Aristagorâ, Chabrias in Ctesippo, Anto-
ninus in Commodo, Charus in Carino; ne deniq;
recentiora exspectes, expertus est Casimirus in
Boleslao, Carolus VII. in Ludovico id nominis II.

f *Et sanè si adoptio degenerat,*

g *quid ni nativitas?*

h *Exempla degenerantium.*

Vin' & suis nonnullos patribus conferam? Fo-
rum Romanum, & Patris Curionis gravissimum
supercilium, & filii sexcenties sestertiûm æris
alieni,

lieni, famosâ nobilis cujuſdam juvenis injuriâ ontractum, vidit: itaque eodem tempore, & iiſlem penatibus, diverſa ſæcula habitarunt, frugaiſſimum alterum, alterum iniquiſſimi prodigii. Quintus Fabius Maximus, Quinti Fabii Allobroici, & civis,& Imperatoris clariſſimi filius, quàm erditâ luxuriâ vitam egerit, ſat docet publica ſeeritas, quæ degenerem patris illius hæreditate eclusit, cujus ipſe ſe virtutibus exhæredarat. Gernanicum non Romanus tantùm populus, amiæque gentes; ſed barbari quoque, ceu commuem parentem, à morte proſecuti ſunt: at Caligum, ob ſcelera, ne publicâ quidem ſepulturâ ignatus eſt quiſpiam.

Quid de tribus Conſtantini Magni filiis dicam, iſi tantum à paternâ indole, in omni genere lauis atque officii receſſiſſe, quantum ille ſuperiores rincipes omnes animi magnitudine ſuperarat? Neque enim Conſtantino filio quiſquam ad vium incautior, Conſtante ad indecoras voluptates roclivior, Conſtantio denique aut levior quiſuam, aut ob arrogantiam intolerantior fuit.

Quid de Ioanne Galeacio, Franciſci Sforciæ Ducis Mediolanenſis filio, referam? Fuit Francicus in omni virtutis genere, Chriſtianos inter rincipes facilè princeps: at Ioannes, vitiorum ſtuio, omnium fermè mortalium abjectiſſimus.

Sic

Sic habuit omnis ætas, omnis ordo, omne ſtu-
dium degeneres à patre filios, qui virtutibus nu[
ſolis ſe majorum meritis induere, & fumoſaru[
etiam imaginum, quibus oppidò ſplendeba[
præter colorem, habuerunt nihil.

i *Imò parentum claritas obſcuros reddit filios.*

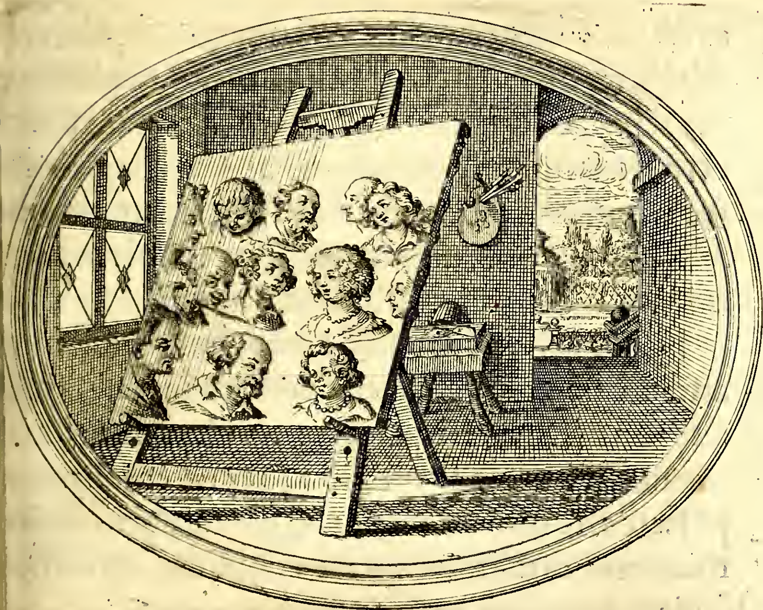
Quid, quòd ipſa, quâ parentes fulgent, clarita[
obſcuros liberûm mores latere non ſinit? Vt j[
vant hebetem viſum tenebræ, ſic lux ipſa perſtri[
git. Multos ſingularis patrum gloria inglori[
reddidit, quos communis communiter celebra[
ſet. Clarebant videlicet etiam ſuis illi virtutibu[
ſed non illuſtribus adeò, ut clarioribus compoſi[
vinci non poſſent, aut hebeſcere. Non deficit ſ[
candelæ, non deficit ſtellis, non deficit lunæ cla[
tas; ſed eam tamen mox illuſtrior ſolis ſplend[
obſcurat: ac proinde claritas ipſa etiam lumini t[
nebras offundit. Et miraris, ſi homini?



VA

VANITAS.

Frequens frater & soror.



VERITAS.

Rara concordia.

VERITAS.

Etsi tanta plerumque ſit prolium in parente impietas, ut eos perditis alia moribus, alia ſannis, alia criminationibus, alia inſidiis, alia exilio, alia vinculis, alia fame, alia gladio, alia cruce, alia flammis (inuſitatâ belluis ipſis crudelitate perdere gaudeat, & nulla beneficio, ut par eſt, vincere; ea tamen eſt conjugum ubivis utique locorum, temeritas dicam, an dementia, ut tam diu miſeros ſe arbitrentur, quamdiu ſobolem, qua miſeros illos facere poſſit, non habent.

l *Omnes prolē deſiderant,*

Hujus ego cæcitatis originem dum perſcrutor attentiùs, hanc præ cæteris cauſſam invenio: quòd alter quodammodò parentum vultus ſunt liberi in quo ſibi velut ſuperſtites, repræſentantur ad poſteros, & mortui vivunt. Quanta porrò ſit homini immortalitatis innata cupiditas, neminem fugit.

m *quia proles quaſi redivivus parentum vultus:*

Nec mirare, ſi vultui prolem confero: conveniunt in multis vultus, & liberi, ac in eo potiſſimùm, quòd, ut vultibus, ita & liberis raró duobus inter ſe convenit. Quanta ſiquidem ſit faciei inter humanas diſcordia, facilè non minimum vultus noſtri diſcrimen, naſus indicat, qui licet aliquando ſui non abſimilem ferat, parem cert

n *ſed ut nulli vultus formâ, ſic nullæ proles naturâ planè ſimiles.*

quaqu

quaquâ patet orbis non patitur, ſemper homini congruus, numquam ſibi. Non aliter videt aliquando domus una, ſed felix in paucis, fratres vultu cultuque non ita diſſimiles, ſed quando tandem concordes? rarò, ut opinor. Sic nempe teſtatur Ovidius, dum ait:

——— *Fratrum quoque gratia rara eſt.*

Sic docet in fratribus Argivis Seneca, in Thebanis Pampinius, in Tyriis Maro, Livius in Romanis. Quæ quidem infamia cur unius aut alterius urbis potiùs, quàm totius orbis ſit, non video.

o *Fratrum rara concordia.*

Memorabile eſt inprimis, quod Actium ſpectarit duobus in fratribus, ſolo partium ſtudio diſſidentibus parricidium; dum Cæſar in Antonium, & in utrumque, pro utroque, Roma decertat.

p *Exempla fraternæ diſcordiæ,* q *apud Actium,*

Felix & miſer unicâ adverſarii cæde Mævius: ſcelus fuiſſe comperit, quod virtus fuerat, dum ſpoliis imminens, fratrem cecidiſſe, non hoſtem, videt. Quid faciat? projiciat, quæ peccaverant, arma, & innoxium ſanguinem lacrymis abluat? ſed inſtat hoſtis, nec inermi parcere conſuetus, nec pio. Quid igitur? Si tutò non potes ad patrem, inquit, ad fratrem adi. Neſciſti fratrem? jam ſcis, & habes præ manibus, quem hoſte tuo juſtiùs tollas: faciat hic te gladius pium, qui impium fecit, aut certè meliùs, frater, cui mortem ferro intuliſti, morti tuæ ferrum offeret. Sic ait, & enſe fraterno

fratri fratrem, victorem victo inferias mittit.

r *in Maccedoniâ,* Triste est, quòd cum Philippo doluit olim Macedonia; sedisse patrem scilicet de parricidii scelere, facultatis non voluntatis errore decepto, duos inter filios suos judicem.

s *Roma,* Crudele est illud Caracallæ apud Romanos de Getâ fratre, quem in gremio matris occiderat, in Divos referendo, responsum: Sit Divus, dum non sit vivus.

Crudelius est odium, quod apud Cyrenæos Alcarenus in Archesilaum, apud Iudæos Aristobulus in Antigonum, apud Constantinopolitanos Alexius in Isaacium, apud Hispanos Fredericus in Torismundum, apud Gallos Sigebertus in Chilpericum, apud Polonos Lechus in Cracum, apud Britannos Ferrex in Porregem, apud Mantuanos Franciscus & Ludovicus Gonzagæ in Hugolinum, apud Forolivienses Pinus Ordelaphus in Franciscum exercuit.

t *Constantinopoli,* u *in Hispaniâ,* x *in Poloniâ,* y *Britāniâ,* z *Italiâ,*

a *Turciâ,* b *Iudæâ.* At multò crudelissimum est, quòd Murates quinque, Ioram sex, Mahometes octodecim, Phraates triginta, Abimelech denique septuaginta fratres impiè sustulit.

c *Nec melior sororum gratia:* Meliora forsan de sororibus speras? Falleris frustrà ab infirmiore sexu fidem magis firmam expectes: fecundissimum discordiæ seminarium femina. Nec raram dumtaxat sorores inter ac fra-

tres

res charitatem puta,dum charior dignitas, ut ho-
um plerisque contigit. Pietas ipsa,somnium, chi-
næra, fratribus, utut inter se ament, ad cædem
atis est.

Quid fecit, ut ne fratrum quidem primus om- d
nium, parricidæ nomen effugerit? Pietas. Quid *quin ipsa pietas,*
ratrum manus Iosephi pretio, quid animos san- e *somnium,*
uine polluit? Somnium. Quid mutuo Liminæos
nse concîdit? Futile unius de cælis in pascua, & al- f *votum*
erius de stellis in armenta mutandis votum. *inter fratres discordiam parit.*

Nihil hæc moror, inquies; frequens mihi frater
& soror est, & quod caput est, concors. Rara avis in g
erris. Nostin' quæ vera fraternitas? Vera frater- *Vera fratrum sororumque concordia*
nitas est, quæ fratrem veneratur integrum, corripit
dissolutum, præsenti obsequitur, absentem non
odit, sano applaudit, infirmum non deserit, pla-
atum non provocat, iratum metuit ut majorem.
Si te docuit usus hæc omnia, si divisa vos inter, si-
ne rixis, hæreditas, tum demum eam, de quâ te-
nerè tibi blandiris, concordiam spera: sin minùs,
expecta discordiam, de primâ dubius, de alterâ
certus. Vt enim aurum igne, sic auro, & utrâque
fortunâ, fratri frater probatur. Plus dico, si certum h
est, verè tot hominum sententias censeri posse *aut rara, aut nulla.*
quot capita; frequens procul dubio frater & soror,
concordia aut nulla aut rara est.

VANITAS.

Vagus amor.



VERITAS.

Amplexu enecat.

VI

VERITAS.

NVMQVAM non viridis hedera, numquam non vividus amor eſt: hinc pueri vultu depictum videas ſemper, & numquam ſenis.

Pulchra foliis hedera, ſed ramis, totoque cor-ore ſcabioſa prorſus & turpis eſt. Formoſa vultu cultu meretrix, ſed verum proſcenium: fucum olle, & ficum deteges; veſtem excute, & peſtem ıvenies, peſtem, inquam, cujus fontem Neapoli-ani, Galli, Iberi, ſuum nolunt, rivulos verò ad in-aniam bibunt: bibunt autem? imò pretio incom-arabili comparant.

i Vagus amor hederæ ſimilis in multis:

Serpit orta parvis initiis per muros hedera, er-at ut ebria, & quidquid obvium luxurioſa com-lectitur: ſerpit itidem, ignotis ferè nata parenti-us, vix ipſa ſui conſcia, vaga libido, Baccho duce el comite fornicem ſubit, nec ullius faſtidit am-lexum.

Verùm ne ſingulis immorer, unum hoc urgeo: cut hedera, quidquid etiam ſartum ei fors obtu-t, mox illud amplexu ſuo deterit, enervat, enecat; c impotens ſui effræna cupiditas, etiam pumices ſos ſurdis utique dentibus exedit, vitiat, perdit.

l maximè quòd, ut illa, amplexu omnia vitiat:

m ſic vaga libido perdit omnia bona,

Et hoc eſt quod Naſo præmonuit (medicus ta-ıen morbi amantior, quàm ſalutis) dum vulgatas

n fortuna,

omnibus

omnibus Diomedis filias, ſub equarum ſpecie, devoratis hoſpitibus infames reddidit. Hoc & i Sirenibus voluit, quæ,quòd communiter adven voce, tibiis,lyrâ reficerent primùm,dein verò m retriciis exhauſtos ſtipendiis, ad egeſtatem ſenſi ſine ſenſu deducerent, dictæ ſunt cantu ſuo tran euntibus inferre naufragium.

Nec mirum: certant quippe inter ſe etiam h die adoleſcentes illarum amoribus perditi, qu prodigorum hoſpitia, quis oculorum fulmin quis latrocinia ſenſuum, quis phthiſin ærarii, qu diurnas inſanias,quis nocturna pericula,quis mo bos corporis, quis incendium animæ, non præſer modò, ſed æternum quoque,cariùs emat.

Etenim ſicubi fortè puella quæpiam melio formâ quàm famâ conſpicitur,

Omnis in hanc Danaën confeſtim depluit imber
Aureus, ——————

nec cara eſſe poteſt, quæ eſt chariſſima: adeò ſap dum vobis hoc venenum eſt,adeò jucundum ſu plicium, adeò cara carnificina. Et ſanè, unde to opes accumulaſſet utraque Rhodope, unde doten tam opulentam mulieres Lydię,unde à Demetri Polyorcete ducenta & quinquaginta talent Theſſalis, vel, ut alii volunt, Athenienſibus, mal imperata, & pejùs exacta coëmendo ſmegmat Lamia obtinuiſſet;niſi tanti fuiſſet inſanis liberta vendita

vendita, pernicies empta? Quin verò, ſi Phrynes pretium mille dragmæ, ſi ſaltatrices quædam & tibicines Samiæ, ipſis Regum diadematis inſultarunt; quem non ejuſmodi lupæ devorent? quem non ex integro lues hæc vitiet & deperdat?

Taceo itaque, facilè eum Numen deſpicere, qui dolum hoc ſuſpicit; facilè perjurii reum fieri, qui promiſſis vafram ſollicitat; facilè refragari parentibus, qui Veneri auſcultat; facilè templa negligere, qui ſuburram frequentat; facilè fidem fallere, qui nullam invenit; facilè falſa teſtari, qui mentiri ſtudet; facilè alieno manus injicere, qui ſua prodigit; facilè rivalem occidere, qui ſe perdit; ideoque facilè vitiis omnibus infici, qui nullum fugit, omnibus utitur. o animæ,

Non commemoro trahentem penſa digitis Herculem, Salomonem idolo ſupplicem, multatum vinculis Sampſonem, de quo eſt ille non certi satis verſus non inelegans:

Læenam non potuit, potuit ſuperare leænam:
Quem fera non potuit vincere, vicit hera.

Omitto, quàm pronum ſit, ut hujuſmodi Circes poculo amantes in amentes degenerent, ne dicam in belluas. Sileo Leandrum fluctibus, Biblida lacrymis, Prochryn telis, propriâ cuſpide Piramum, p corporis, Typhin laqueo periiſſe. Illud certè tacitus præterire non poſſum, proditorem ignis hujuſce tempo-

ralis amplexum, plurimos etiam in diriſſimun
flammę perennantis incendium egiſſe præcipites
numerarem, niſi innumerabiles eſſent: ſed nequi
tamen deſideres, dabo in uno, quæ diximus
omnia.

Prodegit in Cleopatræ ſinu Provinciam no
unam Antonius, famam exuit, inſaniam indui
ſuſtulit uxorem, hominem poſuit, vitam projeci
animam perdidit; ſic vagus nimirum amor *Am*
plexu enecat.



VA

VANITAS.

Vxor ſuavißima.



VERITAS.

Dulcis amaror.

VERITAS.

QVID ploras, mi Narcissule? cur matri offen
deris? Saccharum putabam (inquit) quo
blanda porrexerat, & semen zedoar es
Itáne verò? faxo, mox sentiat. jamjam illam ag
gredior.

q *Vt conditum saccharo semen zedoar, dulcis amaror est,*

Siccíne fallax mater? verè dulcis amaror es
ita filium, ita conjugem dulcedine amarâ circum
venis. Filium quidem, at certè non conjugen
Quin verò pejùs longè filio conjugem: nisi fort
mirus hic auceps est, qui cornicem candidam r
perit, cùm vix sit qui invenisse se fuscam probe
quibuscumque enim tandem conditionibus co
dîta sit mulier, nihil nisi dulcis amaror est. Q
sic? jam doceo.

r *ita viro uxor,*

Dulce est, charissimæ conjugis obsequiis, dot
formâ, amoribus frui; dulce, per illius fructus lo
gè suavissimos, quasi immortalitate donatum, si
supervivere; sed, vel primo Veritatis miraculo t
ste, plus habet aquæ thori societas, quàm vin
nec quidquam dulcibus acrius, dum acescur
Præcedunt & comitantur ad breve tempus spo
sam tibiæ, non sequuntur; nec, ut voluêre Phil
sophi, ullus in matrimonio lætus dies, nisi qu
ducitur uxor & educitur. Certè auctore Blas
Vign

s *partim dulcis,*

t *partim amara;*

Vignerio in Livium, optimum optimi connubii
augurium erat, obvius ſponſo milvus, ſed mutilus;
nequis matrimonium etiam optimum,

In quo luminibus caret uxor, & aure maritus,

omni ex parte beatum crederet. Et ſanè ſic eſt.

Si enim nobilem ducis, ſplendidâ vinctus es u
catenâ, unde te ſola mors ſolvat; diſces pati, diſces *ſive nobilis,*
ſervire. Sin plebeiam, habes familiaritatis ſcopu- x
lum; diſces amicos perdere, hoſtes lucrari. *ſive plebeia;*

Si divitem, habes compedes aureas: quæ paſcit y
virum mulier, dominam ſe putat eſſe, non ſociam. *ſive dives,*
Dos enim opima, licentia conjugis eſt, frænum
viri; dum illud Aurelii Principis irato recurrit, Si
uxorem dimittimus, reddamus & dotem; dos au-
tem erat imperium. Sin pauperem, mox prodi- z
gam invenies: facilè pecunias ſpargit, qui ſparſas *ſive pauper;*
non colligit.

Si formoſam, habes idolum, quod vix tuus ob- a
ſtupeas, quod adfuſus adores: videbis indies illinc *ſive formoſa,*
peregrinos novoſque habitus, hinc ingenium in-
ventricis ad cuncta verſatile. tum jacturam patri-
monii, lucrum voca, ſi pacem vis. Sin turpem, ha- b
bes domi faſtidium, foris cupidinem, ubique tor- *ſive turpis;*
mentum.

Habes tui amantiſſimam? Si cibo fors abſti- c
nes, ſi quid attentiùs cogitas, ſi vicinam ſalutas, *ſive libens,*
ſi domum ſeriùs redis, ſi ridenti lentus arrides, ſi

denique ſolito minùs inſanis, ſemper offendis: quæ ſi vita dici debet, quænam mors dicenda ſit, neſcio. Sin habes Lubentiâ non ita volente traditam, Agamemnonem te puta, Deiphobum, Africanum, & cruentos Danai thalamos nullâ non nocte formida.

d *ſive repugnans;*

Si facundam, malles tibi picas eſſe & bubones; illæ canerent, iſta jurgabitur; illas excludere liceret, hanc non licet. Sin taciturnam, habes vivum cadaver, omnium odium.

e *ſive facunda,* f *ſive taciturna;*

Si blandam prorſus & affabilem, habes non leve periculum; ovem, quæ mulceri amat, quilibet mulget. Sin imperioſam duxiſti, illa te duxit, non tu illam; diu nimiùm fueras tuus.

g *ſive blanda,* h *ſive auſtera;*

Si ſterilem, aut fecundam; uxor ſterilis, unica tantùm; at fecunda, ſarcina domus eſt multiplex. Creſcunt cum pueris curæ, decreſcunt pecuniæ.

i *ſive ſterilis,* l *ſive fecunda;*

Si habes quæ ſupra colum ſapit, magiſtram inveniſti; habes, cum quâ diſputes & declames aſſiduò, vincas numquam. Sin autem rudem, ac minùs habilem, quid ab illâ exſpectes, niſi foris opprobrium, domi ruinam?

m *ſive erudita,* n *ſive rudis.*

Denique, qualis qualis tibi conjunx obtigerit, habes feminam.

Quid multa? an perſonis melius, an fœdere ſanctius matrimonii vinculum noſti, quàm Ioſephum

o *Nullum dulcius B. Virginis & S. Ioſephi matrimonio,*

phum inter ac Virginem intercessit? Maria certè una fuit, in quam usque eò convenit omnium virtutum consensio, ut nihil pudori venustas, gravitas demissioni, comitas gravitati, nobilitati simplicitas incommodarit. Certabat enimverò in illius ornatum gratia cum naturâ, & dubitarem naturæ plus debuerit an gratiæ; nisi scirem naturam etiam illi à gratiâ, id est Annâ matre, donatam. Nec de sponso inferiora quisquam sine injuriâ cogitet: aut enim aliàs hujus auctorem connubii Deum erroris arguat necesse est, aut Iosephum Virgini non ita disparem fateatur, juxta illud:

p ex parte B. Virginis,

q B. Iosephi,

r & Dei ipsius;

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Et tamen dulcissimus ipse Virginis multò dulcissimæ fructus, nuptias omnium perfectissimas, etiam sub illarum ferè principium, amaritudine non exiguâ condiit. Non credis? audi Iosephum de Virgine, quòd prægnans esset, dimittendâ non parum anxium.

Quid faciam? inquit. prægnantem video virginem, causam ignoro. An sui forsitan pudoris oblita est? nempe, quæ voto perpetuæ castitatis obstricta, nihil cum adulteræ moribus habet commune. Sed quid si illam accusem? lapidandam scilicet. Accusem tamen. Quid dicam? numquam mihi cognitam? quis credet? Cognitam alteri? Absit; non ita Venerem castitas odit, ut illa cupidinem.

s & tamen quàm Iosepho in principio amarum fuit?

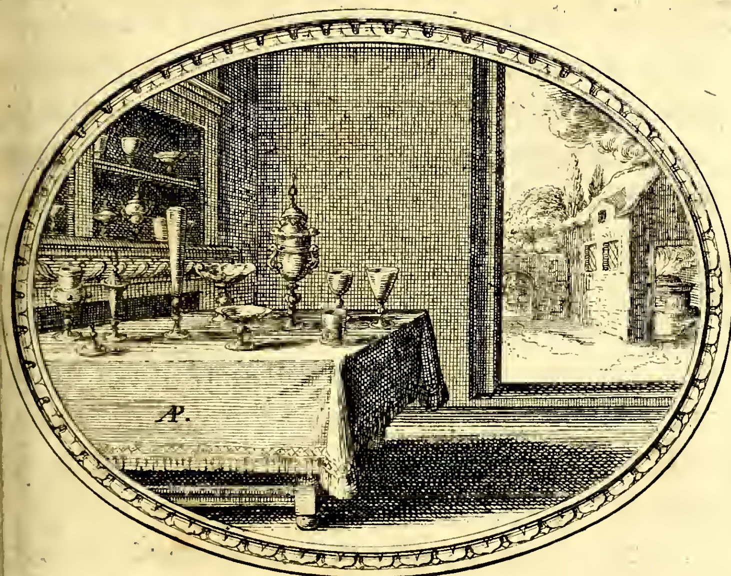
dinem. Quid igitur? Conceperit forſan ſine vir mulier? Scio illud Iſaiam prædicere; non ignor explendas jam proximè Danielis hebdomadas nec dubito, quin præ ceteris huic apta ſit glori Sed quid? Adeóne pauperem cæleſtes divitiæ m trem? Quid tandem? amicis reſtituam? Hoccín Mariæ Ioſephus opprobrium? Fugâ me ſubdu cam? Itáne alteram me? Hæc ille. Vſque adeò uxo quoque ſuaviſſima, etiam virtutis ipſius grati viro numeris omnibus abſoluto dulcis amarc eſt.



VA

VANITAS.

Filia formosa.



VERITAS.

Bonum fragile.

VERITAS.

QVAM fragile bonum ſit ſupellex vitrea, n[...] runt, ſed non niſi damno ſuo edocti, pr[...] polæ omnes, qui refertas hac merce capſ[...] las illâ ex urbe petunt, quam plateæ non lapid[...] ſed aquis ſtratæ nobilitant: utut enim fragile b[...] num hoc adverſus exitium fœno chartâque pr[...] muniant, plura tamen paſſim recipiunt fragme[...] ta, quàm vaſa.

t *Nihil vitro, fragilius:*

Quàm etiam fragile bonum ſit filia, præſerti[...] formoſa, facilè perſpicit, qui indies turpium tu[...] piſſimos caſus videt. Etenim ſi turpes, nullo fe[...] impellente, ſolo ſexûs ſui vitio, ruunt; quid n[...] faciet illa, quam, præter ſexum, nulli non obno[...] forma præcipitat? Cadet profectò, cadet ut fil[...] cadet ut formoſa.

u *nihil item filiâ præſertim formosâ.*

Quis enim neſcit, ipſam nominis mulieb[...] notionem hujus nos admonere periculi? Qu[...] ſæpiùs verbo concutitur, quid acceſſu frangit[...] quàm, unde mulieri nomen eſt, mollis aër? No[...] rat ſanè hanc ſexûs illius imbecillitatem antiq[...] tas, ac proinde Phidias ad Veneris pedes teſtu[...] nem finxit, ut feminam in vitium proclivem, qu[...] teſtudinis ad inſtar excordem, domui affigenda[...] oſtenderet: ad Palladis verò ſtatuam ſerpente[...] appoſu[...]

x *Sic probat ipſum mulieris nomen;*

y *ſic Græci,*

ıppoſuit, ut armatam licet per omnia virginem, nſomni tamen draconis vigilantiâ cuſtodiendam nnueret. Hinc etiam Ægyptii puellis calceos ne- [z] ʒare ſoliti, Chinenſes autem vix natis pedes ener- 'are: & meritò. Si enim, ut Rabbini teſtantur, viri ıomen ac feminæ, modò apicem unum aut alte- um, quo Dei nomen exaratur, ademeris, nihil eliquum habet, niſi flammam & ignem; quid ›ræter incendium exſpectes à puellâ divini timo- is (quod amanti facilè contingit) experte?

z sic Ægyptii, sic Chinenſes, sicHebræi.

Itaque fruſtrà es, ſi infallibilem te illius cuſto- [a] lem ſperas; nihil tam ardenter invaditur, quàm juod caſtis vallatur excubiis: & cùm ſit in omni- ›us nobis rara conſtantia, tum in feminis nulla ſt. Quid enim? an ſervare potuit Limonem Hip- ›omene, Staphylus Rheam, Iuliam Auguſtus? mi- ıimè. Quid? quòd Pædagogus ipſe Pontii filiam ›aturnio prodidit. Quid? quòd puellæ amoribus, ıt olim Theopompo Philoſophus quidam aſſe- uit, nimis humilis murus eſt, qui virorum odia ongè tranſſcendit. Præceps certè deſiderium eſt [b] emina, imò voluntaria ruina.

a Nec obſtat cuſtodia:

b quin voluntariè ruit femina,

Teſtis Caroli, non immeritò Magni, nata, diu ıimiùm integri pudoris impatiens. Teſtis, ebriis [c] nceſta poculis, utraque Lothi filia. Teſtis, vix ulli ragilium ſecunda, Sigiſmunda Tancredo Principe ›alernitano progenita. Tradidit hæc, quaſi per jo-

c ut probatur exemplis diverſarũ,

cum, in arundine (commodo ſcilicet excitandi ignibus inſtrumento) amatorias Guiſcardo litte ras: erat is Palatinus quidem, ſed humili plan loco natus, nec Sigiſmundæ priùs noverat ignem nedum accenderat: ſed mox, ubi eum per littera ſenſit, ſimulque pabuli ſubminiſtrandi viam didi cit, miratur illum ſponte obvium, frequentat, am plectitur: nec mora; non ſecùs ac olim Satyru uritur: detegit quippe turpem filiæ cum amaſi conſuetudinem pater, obtruncat juvenem, & ex ſectum pænè adhuc ſpiranti cor in aureâ phial filiæ deſtinat, Hoc tibi pater, inquiens, amoris Guiſcardo ſolamen; ut illo nihil tibi carius fuit ſic patri nihil, quod mitteret, rarius. At illa, qua opprobrii incuria, & muneris læta, Sapienter, in quit, cor aureum aureo pater tumulo donat. Plur vetuêre, quibus amantis cor velut unionibus per pluebat, lacrymæ. Non vetuêre tamen, ne, quo hujus præſaga tragœdiæ venenum paraverat, hau riret intrepida, thoroque mox compoſita, exeſum pænè lacrymis & oſculis cor cordi apprimeret quò ſe nimirum ferventiùs amantiſſimis proc manibus parentaret. Audit periculum Tancredus accurrit, ſolatur, promittit omnia; verùm illa ho unum obteſtari, ut mortuos uno componi tumulo ſinat, quos vivos uno frui thalamo vetuerat.

An

An non hæc deterior multò ipsâ vitri fragilita- d
e fragilitas? deterior ſanè; illa ſiquidem lapſum *atq; ad... fragilior*
ɔati contenta eſt, non quærere; hæc vitium ſem- *vitro, præſerti...*
ɔer auferre prona, vel offerre. *forr...*

Sed quorſum hæc omnia? non aliò ſanè, quàm
ıt faciliùs intelligas, multò fragiles magis eſſe for-
noſas: nec enim ideò dumtaxat forma bonum
ragile eſt, quòd cum floribus illicò defloreſcat; ſed
ò vel maximè, quòd dominas ſui virgines, præ
eteris fragiles reddat.

Age, quod tuum de formâ judicium Secunde? e
'udicitiæ naufragium voco. Et tuum ô Socrate? *quia forma naufragium eſt,*
ɪgo verò tyrannidem, quæ alios perſequens, ſe-
ɔſam prodit. Conſonat his ille, qui animæ verni- f
em dixit: nimiùm enim quanta picturæ gratia *tyrannis,* g
ernix ſit, nimiùm quanta corruptio. Nec diſſen- *vernix,*
it Plutarchus, qui illam calaminæ comparat, alu- h
nini ſcilicet, quod naturâ ſuâ quaſi provocat *calamina,*
gnem, quo ipſum mox conflagret. Quis hujus in
ɔrmâ naturæ teſtis eſt? ipſa quam deſcribimus,
ɔrma. Græci enim illam παρὰ τὸ καλεῖν καλὸν dixêre,
ὅτι πάντα ἐφ' ἑαυτῷ καλεῖ.

Vtut eſt, rectè Carneades illam regnum malè i
uſtoditum nuncupat: ægrè ſiquidem ſervatur, *regnum malè cuſtoditum,*
uod multi ambiunt, & nulla non venditat. Con-
eſſo calle corruptor it ſegniùs: quò caſtitatis arx
nunitior, hoc libido improba magis eſt & perti-

 nax:

l nax. Admoventur muris ſcalæ blanditiarum, machinæ munerum, nec, latentis ſub terrâ, magia cuniculi negliguntur: his ſi nihil proficitur, vi adfertur. Nec unus nunc Helenæ Paris eſt, mille ſunt. Et quænam, obſecro, tot corruptoribus reſiſtat mulier? quæ tot robora vincat fragilitas? nunc, & bonum hoc fragile, pro ſtabili vendita.

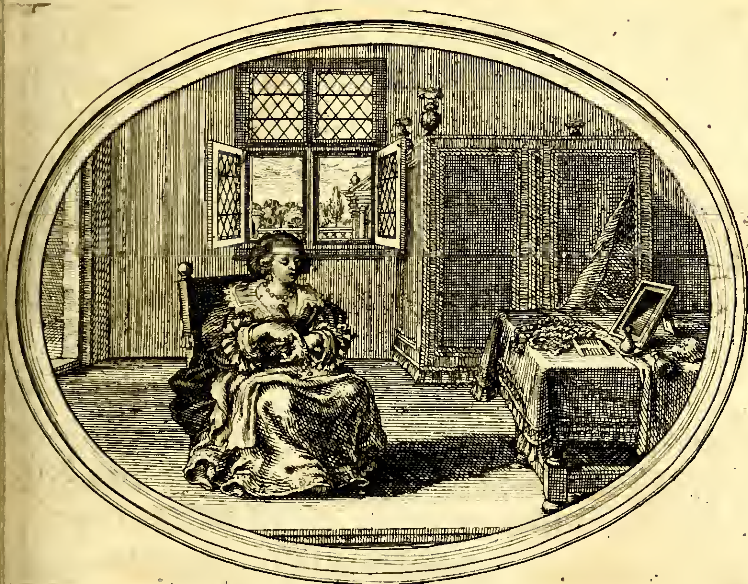
l quod omnes omnibus modis ambiunt.



VA

VANITAS.

Filia nupta.



VERITAS.

Augetur minuendo malum.

VE-

VERITAS.

FILIAM habere, & labor & metus eſt; malun utrumque; ſed quod, ut ſola mors aufert, it transferunt tantùm nuptiæ, mox etiam cun fœnore reverſurum.

m *Vt auget verruca ſublata verrucas;* n *ſic filia, quâ ſe pater per nuptias exonerat, onera,* o *ſive œconoma ſit,* p *ſive formoſa,* q *ſive perfida marito,*

Vt enim ſi è manu tuâ verrucam tollis, ſangui unius, uſu teſte, plurium ſemen eſt: ſic dum filian viro elocas, laborem tibi metumque ſeminas non exſcindis. Multò nempe curarum fecundiu virginitate connubium; quidquid illi impenderis mox ultrò reſtituit, etiam cum fœnore. Docer vis? animum intende.

Quam à te filiam abdicaſti? œconomam. Cur Imperabat patri. An marito ſerviet? credite poſte ri; ſpecta lites pater, expecta divortium, atqu adeò malum tuum redux, etiam cum fœnore.

Sed & formoſam elocavi. Quid ita? Timebam virgini. Itáne verò? timuiſti Palladi, & Veneri fi dis? Quis pro eâ fidejuſſit? connubium. Tot adul teriis nobile ſcilicet. Falleris; cæcus amor eſt; ma tronam & virginem inter non diſcernit; quin ſemper id illi magis libet, quod minùs licet. Quid ſi & filiæ tuæ libeat, atque exinde perfidam maritus exturbet? quid facies pater? excludes? impietas eſt: admittes? infamia, novi ſumptus, nova pericula;

pericula; nec enim facilè lapſum vitabit illa, quæ ultrò tam præceps,& intùs & foris impellitur.

Sed eſto, fidem marito non fallat; quis ſpopondit non fore conjugem formæ tam periculoſæ cuſtodem zelotypum? quis addixit nuptam, ne quâ ſive fidelis, ſors vitio pateat, non arcendam protinus à plateis, colloquiis, deliciis, licet improbè obluctantem? Et quem, obſecro, ſi hæc eveniant, niſi te ſubſidio vocet? in quem, niſi in patrem, miſerias ſuas exoneret? Quid tibi tum erit conſilii? quid ſuadebis afflictæ? Vt maritum repetat? At, quod jam extulerat onus, redux inveniet, onus, inquam, nec illi felix, nec tibi, ſi maritus eliminatam reſciat. Vt ſecum maneat? Ecce jam tibi malum tuum denuò redux, etiam cum fœnore: lætam quippe à te filiam dimiſeras, & nunc moroſam admittere deſes; felicem abdicaras, & infelicem recipere cogeris.

Quid ſi & divitem tradidi? Nec ſic quidem malo liber es. Quî ſic? dicam. Quid cauſſæ fuit, cur ſive indotata, pauperi divitem dederis? legitimam ſemper importuna flagitabat. Dediſti? non. Quid ergo? addixi. Hoccine ſatis eſt? quis ſe, quis liberos, quis familiam verbis alat? divino vivitur, non humano. Nihil æquè generum exaſperat, quàm vel negata dos, vel dilata. Sæpiùs enim (qui ſæculi noſtri mores ſunt) dos caſtitatis ducitur, quàm flos; nec hanc

cum virgine proci ducerent, si solam possent: con-
tundet itaque socerum & uxorem gener, ut doten
exprimat; & si non exprimit, malum tibi tuum
cum liberis & gynæceo reddet cum fœnore, ve
quod pejus est, inopinæ cædi tuæ jus suum tran-
scribet.

t *sive benè dotata,* Sed annumerabo mox dotem, inquis. Nun
quidem aliquid dicis. sed sive opimam dederis, si-
ve tenuem; semper tibi malum tuum redibit, &
quidem cum fœnore. Si enim opimam das, das &
viro dominam. Quà dos hæc ingreditur, illâc li-
bertas fugit. Et quis feminæ mancipari se libe
ferat? quis, dum potest, ultrò compedes non ex-
cutiat? Ecce tibi malum tuum denuò redux, etian
u *sive malè,* cum fœnore. Sin verò tenuem das; accommodun
præbes cruci & resti funesto pretium: & quæ tib
non hinc infamia, quæ non mala?

x *sive mediocriter;* Verùm esto, non ita tenuis sit, sed mediocris
an filiam hanc, quia fortunati patris est sobole
nullis fortunæ malis obnoxiam credis? quid
ergo piratæ alicujus, si tempestatis, si œconomi
vitio, fortunæ naufragium faciat? quis illam por-
tus excipiet? quis puellas ad minus colliget? qui
pascet? quis vestiet? Maritus? at sat illi secum &
cum pueris negotii est. Mariti parentes? at omne
aut opibus aut vitâ carent, certè juxta leges a
consuetudinem huic oneri te minùs obnoxi

Qui

Quis ergo? ſanè præter te, nemo. Ecce tibi malum tuum denuò redux, etiam cum fœnore.

Ad extremum ſcis, ut opinor, te genuiſſe mortalem; ſcis mortalem mortali traditam. Quid ſi igitur filiam hanc tuam mors præoccupet? quid eum liberi? adoptionem rogabunt procul dubio, avo ſe commiſſos à matre dicent, imo tranſſcriptos. Quid ſi maritum priùs mors evocet? nónne mox tibi malum tuum denuò redux, etiam cum fœnore? Et meritò quidem, cui enim potiùs? Quid ſi tollat utrumque? in quem continuò, niſi in te

——— *Domus inclinata recumbet?*

maximè ſi aut ipſa moritur, aut maritus.

Sic nempe, quod priùs volebam, connubium virginitate multò curarum fecundius, quidquid illi impenderis, mox ſpontè reſtituit etiam cum fœnore.

Habent ſe quidem hæc omnia non ſecùs quàm diximus; adſtruerem tamen exemplis ſingula, niſi illorum nota cuivis foret antiquitas, niſi noti ſæculi noſtri mores, nihilo meliores antiquis. Hoc itaque, vel invitus, jam confitere, quod antè negaveras: filiam nuptui collocas?

Augetur minuendo malum.

VANITAS.

Nepotum copia.



VERITAS.

Incertum solamen, & certus labor.

VERITAS.

Desipis æger, multumque te decipis, si hac ferri inustione satis superque saluti tuæ cautum existimas; non omnes, quos mancipat sibi cauterium, continuò morbus pileo donat. Si enim neminem morte damnaret infirmitas, quem hæc ultronea plaga saluti commendat; nulli non cauteriata cutis esset ægroto. z *Vt cauterium incertum solamen est & certus labor:*

Nunc verò, quòd, ut annotant plerique, fons ille medicus incertum ægro solamen sit; & certus labor (quis enim illum sine labore, vivâ mortuâq; carne, quis pustulis, quis sordibus expiet, quis velut infantulum, suis quotidie fasciis explicet & involvat?) hinc paucis cordi est, & plurimis odio.

Non absimili quoque ratione falleris, quisquis aut avus, aut avunculus, longâ nepotum serie satis tibi superque consultum putas. Incertum, mihi crede, hi quoque solamen sunt, & certus labor. Eccur? paucis accipe. a *sic frequēs nepos,*

Huic de porrigine, illi de aphthis, isti de varis metues; alios dentitio, alios papulæ, alios morbus sonticus divex abit; uni cibus, alteri vestis, tertio nutrix, quarto pædagogus quærendus: nec temerè quidem; si enim hunc colis, illum negligis, istum plebejâ, alterum splendidâ veste donas, invidiam b *frequens labor, & cura, ac incertum solamen* c *ratione morbi.* d *vestis,*

 illis,

e *nutricis,* illis, tibi calumniam emis. Quid si offensa nepot[...] sit Rumina? quid si lac nutricis oppidò tenue? s[...] minùs digestum? si adustum nimis? si affectibus effrænis turbidum? Quid si nutrix ipsa, ut illa Vespasiani, ægra sit; ebriosa, ut Tiberii; crudelis, ut Caligulæ; libidini prona, ut complures hoc ævo (quo prostituta virginitas ubera sua cariùs elocare cernitur, quàm honesta viduitas?) numquid hîc iterum tibi novus de novâ præ foribus labor est?

f *custodis,* Quid si pædagogo comis auctoritas? si severitas mansueta? si accommoda puero scientia desit: quid nisi novus hîc iterum labor, nova molestia, eventus ambiguus? Sin autem illos gerulâ, istos

g *gerulæ,* custode destituis; & ignem, & aquam, & lapides, & collactaneos ipsos timeas necesse est; ne dicam maturos, præcocesque omni ex arbore fructus, notissimam pueritiæ pestem. Hinc vides, opinor, tantam tibi esse laborum copiam, quantam nepotum.

Video; sed pueritiæ sudores ea, quam virilis ætas promittit, messis solabitur. Vtinam! sed in herbâ est hactenus, adeoque nunc incerta, si umquam: itaque miror ejus te ætatis scientiam profiteri velle, cujus ignorantiam ultrò confessus est ille, qui cælo docente supra mortalium cæteros

h *ætatis,* didicit, sapuitque, Salomon. *Tria sunt,* inquit, *difficilia mihi, & quartum penitùs ignoro, viam aquilæ in cælo,*

viam

viam colubri super terram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentiâ. Nec injuriâ. Quis enim nescit, quàm inconsultus sit adolescentiæ in juventutem flexus, quàm præceps decursus, quàm incertus exitus? Facit quidem ignea naturæ vis adolescentes calidos ad omnia, sed non item callidos; multorum subitò cupidos, sed & subitò saturos; studiosos honoris, sed dedecoris impatientes: facit illos humanitas alteri, suóque sexui perquàm accommodos, sed utriusque periculo; disertos, sed & dicaces: facit animi corporisque vigor viribus non rarò spectandos, sed sæpiùs præfidentes: facit inexperta temeritas omnium sciolos, sed singulorum pænè ignaros. Et quid, obsecro, ex tam ancipiti morũ conflictu solaminis certi speres? Dicam.

Hunc mercibus, illum sago, istum togæ, quartum aulæ, quintum infulæ destino: & quam de singulis spem concepi, ne quâ vacillet, firmabo disciplinâ, quàm potero, severissimâ. i conditionis.

Audio: sed quàm vereor, ut tam certa spes, dubiis adeò fundamentis innixa, subsistat. Plures sanè commercium bonis exuit, quàm explevit; plures Mars perdidit, quàm provexit; plures Humfredos vidit aula, quàm Arsenios; plures oneravit infula, quàm ornavit; plures schola Marsyas quàm Apollines, plures Nævios quàm Cicerones, plures Baraballos protulit quàm Petrarchas. Et nepotes tuos omnes

omnes eximios fore quis promittit? Ingenium: a anceps eſt. Diſciplina: at ambigua eſt: vel enim cura ſine naturâ nihil proficit, vel deficit invit cane venatio.

[l] *Teſtis Lãdelinus.* Omnia tuta times, inquis. Fateor; ſed non ſin exemplo. Educabat, in antiquiſſimæ ſpem fami liæ, nepotem ſuum, optimâ juvenem indole, Lan delinum Ansbertus Cameracenſis Epiſcopus; & ne quâ curam falleret, propriis in ædibus ad om nem, quam id generis & moris adoleſcentia po ſtulat, gratiam inſtituebat: ſed is, mox æqualium pravâ conſuetudine degener, virtuti ſimul ac di ſciplinæ renuntiat, ſubitòque peſſimus ex optim nepos factus, ne dicam prædonum ſignifer (argu mentum non exiguum fruſtrà laborantis indu ſtriæ) quærit latrociniis, quod ſcelere perdat.

Verùm unicus Ansberto nepos erat, inquies plures mihi; ac, ut unicum facilè tranſverſum ag quotidie cernimus, ita nullum è pluribus frug eſſe, aut raò videmus, aut numquam.

Benè eſt; res tibi, ut video, ad triarios venit cave ne mox etiam ad reſtim, ſi triarios tuos, optimum quemque Mars, aut mors pignoretur ut aſſolet.

[m] *Imò & ratione ipſius ſpei,* Fieri id quidem poteſt, non infitior; ſed qui peſſima ſemper ominari te cogit? Quod minim credas, ſpes ipſa, quin & virtus, aut ſi mavis, natura

Spe

Spes ſiquidem, bravio quolibet teſte, dum omnes fovet, vix uni favet: virtus defectum inter & ex- *virtutis,* ceſſum media, duobus à vitiis quodammodò ſuffocatur. Natura, traducis culpæ ſcelere, vitio pronior, quàm virtuti, faciliùs longè deficit quàm *naturæ,* proficit. Nec mirum; fiunt ex ſingulis imperfecta defectibus, perfecta verò perfectis dumtaxat omnibus abſolvuntur.

Et ſanè quid præter vitium à juvenibus expectes, non video; hoc ævi præſertim, quo puellis *n præſertim puellarum culpâ.* (quarum tamen ad efformandos adoleſcentiæ mores plus nutus unicus agit, quàm Catones innumeri) is maximè juvenis placet, qui minimæ frugis eſt.

Tu tamen, ſi quid prætereà ſolatii à nepotibus manere te autumas, cùm illorum copia tam incertum ſolamen ſit, & tam certus labor, ſpe ſaltem hac fruere, teque ſolare, ne fortè re careas.



VANITAS.

Excellens præceptor.



VERITAS.

Nil cura sine naturâ.

VERITAS.

HABES hîc hippodromi gloriam, habes Camerarium, habes Rossium alterum, cui nullum adeò barbarum equi genus exhibeas, quod non illius industriâ

Vt non arguit doctius equiso doctum asinum.

Carpere mox gyrum incipiat, gradibusque sonare
Compositis, sinuetque alterna volumina crurum.

Etenim, si quem ei fòrs ascensu difficilem obtulit, continuò mordicus illum auribus tenet, popismo mitigat, superat plausu: si morosum, facto à lentissimis gradibus initio, mox clogmo ad celeritatem incitat; nimiumque præcipitem, adducto placidè fræno, invitat potiùs ad moram, quàm compellit: si nec sic proficit, indito mox auribus scrupulo reddit immotum; si reluctantem saltui, vacuum, & fræno à fronte, & fustibus à tergo adhibitis transmittit; si sternacem, voce, oculis, baculo corrigit; si erectorem, virgâ; si calcitronem, etiam compedibus; si suspicacem, iterum iterumque pavido terriculum objicit, dum illi audaciam non calcaribus incutiat, sed persuadeat verbis; si denique contumacem, virgulâ inter aures, clavo post ephippia, &, si opus est, propositis sub oculos ignibus domat.

Quid multa? gnarus hic est in paucis, quis fræ-

no ſonipes, quis lupato, quis calcaribus optim
ſerviat; novit quem chalinum, quod pſelium, quo
dactylios, quod henium, quem echinum quiſqu
deſideret; & ne diutiùs te morer, voce, virgâ, fræno
cruribus, palpo, calcaribus, herbâ, jejunio; flecti
hebetes bruti ſenſus ad omnia: ſed quòd non pa
rum fortè miraberis, hîc tamen fruſtrà eſt. quid
ita? in promptu cauſſa eſt, aſinum exercet.

p *ſic nec inſignis magiſter inſignem diſcipulũ:*

I nunc, & eximium te litteris ac moribus autu ma, quòd magiſtrum utriſque divinum nactus es crederem utique, ſi facere naturam diſciplina poſ ſet, ut fingere; ſi in diſcipulum, cum præceptis, præ ceptor influeret. Vtut ſit, ſapientia moderatoris utilis eſſe diſcipulo poteſt, glorioſa eſſe non poteſt. Magiſtrum ſi habet hebes egregium, habet quem ſequi velit, ſed deſperet aſſequi; habet quem verè eſſe ſe cupiat, ſed falsò putet. Fallimur enim, ſi in genium mortalis induſtriæ fructum credimus; Dei munus eſt, dos naturæ. Nec ſanè priùs ingenioſum è ſtupido Chryſippus efformet, quàm equum ex aſino Camerarius. Parum enim refert, Ariſtoteles ſit aut Plato, qui docet, ſi Philonides eſt qui diſcit. Docuit ignavos, docuit ignaros, docuit ſtultos etiam Poſſidonius; & horum quidem paucos forſitan, illorum verò & iſtorum plures procul dubio, quàm eximios.

q *quia nihil cura ſine naturâ.*

Vſus eſt magiſtro patre, uſus eſt Cratippo Tullii filius,

filius, utroque tum ſuis in litteris principe; ſed adeò fruſtrà, ut qui vel è ſolo patris aſpectu ſcientiam ſimul ac virtutem haurire debuerat, nec frugi umquam fuerit, nec eruditus. Sic nempe non omnes continuò ſapientiam diſcunt, qui audiunt. Audivit illam olim ſub Ammonio aſinus; nihilo tamen ſub ſtudiorum finem doctior fuit, quàm ſub initium; nec ſolus, ut arbitror, niſi fortè quadrupedum.

r Teſtis Ciceronis filius.

s teſtis aſinus Ammonii,

Fatigavit univerſam ſæculi ſui ſapientiam congenita filio Herodis Attici, viri litterarum gloriâ longè clariſſimi, hebetudo; nec unicum illud omnium labor impetrare ab indocili potuit, ut vel prima litterarum elementa perdiſceret. Memorabile tamen hîc fuit quoddam Philoſophi ſingularis inventum: juſſit is coætaneos illius ſingulos ſingulis characterum nominibus inſigniri, diſertè cavens, ne ſodalem ſuum quiſpiam diverſo ab his vocabulo compellaret; ut apices, quos ſtudio non poterat, luſu tandem & uſu etiam ignarus imbiberet. Dictum, factum; ſed fruſtrà: cauſſam quæris? *Nil cura ſine naturâ.*

t teſtis filius Herodis Attici,

Taceo Iuſtinianum, cæteroſque analphabetos omnes: non quòd difficile ſit eos numerando percurrere, qui in vulgus noti ſunt; ſed quòd refugiat infamiam calamus, quòd liber erubeſcat. Piget illum videlicet tot ignorantiæ noſtræ prodi-

u teſtis Iuſtinianus,

gia ſcribere, piget hunc ferre, pudet utrumque te brutos ſub humanâ ſpecie ſenſus agnoſcere, quo nullus umquam limare valuit labor, nedum ex polire. Ne quid tamen à me deſideres, ab un diſce omnes.

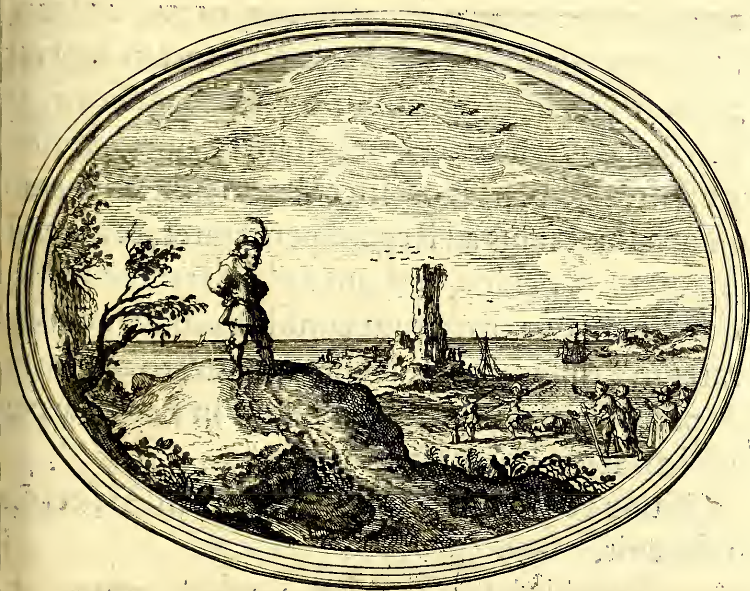
x *teſtis compoſitus Seneca Nero:* Prodiit è divinâ Senecæ diſciplinâ Nero; ſe quàm magiſtro diſſimilis, mores dicent. Vacaba aſſiduò litteris Seneca, aleis Nero: vertebat ille ſtudiorum gratiâ, noctem in diem; hic è diverſ ignaviæ cauſsâ diem in noctem: erat ille moribu per omnia commodis, hic infeſtis: ille animi ſu dominus, hic mancipium corporis: ille cibi po tuſque parciſſimus, hic numquam non ſatur numquam non ebrius: ille ſupra hominem pa tiens, hic ſupra belluam ſævus: ille in omnes pius hic etiam in ſuos impius adeò, ut & fratris, & uxo ris, & matris, & magiſtri parricidio ſe polluere non dubitârit: ad ſummam, erat omnium amor Sene ca, erat odium Nero: erat vitiorum colluvies Ne

y *ſed bonus magiſter malo diſcipulo infamia eſt.* ro, erat virtutum epitome Seneca. Cauſſam quæ ris? jam dixi, *Nil cura ſine naturâ*; atque adeò fit ut ſit etiam celebri magiſtro infamis diſcipulus.

VA

VANITAS.

Ingens patronus.



VERITAS.

Falſa gloria, verus error.

VE-

VERITAS.

z *Optandũ, ut omnes intelligãt, quàm falsa sit de ingenti patrono gloria.*

VTINAM id pro rei merito, utinam pro vot meo, utinam pro suo, totiusq; patriæ bon omnes Principum Regumque familiare agnoscerent! non esset profectò, qui aureæ liber tatis pretio splendidam hanc servitutem emere nedum emptâ supra modum omnem & fidem in solesceret: non esset, qui potentiæ suæ metuen potentes Reip. nervos succideret: non esset, qu nequa fortè salus ad Regem penetraret, & aures il lius, & os, & oculos, & manus obsideret: non esse qui funestis promeritum consiliis odium, exone raret in Principem: non esset, qui fucato religion & patriæ studio, Ecclesiam ipsam in Ecclesiæ per niciem laicis redderet vectigalem.

Nunc verò, quod pygmæo, quem hîc cerni usuvenit,

a *Vt extollitur à monte pygmæus, & magnum se credit;*

Vt cùm, teste polo, non sit nisi perbrevis unguis,
Appendix, & præda gruum;

ob additam tamen sibi montis hujusce styloba tam, omnes infra se positos, ipso cùm monte, de spiciat; ne dicam monti insultet, dum Briareur se credit, aut Enceladum, ceteros pepones dun taxat, aut fungos; idem quoque Principum; iden Regum clientibus accidit, ut licet humili plerun

b *sic extollitur à patrono cliens, & idem sibi persuadet:*

qu

que naturâ ſint, & fortunâ; quia tamen ſupra vulgus potentum favoribus eminent, invideant etiam confeſtim ſuperioribus, inferioribus immineant, parem non ferant.

c *uterq; tamen naturâ humilis, & tantùm favore ſublimis;*

Sed quàm perperàm utrique, res ipſa demonſtrat. Quid enim ſtultius, quàm quòd hæc hominis epitome, eam, quam montis beneficio debet, eminentiam non illius altitudini, ſed propriæ tribuat humilitati? Evexit enimverò Molonem collis iſte, non auxit; non crevit in montem pumilio, ſed aſcendit. Quin verò, quò ceteros altiùs deſpicit, eò ſuſpicientum in oculis minor eſt, eò vertigini propior & ruinæ.

d *nec alterutrum ſublimitas majorem efficit, ſed minorem potiùs,*

e *& ruinæ magis expoſitum.*

Audi hoc, quiſquis ſplendidum aulæ periculum periculis emis, & venditas, multis unum, magnis maximum: Regum enim amicitiis præter regna ipſa periculoſius nihil. Audi, quiſquis, ut privatim diademati inſultes, publicum mentiris obſequium: audi, quiſquis pompam, quam œconomiæ titulo Principibus excutis, in te transfers illuſtriùs, ut invidiam, quæ aliàs inempta veniret, cariùs emas: audi, quiſquis tam inſolenter patriæ moderaris ærario, ut Regem ipſum regni ſui mendicum veriùs facias, quàm hæredem; ſervi ſui mancipium, quàm dominum: audi, quiſquis avidam ſanguinis Auguſti manum officii corymbo ſpecioſè prætexis: audi, quiſquis prædæ ſtudio

f *Imò qualis qualis ſit cliens.*

 publica,

publica, queîs facilè mederi potes, incendia negl
gis;negligis autem?imò verò funeſtas patriæ face
tamdiu bonorũ calumniis ventilas, dum innoxi
multorum ſanguine eas inflammes potiùs, quàr
extinguas: audi,quiſquis poſt rapinas innumera
& latrocinia,univerſis Reip.ſpoliis imparem te vi
dens,patriam ipſam, etiam his quos perditos ex
petis,prædam facis; malus Principi, pejor Reipub
peſſimus tibi:audi,inquam,& mecum falſam han
arrogantiæ tuæ gloriam, verumq́ue errorem ad
trutinam rationis expende.

g *quò maior patronus, eò minor ipſe eſt.* Magnum ſcilicet te credis, & extra fortunam poſitum, quia magnis inniteris: ego verò ideò parvum te arguo, quia magnis inniteris; ideò imbellem, quia potentibus; ideò fortunæ obnoxium, h *Minimus hominum maximo ſuppedaneo indiget.* quia fortunatis. Quæ magni reſpuant ſuppedanea, puſillis ſubveniunt, & quidem minimis maxima. Fulcitur muro hedera, palmes ulmo; ſed eò ſolùm, quòd parvus utrique & impotens ſui culmus eſt: ſic clientem ſuum ingens patroni auctoritas elevat, dum extollit: àuget animos nimirum fortuna ſublimis, non hominem.

i *Quid, quòd parit vertiginem & lapſum ſublimitas?* Vis altiùs me tecum philoſophari? Imminuit hominem fortuna ſublimis, dum animos auget. Facilè vertiginem patitur, qui plurima deſpicit, eò vicinior lapſui, quò ſublimior, ſi fulcro præſertim lubrico nititur, ut tibi accidit, & caduco.

Faſti-

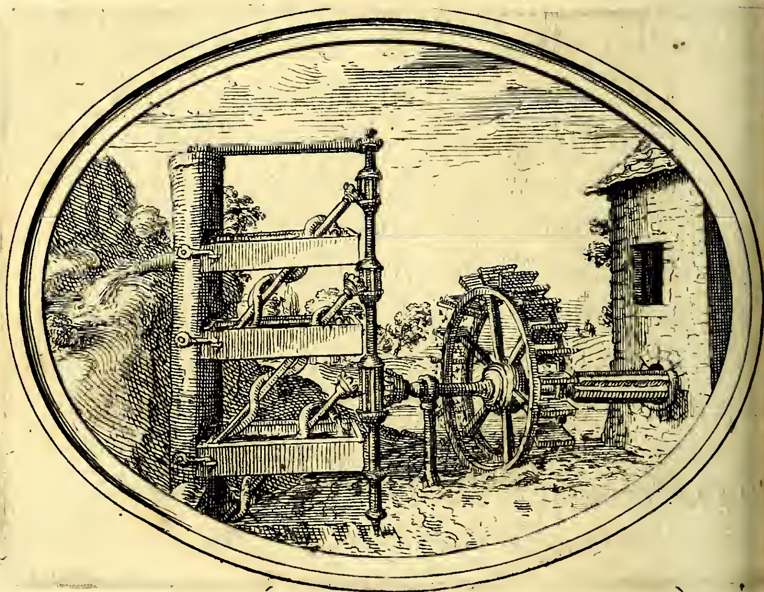
Faſtidioſus inprimis eſt amor Principum, bre- l
[v]es amicitiæ, quas diſſui rariùs cernimus, quàm *quia faſtidioſa*
[d]iſſecari. Numquam tutò ſceptra timent, aut *Magnatū amicitia,*
[æ]mulum ferunt; atque adeò vix privatorum m
[u]nus omni ſæculo, omni regno integrum tumulo *& æmulis obnoxia.*
[c]orpus dedit.

Teſtantur id Italica theatra, Iberici cultri, ſclopi n
[G]allici, ſecures Anglicæ. Docet Alexander in At- *Teſtes quamplurimi*
[t]alo, in Theleſphoro Lyſimachus, in Sejano Tibe- *Principū*
[r]ius, in Narciſſo Claudius, in Perennio Commo- *familiares,*
[d]us, in Plautiano Severus, in Ablavio Conſtanti-
[n]us, in Beliſario Iuſtinianus: noſtrâ verò majo-
[r]umque memoriâ Fredericus II. in Vineâ, Ioannes
[i]n Alvaro, Philippus in Brocâ, Henricus VIII. in
[M]oro, IV. in Ancræo. Fuerunt hi omnes utique in-
[g]entes ingentium clientum patroni. Sed quàm
[e]xiguum ſit, quod tantis è clientibus reliquum
[f]ecit fortuna, facilè intelliges, cùm alios naribus, o
[a]lios pedibus, alios manibus, alios oculis, alios *omnes tandem*
[c]apite, alios membris omnibus patroni injuriâ *miſerè lapſi.*
[t]runcos, imò nullibi & ubique ſepultos invenies.
[N]ec dubito, quin mox de ſingulis, quod populus
[o]lim de redacto in cineres Hercule protulit, ex-
[c]lamabis: *Huc ille decrevit gigas?*

Time itaque, vel alieno ſanguine cautior, quiſ-
[q]uis patroni magnitudinem jactas. Securè vivit,
[q]ui providè metuit.

VANITAS.

Nova dignitas.



VERITAS.

Aſcenſus iſte, deſcenſus eſt.

VERITAS.

MIRVM id utique videatur, & paradoxum; niſi diverſum te ſimilis Auguſtanæ machina doceat. Invenit hanc, ut fertur, neceſſitas, elaboravit induſtria, fructus exercuit; ut terra, quæ aquarum ubere deſtituta, nec fœtus ſuos parere poterat, nec enutrire, talis inſtrumenti munere, tot venis quot rivis irrigua, in eam paſſim fertilitatem adoleſcat, quæ coloni, licet amariſſimi, vota numquam non ſuperet.

p *Vt machina hæc magno molimine,*

Suſpenditur fluminis medio variis inſtructa gradibus rota, quam perennis aquæ prætercurrentis impetus ſic uſque circumagit, ut axis illius verſatilis columnæ curriculis commiſſus, columnam volvat aſſiduò, columna cochleas, cochleæ aquam; dum id, quod cochlearum infima fluminis imbibit, in vaſa gradatim ſingula, & tandem è vaſis in deſtinatum montis altiſſimi jugum plenis ſiphonibus effundatur: ſic continuo per cochleæ ſpiras aſcenſu ſimul & deſcenſu, dum pars fluminis attollitur ultima, prima deſcendit.

q *& quaſi aſcenſu deſcenſuq; continuo,*

r *aquam ex humili in ſublime tollit,*

ſ *ut repentè præcipitet:*

Multi multa de inventi hujus geometricâ ratione differunt; ſed in eo laborant omnes, ut quâ vi elementum grave aſcendere ſimul & deſcendere poſſit, ſcitè demonſtrent. Vbaldus certè, vir in

Mathematicis eximius, libro rem integro persecutus est; sed persecutus, ut creditur, non assecutus.

t *sic nova dignitas hominem è vulgo,* Verùm nihil hoc meâ; illud ago. Sicut ascensus hic verè descensus est; non secùs etiam nova, de quâ tibi jamjam temerè gratulatus es, dignitas. Aquæ multæ populi sunt, ait virgo vates Apostolus: electus igitur è populi medio, per varios amicorum curriculos, ne dicam cuniculos, per prehensationes innumeras, per effusa in complures munera, per cochleas, viasque non rectas ad eum, quem designaveras, honoris apicem ascendisti: fallor; alieni jam factus arbitrii, qui priùs fueras tui, in pistrinum ex aulâ, servus è domino, descendisti.

u *labore nõ exiguo,*

x *& continuo quasi ascensu,* Nec de nihilo quidem hæc dico: etenim si inhonorus honor, non honor est, sed onus; an mirum, si qui levior hærebas in humili, jam munere novo gravior depressus es altiùs? Et in equuleum ascenditur, & in crucem; ac è diverso in lectulum, & in sedile descenditur, & in imo sæpiùs habitat quies: nonnullis opprobrium, multis supplicium, omnibus labor est scandere: vepricosi, & lubrici sunt humanorum gradus ascensuum, tremulus vertex, præcipitium horrendum: ægrè conscenditur ad eminentem statum: anxiè ubi consistitur, graviter inde & repentè descenditur.

Sed pleniùs tecum loquar, & planiùs. Vides ut has

has aquæ guttulas idem utique, qui eas extulit, gradus ut plurimùm in viâ, & ubi ad terminum pervenerint, universim repentè præcipitet, quas tamen non nisi longo temporis intervallo in sublime provexit? Ita vix, imò ne vix quidem efferuntur, & decidunt, fluvioq́ue de facili redduntur, unde nonnisi difficulter emerserant.

Attende quod agitur, & molam hanc fortunæ [y] rotam puta; ut non dicam quòd, quo temporis articulo amicorum te favor extollit, hoc ipso te inimicorum invidia subruat. Aut enim competitorem passus es neminem, & frivola est dignitas, quam nemo desiderat; aut si multos habuisti, multos habes & æmulos. Meminisse te pervelim, quòd nec inter amicos desint, qui modò prudentiorum edocti consilio, jam non supra meritum, ut priùs, sed ex merito tuo te judicantes, suis te manibus ruinę exponendum doleant, & dejectum [z] sæpe citiùs velint, quàm reverà provectum. Memineris oportet, paginæ sanctioris judicio, populum fluxis aquarum vorticibus comparatũ; memineris, inquam, ab eloquentię principe candidatorum arenam campum Martium cum Euripo, qui agitationes & æstus patitur quotidie plurimos, non immeritò fuisse collatum: & tum denique cogita, an non proximus ascensui descensus sit. Ascensûs profectò finis, in molę gradibus descensûs initium est;

[y] *aut potiùs descensu evehit.*

[z] *ut mox deturbetur vitio vel alieno, vel suo.*

est; & in Republicâ honoris apex gradus opprobrii, non immeritis modò, sed iis etiam quos virtutis suæ patrocinio, communis favor evexit Plena sunt ejusmodi tragœdiis scriptorum volumina, plena quælibet sæcula, plena cujusvis Reip monumenta.

[a] *Testes varii:* Quid Romanum Diogenem, quid Polycratem Samium, quid Cornelium Scipionem Asinam quid Andronicum, quid Lentulum, quid Sejanum memorem? Dionysius [b] *Dionysius,*

Ille Syracosiâ modò formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.

[c] *Belisarius,* Sileo Belisarium, invictum quidem hostibus Iustiniani Archistrategum, sed fortunæ tandem invidiâ subjugatum, excæcatum inquam, præ Sophiæ foribus gloriosâ victoriis manu stipem ingloriam emendicasse. Taceo in nullo Regum fortunam adeò magnas & volucres vicissitudines fecisse, neque aliis in negotiis toties ex abjectâ celsam, & humilem è celsâ, quàm in Demetrio Antigoni filio, Poliorcete dicto; cui, ut nomine, ita fortunâ suppar fuisse videtur Demetrius ille, cui Nicatoris cognomentum fuit: siquidem hic patriâ primùm, inde & regno exul, pòst carceris incola, variante demùm sæpiùs Syriæ fortunâ, & patriâ, & regno, quod assecutus denuò fuerat, & vitâ demum ipsâ privatus est. [d] *Demetrius,*

Præ-

Prætereo Lyſimachum, qui quadraginta liberis, aliis alio caſu uno in bello amiſſis, poſtremò ipſe domeſticæ cladi cumulus acceſſit. Quintum denique Cepionem, A. Vitellium omitto, quorum ille Præturæ ſplendore, triumphi claritate, Conſulatûs decore, Pontificis Maximi ſacerdotio id aſſecutus, ut Senatûs patronus diceretur, ſpiritum tamen in vinculis, cor ſcalis in Gemoniis manu carnificis exuit; hic verò, dum ſe & ære alieno, & humili fortunâ vix expedit, Imperator ſubitò proclamatus in Germaniâ, mox in urbem redux, pænè ſimul Augusti nomine ſalutatus eſt, & appoſito gladii mucrone ſub mento, ne vultum ſubmittere poſſet, cœno ſordibuſque à pueris paſſim impetitus eſt.

e *Lyſimachus,* f *Quintus Cepio,* g *A. Vitellius,*

Hircanum commemoro, qui Iudæorum Rex atque Pontifex per Ariſtobulum exilio, per Antiochum poſt deſectas etiam aures carcere, per Herodem denique morte mulctatus eſt. Iuſtinianum loquor, qui Imperium Orientis ſimul & naſum amiſit, ac poſt varios fortunæ parum conſtantis eventus ad extremum à Philippico unà cum filio ſuo Tiberio ſecuri percuſſus eſt; qui & ipſe vix de exule Imperator factus, mox ab Anaſtaſio proditus, & lumina, & Imperium perdidit. Henricum denique VI. Anglorum Regem profero, quem poſt fortunam regni bis reducem,

h *Hircanus,* i *Iuſtinianus,* l *Henricus VI. Angliæ Rex,*

ducem, poſt ternos carceres, violenta poſtremò mors ſuſtulit.

m *Ioannes XIII. Pontifex,* Piget exequi, qui potentes brevi ad impotentiam, qui Reges ad infame ſervitium ſint redacti. Ioannes XIII. poſt quartum indepti Pontificatûs annum, cùm in Concilio Conſtantienſi damnationem ſuam confirmare, & tricoronidem infulam deponere coactus eſſet, cùm annos ad minus tres per ignominiam in rerum omnium neceſſitate, ne dicam in carcere, exegiſſet; coëmptâ demum magno auri pondere fugâ, lacrymabundus iis de genu ſupplicare viſus eſt, quos nec alloquio dignatus fuiſſet, dum ſuos Regibus, ut certè aſſolet, deoſculandos pedes præbere conſueverat.

n *Comes Eſſexius,* o *Marchio Ancræus.* At ſæculi noſtri, ferè dixerim, ſoli ſunt Comes Eſſexius, & Ancræus, de quo antè meminimus, Marchio; graviſſima ſanè fortunæ levis, hoc eſt aſcensûs ſimul & deſcensûs, argumenta.

p *Vel etiam fortunæ culpâ,* Sed finge te nec tuo nec alieno vitio cadere; cades fortunæ, quæ nullis infeſtiùs iraſcitur, quàm quos blandiſſimè demulſit. Ludus eſt arcigeris avis lignea omnium ſagittis in ſublimi propoſita: q *quæ ludũ hunc amat,* at fortunæ ludus eſt vir honore conſpicuus, ideò æmulis obnoxius, quia cæteris altior. Audi illam apud Boëtium: Hæc noſtra vis eſt, hunc continuò ludum ludimus; rotam volubili orbe verſamus, infima ſummis, ſumma infimis mutare gaudemus:

mus : aſcende, ſi placet ; ſed eâ lege, ne, cùm ludicri mei ratio poſcet, deſcendere injuriam putes.

Nulla potens eſt contra fortunam potentia, quæ in ipsâ fortunæ rotâ ſtabilita eſt. Dignitatem ſi dedit, eripiet. Miraris ? nomen illi à volubilitate inditum eſt : nam quæ priùs Vortuna à Verto dicebatur, unius mutatione litteræ in Fortunam abiit : vel certè illud à Fero mutuata eſt, quòd temerè & ſine ratione feratur ; ab Hebræis etiam à verbo *Pox*, id eſt *fregit*, quòd humana conſilia frangere ſoleat, dicta fuiſſe perhibetur. Vnde & vitreæ vulgò pilæ inerrare veriùs fingitur, quàm inſiſtere. r *teſte nomine ſuo.*

Quare, ut VVillegiſius ille, quem, patre rhedario natum, Otto III. ſubitò primum inter Electores elegerat, in veteris fortunæ ſuæ memoriam, rotam (quæ exinde Archi-Epiſcopatui Moguntino ſemper inſigne fuit) & in muſeo, & ubique ſibi propoſitam voluit: ſic tu inconſtantis hujuſce Deę tibi rotam obverte continuò, ne inopinatum aliquando ſubvertat. Regem hunc ſequere, qui non quadri-jugum, ſed quadri-regem Seſoſtris currum trahens, volubilem triumphantis eſſedi, fortunæ dico, rotulam aſſiduò reſpexit, ut diſceret. Sæpiùs enim, quæ pridie tibi viſa fuerat felix, poſtridie infelix apparuit ; quæ publica, privata ; ſerva, quæ libera ; plebeja, quæ equeſtris ; torva, quæ reſpiciens; ſ *teſte rotâ Willegiſii,* t *& Seſoſtris,* u *omnibuſq; fortunæ titulis.*

ciens; rebellis, quæ obſequens; inſtabilis, quæ ſtata; lubrica, quæ viſcata; fugitiva, quæ redux; reſumptis denique talaribus abiens, quæ poſitis illis, globoq́ue in cubum feliciter converſo, manens. Nulla fortuitis manendi fides eſt: cùm aſcendere credimur, deſcendimus; cùm ſtare videmur, tum vel maximè ruimus. Non eripit ruinæ dignitas, ſed exponit. Aſcenſus iſte, deſcenſus eſt.



VANITAS.

Imperii ſplendor.



VERITAS.

Non ſibi, ſed aliis.

VERITAS.

x Vt fax & focus, dum aliis lucendo prosunt, sibi officiunt; y sic Imperator

HABET hoc Imperii ſplendor, quod facis & foci, ut non ſibi, ſed aliis luceat, ac dum prodeſt omnibus, uni officiat ſibi. Conſumitur ardendo ſimul & lucendo focus & facula consſumitur majeſtate, curis numquam ſecuris ardente, qui imperat: habet nimirum lucem ſuam purpura, habet & ignem; ſed lucem nonniſi ſanguineam, ſed ignem nonniſi arcanum.

z lucendo aliis,

Hæc illa lux eſt, quæ divini luminis æmula non deficit diviſa, ſed proficit: hæc illa lux eſt, quæ, ut in ſe nutans ſemper ac tremula cernitur, ſic aliis conſtanter benefica, iis præſertim, quos vel patria, vel genus obſcuros habet: hæc illa lux eſt, quâ Principum incomparabilis idea Salomon, ſagaciſſimos Reginæ omnium, quas Oriens vidiſſe ſe meminit, prudentiſſimæ oculos ſic rapuit; ut cùm patriis egreſſa finibus propiùs illam fuiſſet intuita, ipſam quoque ſibimet rapere viſus ſit, nec illam modò, ſed omnes præterea, quibus vel Solymæ nomen dumtaxat innotuit: hæc illa lux eſt, cujus à lumine Conſul, Prætor, Quæſtor, Ædiles, Tribunus, Chiliarcha, Senator, & quiſquis demùm vel domo vel munere clarus eſt, ſplendorem mutuat: ſed tamen hæc etiam illa lux eſt, quæ quòd

omnibus

omnibus in ſublimi propoſita ſit, ut multos recreat, ita ſecum plures offendit.

In alto ſiquidem poſitos, propter diſſimilitudinem, humile vulgus odit. Arduum eſt tot hoſtium vultus, tanto in ſe ſtudio defixos, in arduo fugere. Livor abdita penetrat, & putas, conſpecta prætereat? Falleris: nulla Regibus ſine metu, nulla ſine tumultu animi dies eſt, nullæ non ſuſpectæ deliciæ, nulla quies non inquies; dum ubique cervicibus impendentem Damoclis mucronẽ vident. [a] *ſibi nocet,*

Vt enim periculi nihil ſit, quòd in quibuſdam urbibus natura civium præſtat apta ſervitio; quando tamen pavor aberit animo recolenti illud Laberii: Multos timeat neceſſe eſt, quem multi timent? cujus illa eſt ratio, quam docet Ovidius:

——— *Quem metuit quiſque, perire cupit.*

Habet hoc inſuper ſingulare Principum vita, ut quibus fidendum eſt, diffidant ſemper, fidantque quibus fidei nihil eſt. Adde, quòd inter ejuſmodi conſiliarios ferè conſtituti ſunt, quorum pleroſq; aut æmulatione diſcordes, aut fide dubios, aut veritatis odio infenſos habent; planè ut eorum ſententiam nec illis integrum ſit non audire, nec tutum ſequi. Sic in ſe nutat & tremit aſſiduò lux illa, quæ cæteros animat.

Et ſanè quomodo non nutet ac tremat aſſiduò, qui habere ſe ſentit in arenis domum, in prærupto ſedem,

ſedem, in miſeriis ipſis invidiam? Rarus eſt Impe rator populo charus; rarior tam charus, ut non charior illo ſucceſſor foret. Hi ſunt vulgi mores odiſſe præſentia, futura celebrare.

Non te ad hiſtorias Græcas hîc mittam, aut La tinas: quis enim, inter omnes Imperii quondam Romani luce conſpicuos, celeberrimas regni victi mas neſcit? ad unius dumtaxat Galliæ, Principibus ſuis, neſcio quo fato, ſemper infeſtæ, Reges te pro voco; videbis iſthîc maximè verum eſſe illud Satyrici:

Ad generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt Reges. ————————

Videbis regnum à pleriſque ferro partum, ferro ſervatum, ferro amiſſum. Sic videlicet lucem ſuam habet purpura, ſed ſanguineam.

b *& ardendo aliis, ipſe conſumitur.* Verùm habet & ignem; ignem nempe, qui dum alios fovet, ſe deſtruit; nec omnes fovet quidem ſed veluti prudenter amicos reficit, ita temerè fa miliares adurit.

Quid enim Imperium, niſi ſtatus virtuti arduus, c *Teſtis Imperii conditio,* vitio pronus: ſtatus, inquam, certi laboris, merce dis ambiguæ, ſed ut plurimùm infauſtæ? Audi me. Quo die primùm Imperator denuntiatus es, ful gidas compedes, claramq́ue miſeriam induiſti, ne dicam, tibi moriens, aliis vivere incœpiſti, quodq́ durissimum eſt, ingratis.

S

Si mihi non credis, morientis omnes & nati ſolis Imperatores interroga; & uno ſimul ore reſpondebunt, eodem ſe calle ad ruinam & ad Imperium aſcendiſſe. Quòd ſi omnibus innoteſceret, non diſſiderent Thebis, etiam amborum à morte, ob unius ſceptri regimen fratres duo; ſed plura jam dubio procul regna forent, quàm Reges. [d] moderator,

Clariſſimum nomen Imperium eſt, ſed duriſſimum munus. Non habitat voluptas in arduo, laboris hoſtis eſt, quietis amica, quam certum eſt, omnium, qui egregio publico ſtuduêre, Principum eveniſſe hactenus nemini.

Hinc bello, inde paci, iſthinc ærario invigilandum eſt, ſi non tuis, alienis ſanè, ne te tuis evertant. Nec tamen, quod peſſimum reor, par ſemper neceſsitati theſaurus eſt. Nemo Principibus ditior, nemo pauperior: effundere coguntur in alios, quo ſæpiùs ipſimet carent aut indigent; atq; adeò ad opima dè optimatibus ſpolia, ad intolerabiles ære à ſubditis largitiones, ad privatas inimicitias, et odia publica, ad bella civilia, ad ſuam denique et regni perniciem adiguntur, vel etiam inviti. [e] curæ.

Sic nimirum & ignem ſuum habet purpura, ad arcanum; ſic aliis non ſibi lucet & ardet ſplendor Imperii.

VANITAS.

Magna claßis.



VERITAS.

Venti ludibrium.

VERITAS.

QVOD molitur ætas robuſtior, hoc præludit imbellis; ſed utraque luditur, viliùs hæc, illa pretioſiùs; hæc in crepundiis, illa in negotiis, utraque in deliciis; hæc rhombum aëri, illa claſſem æquori credit, utraque vento: utrumque magno molimine ventus in altum ſubvehit, & nullo mox negotio repentè præcipitat; utrumque modicus auræ ſibilus animat, & immodicus, aut nullus exanimat. Ac de rhombo quidem inter pueros conſtat, de claſſe verò inter omnes.

Puerilis rhombus, & naviũ claſſis, g venti æquale ludibrium ſunt.

Quis enim neſcit, roſtratas mille ducentas, & onerarias ad tria circiter millia, quas in Græcos Xerxes armaverat, tribus hominum myriadibus inſtructas ſupra viginti, ut plurimùm Æolo per ludibrium triumphatas? Quis neſcit fœderatas inimico rebelli fœdere Provincias, licet eâ navium copiâ potiantur, quam aſſequi ſe poſſe ceteræ deſperent Reſpublicæ, plura tamẽ, ſi rem ad calculos evocent, naufragia numerare poſſe, quàm navigia. Hoc certũ eſt, tam opima de omni genere navium ſpolia vento ceſſiſſe; ut, ſi omnes, quas maris abyſſus abſorpſit, viſui pateant, univerſum, quaquâ diffunditur, Oceanum triplici, ut minus, ſororum ordine conſtratum repertum iri nullus addubitet.

h Claſſis Xerxis numeroſiſſima, i Batavi frequentiſſima,

l *Hiſpani potentiſſima anno 1588.* Sed quid externa recenſeo? quid enumerando dubia rem indubiam in dubii ſuſpicionem adduco? Senſit hæc patria, luxit Hiſpania, gaviſa eſt Anglia circa annum à nato in terris Deo milleſimum ſupra quingenteſimum octogeſimum octavum eam claſſem à vento expugnatam, quæ non Angliæ modò, & ei, quam fœderatam vocant, Belgicæ expugnandis par erat, ſed hoſtibus prætereà Chriſtiani nominis univerſis. Ini mecum, ſi placet, & navium illius numerum, & apparatûs molem, & commeatûs impenſas; & tum demum judica, an falli me credas, an fallere, an verò comperta deſcribere.

Quadriennium, ut fertur, integrum in claſſis
m *ratione multitudinis navium,* hujuſce fabricam variis in Provinciis labor incubuit. Antverpiæ, Dunkercæ, Sluſæ, tanto ſtudio ædificatum, ut ne noctu quidem, aut ſacratis diebus operę intermitterent. Miſſi quoque Gedanum conquiſitores emendis ratibus. Nec ſegniùs in Hiſpaniâ puppes, ſocioſque navales Rex collegerat. Naves, quæ ex Hiſpaniâ ſolverant, quinque & qua-
n *& magnitudinis,* draginta ſupra centenas erant: eo ex numero centum & decem armatæ, nonnullæ ſeptingentarum
o *ratione tormentorum,* eoque amplius vehium; Ceteræ commeatus, ac neceſſitatum alia ſubvehebant; hominum aliæ octingentos, millenos aliæ, tormenta verò qua-
p *militum,* draginta, aut quinquaginta, quorum in univerſum

millia

millia duo, & quingenta promiſcuæ magnitudinis. Nautarum ſociorumq́ue navalium, præter copioſiſſimum militem, millia duodecim, mixtum genus ex Hiſpanis, Luſitanis, Cantabris, Gallo-Britannis, Hollandis, ex Septemtrione, totâq́ue adeò Europâ maximis ſumptibus conquiſitum. Naves ipſæ & altitudine & robore caſtellis pares; ligna quinûm in craſſitudinem palmorum, contra quamvis communium tormentorum injuriam. Aderat flos omnis nobilitatis Hiſpanicæ, ne ſcilicet expeditioni deforet, qualem in exteras gentes Hiſpani numquam ſuſceperant.

q *nautarũ,*

Emiſſus Madriti in publicum libellus, quo accuratè claſſis hujus rationes confectæ erant; qui navium, qui militum, qui ſociorum navalium numerus, qui Præfecti, Centuriones, Signiferi; recenſita quoque tormentorum copia, & pulveris pyrii, commeatus bis cocti panis, laridi, caſei, orizæ, fabarum, piſorum, olei, aceti, vini, recentis aquę, ſimiliumq́ue, cujuſque menſurâ quàm accuratiſſimè adſcriptâ.

r *commeatus,*

Eo ex indice, ut pauca repetamus, fuêre in claſſe ad XIV. mille, centum & ſeptuaginta cados vini, quæ menſura culeos rhenanos ſeptem mille & octoginta quinq; facit. Cetera hinc conjectare in arduo non eſt. Senûm menſium annona univerſæ claſſi proviſa. Armorum quoque, pręter quę miles

quiſque geſtabat, ingens vis ad quemvis caſum: tuborum longiorum millia ſeptem, & quæcumq ad eos pertinebant, breviores mille, haſtæ altiores & bipennes totidem, ligones, & quodvis inſtrumentum pro foſſoribus ſeptingentis congeſta erant; currus præterea, carri, funes, terebræ, & quæcumque neceſſaria aut erant, aut videri poterant. Tantæ molis erat, per ſe quidem non vanum Europæ terrorem, ſed, permiſſu Numinis, inane ventis ludibrium ſtruere.

r armorũ,

Oppugnata ſiquidem claſſis hæc tum ab Hollandis, tum ab Anglis per vices aliquot, dum Parmenſi, qui Belgicæ præerat, jungere ſe non poteſt, rupis ad inſtar ſubſtiterat. At tertiâ demum Septembris die, exorta repentè tempeſtas immanis, ſic univerſam protinus expugnavit, ut circa Hiberniam, dierũ dumtaxat binûm ſpatio, duę ſupra triginta perierint, amiſſis ad millia decem hominibus. Ceteræ in Norwegiam, aliæ aliò delatæ, quædam longè adeò provectæ, ut ne famâ quidem umquam quidquam de iis compertum ſit.

t magnâ ex parte tẽpeſtate periit, vento facta ludibrium.

Sed quid ad hæc tanti moliminis caput, & Princeps Philippus, id nominis Secundus? In homines armaveram, inquit, non in Deum. Rectè. Intelligebat nimirum, etiam claſſi attribui poſſe, quod patientis animi corporiſq; ſpeculum, Orientis Propheta ſimul & Regulus de ſe dixerat: *Quia ventus eſt vita mea.*

VA-

VANITAS.

Numerosus exercitus.



VERITAS.

Publica pernicies.

VERITAS.

u *Inſanum, de numeroſo exercitu gloriari.*

IMPIA vanitas, ne dicam amentia! Quis umquam peſtiferam pro ſalute febrim coluit? quis de publicâ pernicie gaviſus eſt ſapiens? nemo profectò, niſi, qui nimiâ fortè præfidentiâ nimiùm ſapiens, omnem ſalutis ſuæ ſpem numeroſo poſuit in exercitu, quem & ſuam, & Reipublicæ peſtem credere potiùs debuerat.

x *Vt peſtis omnia deſtruit,*

Quid enim peſtis, niſi contagioſa quædam lues eſt, quæ mox ubi funeſtam, quâ maximè pollet, putredinem cordis ipſius adytis inſinuarit, ſicut eveſtigiò urbes civibus, ærarium pecuniâ, populos commercio privat; ita tumulos cadaveribus, domeſticos periculo, vicinos metu, Rempublicam luctu obruit?

y *ſic numeroſus exercitus.*

Quid numeroſus item exercitus, niſi quædam perditorum colluvies, vitiorum contagio, hirudo pecuniæ, agrorum ſterilitas, vaſtitas urbium, pauperum oppreſſio, ruina divitum, ſacrorum interitus, omnium pernicies?

Nec facilè noxiam magis publico peſtem oſtenderis, per quaſcumque demum hiſtorias, ab ultimâ licet hominum memoriâ repetitas, quàm individuum belli comitem & fautorem exercitum.

Non

Non tacebis, ſcio, notiſſimam olim Græcis contagionem illam, de quâ Lucretius ait, nullum ferè hominem id temporis Athenis repertum, quem vel morbus, vel mors, vel luctus non attigerit. Nec eam ſilebis, quæ ſub Veſpaſiano decem quotidie millia hominum Romæ ſuſtulit. Nedum hanc omittes, quæ ſub Leone Iſaurico trecenta circiter hominum millia Conſtantinopoli interemit. Sed iſtam præ ceteris, opinor, objicies, quæ ſub annum 1570. quatuor dumtaxat menſium ſpatio, Moſcoviam ducentorum quinquaginta millium ſtrage depopulata eſt.

z Peſtis multas urbes & gentes depopulata eſt.

Verùm, vide quantum tibi, cauſſæ meæ bonitate confiſus, elargiar. Eſto, vera ſit incredibilis illa, ne dicam mendax, octingentorum & ſexaginta millium clades, quâ, ut Goulartius refert, ſub annum 1578. Cairum ferè totam peſtis evertit: nihil tamen hæc admodum ad ſtragem illam facient, quam ubivis gentium is peperit exercitus, quem certam tuæ ſalutis anchoram credis. Vtinam non falsò, ut Holofernes olim, quem Hebræa mulier perdidit; ut Valentinianus, quem ſocius prodidit; ut Maximi duo, pater & filius, qui, quos milites ſuos appellabant, invenêre carnifices!

a plures exercitus.

Verùm ne promiſſi diutiùs me reum agas, audi me clades recenſentem, non quas à multis retrò ſæculis nati denatíque ſolis vidit Imperium; ſed

b Teſtis vel ſola Belgica.

eas tantùm, quas ab annis circiter bis triginta ſenſit hæc Belgica, quam ab hæreditariis quaſi belli calamitatibus Bellicam veriùs dixero: pacis ſiquidem uſque adeò ignara eſt, ut nomen illius perceptum ſibi aliquando meminerit, fructus numquam. Audi me, inquam, & ex unius anguli ſcintillis totius orbis incendium diſce.

Vtinam, utinam tam exiguo in nos tempore aut furore debacchata fuiſſet belli rabies, ut neſcir-
c *vaſtata ex integro,* ſe pateretur! Adhærent hodieque templis noſtris adhærent ædibus facies illæ funeſtiſſimæ; ac tametſi populatrices illarum flammas clemens Dei manus uno forſan in angulo latiùs in præſens dominari prohibeat, fumum tamen hactenus omnium oculis infeſtum voluit, & præſentẽ præteritæ ſtragis indicem fixit. Clamat hoc terra colonis, mare nautis, urbes mœnibus, theſauri pecuniis, domus civibus, parentes liberis, curia Magiſtratibus, mortui ſepulchris, ſepulchra cadaveribus, templa ſacerdotibus, aræ denique ipſæ Numine ſuo toties ſpoliatæ.

d *& depopulata,* Sed memoriâ dignum eſt, quod Margareta, quam à nuptiis ſecundis Parmenſem vocant, dum à Belgii moderamine miſſionem rogat, 8. Septembris anni 1567. Regi in hæc verba conqueritur: Tantum auctoritatis, tantum militum Albano Duci attributum, ut illud exiſtimationi ſuæ, hoc

com-

composito Provinciarum statui multùm officiat. Iam enim ex iis, qui aut præsenti hospitiorum onere, aut veniæ desperatione, aut futurarum calamitatum metu, in alienas terras profugiebant, secumque pecuniam & supellectilem asportabant, centena circiter hominum millia numerari. Vnâ re sustentari se pariter ac populos, adventu Regis, qui, ut porrò certiùs speraretur à Provinciis, quatuor antè diebus VVacquenium, pro Hornano maris Præfectum, cum novem instructis milite navibus in Hispaniam properasse. Quòd si mutatâ fortè sententiâ differre adventum in aliud tempus satius haberet, orare ex animo, ut se nono jam anno moderantem Belgio, diuturnâ administratione liberatam velle, pro suâ indulgentiâ, ne gravaretur.

Porrò si tot orbata civibus patria, cùm nihil etiamnum sanguinis humani gladius hauserat; quid non medio deinde sæculo effusum credimus, cùm Mosa, Rhenusque, & Scaldis, & reliqui per Belgium rivi, toties humano sanguine decolores, truncisque legionum artubus, & magnarum spoliis animarum tumidi, erubuêre, quod senserant; cùm fractis insuper Oceani claustris Neptunum ipsum miles in certamen elicuit, mare ceu terram pedes invasit, terram immisso navigavit mari, elementisq; simul omnibus civis in civẽ pugnavit?

[e] *etiam sub initium turbarũ,*
[f] *nedum post.*

Si ſola, quam nullus à bello non novit
Oſtenda, Flandris Troia, tot Hectorum,
Tot Neſtorum perenne buſtum,

[g] *Quot millibus Oſtenda ſola ſtetit etiam victori,*

[h] *quot urbes aliæ.*

duorum ſupra ſeptuaginta millium ſanguine, Alberto etiam victori, ſtetit? quis non urbium ceteras (quarum tamen nulli belli furor parcere viſus eſt) integro cruoris diluvio venditas pariter & emptas intelligit?

[i] *Quin etiã peſtis damna, belli damna ſunt.*

Quid, quòd deletis idemtidem magnis exercitibus, majores iterum copiæ undique gentium ſubmiſſæ certatim opplevêre campos, & uno in Belgio tota velut Europa pugnavit & cecidit? Adde numeroſos, quos mihi tantopere jactas, exercitus, tot animarum quoque reos meritò dici, quot hîc aut annonæ caritas, aut ipſa contagio, utraque belli pediſſequa, publicaque pernicies ſuſtulit.



VANITAS.

Insignis victoria.



VERITAS.

Aliena gloria.

VERITAS.

SCilicet, Horati, — *Moveat cornicula risum,*
Furtivis nudata coloribus; ———

l *Alienis plumis gloriatur Horatij cornicula,* & alienâ te victoriæ laude prætumidum mirer ac prædicem? Ita sanè, si tui similis, quid agam, nescio: verùm scio quàm optimè, & nihil minùs tuum esse pronuntio, quàm quod maximè tuum existimas. m *alienâ laude victor.* Age, sodes, unice tot millium victor invicte, solus modò cum solo congredere, & me quoque victis adde, si potes. Metuis? te provoco.

n *Victoria, si arte parta,* Quid ais? Victoriam, quam uni tibi propriam vendicas, arte an Marte partam autumas? Si arte, quis illam excogitavit? præsentissimus machinator, & militarium operum conficientissimus. o *multum ad alios pertinet,* Quis exercuit? miles. Gregarius forsan; imò verò egregius adeò, ut nemo non palmaris. Quis præfuit? Dux celeritate, fortitudine, prudentiâ, felicitate nemini non præferendus. Quid in urbem aditum dedit? stratagema. Quid stratagemati? navis. Quid illa? cespitem vexit. Quid iste? texit militem. Quid inde? jugulavit hic vigiles, socios excivit. Nihil inde refertis pyrio pulvere machinis ad valvas actum? dissiluêre repagula; & ecce subsidium: plateas ilicò quaquà versus eques infestas habuit, nequà fortè vires dispersæ coïrent, pedes

curiam,

curiam, portas & aptiſſimas quaſque urbi tuendæ ſtationes, ac contubernia militum occupat. Tu verò quid inter hæc? ſolviſti ſtipendia? Solvit & victus. Iuſſiſti ſtratagema? egregium facinus: ſi perinde victoria voluntatis merces eſt, atque potentiæ, nemo non vincat.

p nihil ad victorem:

Quid igitur illam tibi propriam judicas, quæ, vel ipſo te judice, nullius minùs eſt quàm tua.

Sin autem Marte partam vis; age rurſus in arenam deſcende, ne vel opinione tuâ victor hinc abeas. Cedò, præluſit pugnæ veles? præluſit. Iuſtis deinde caſtris utrimque certatum eſt? æquis; nec tamen aut in ullo duce militem, aut in milite ducem deſideravi. Quin muralibus urbem machinis verberandam Chiliarcha curavit? curavit; ſed par fuit murorum & hominum contumacia. Quid bombis attentatum? caſtella. Quid vineis? foſſa. Quid cuniculis? tormentarii ſuggeſtus, & aggeres, qui tandem, foſsâ ruinis ſuis exæquatâ, adeundæ urbis, & victoriæ gradum militi præbuere.

q ſic etiam ſi Marte,

Sed nihil hæc tuâ: ſaltem eminus victores ſpectaſſe te prædica. Quin verò, quod rei caput eſt, animavi. Nugas agis; animavit & tubicen. Conſilio, inquam, & imperio fortunam ſtiti. Iterum nugas agis. Quis non amplius præliaribus & decretoriis victoriæ manibus, quàm inermibus pugnæ ſpectatoribus oculis tribuat?

r nihil ad victorem,

Quid,

f Quid, quòd ipsa, quam stitisse te memoras, fortuna non infimam ejus, quam tuam vis, victoriæ sibi partem vendicet?

f sed plurimùm ad militem,

Censuit hoc sanè non verè minùs, quàm gratiosè de Cæsare apud Cæsarem Cicero. Soleo, inquit, sæpè ante oculos ponere, idque libenter crebris usitare sermonibus; omnes nostrorum Imperatorum, omnes exterarum gentium, potentissimorumque populorum, omnes clarissimorum Regum res gestas, cum tuis, nec contentionum magnitudine, nec numero præliorum, nec celeritate conficiendi, nec dissimilitudinis bellorum posse conferri; nec verò disjunctissimas terras citiùs cujusquam passibus potuisse peragrari, quàm tuis, non dicam cursibus, sed victoriis lustratæ sunt. Itaque, Cæsar, bellicæ tuæ laudes celebrabuntur, illa quidem, non solùm nostris, sed pænè omnium gentium litteris atque linguis, neque ulla umquam ætas de tuis laudibus conticescet. Sed tamen ejusmodi res, nescio quo modo, etiam dum audiuntur, aut dum leguntur, obstrepi clamore militum videntur, & tubarum sono. Et certè in armis militum virtus, locorum opportunitas, auxilia sociorum, classes, commeatus t multum juvant; maximam verò partem, quasi suo jure, fortuna sibi vendicat, & quidquid est prosperè gestum, id pænè omne ducit suum.

t & fortunam.

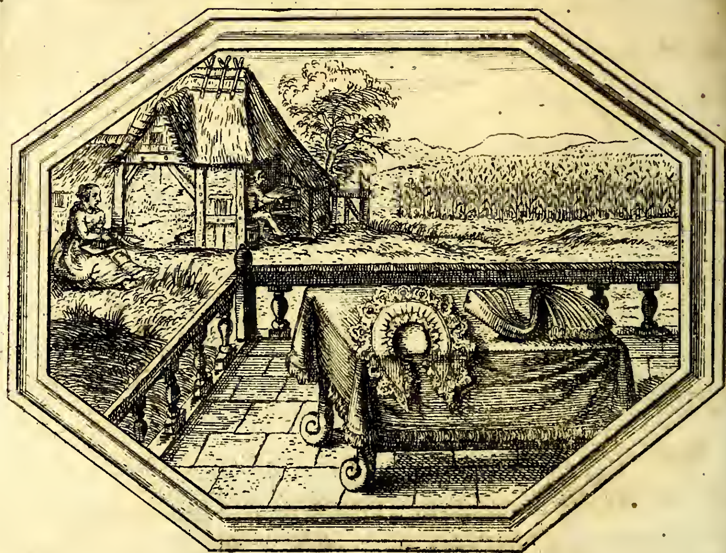
Audis

Audis hæc, famæ victor, non pugnæ, & adhuc aliquid tibi è victoriâ, aut te victoribus adſcribis? Rectiùs enimverò te victis adnumeres, qui palmaribus inſtructus copiis, herbam inermi porrigis.



VANITAS.

Votorum ſumma.



VERITAS.

Longus labor, brevis uſus.

VERITAS.

BENE eſt, abundè eſt, parta jam, parta eſt quies.
Optavi tenero quidquid ab ungue, meum eſt.
veriùs diceres, breve eſt. Brevis hîc omnium, brevis etiam fortunæ curſus eſt, maximè proſperæ. Stultus nauta, qui tunc demum tranquillitatem ſibi ſpondet, cùm portum fugiens, in altum venit. u *Votorum ſumma,*

Diſce vel à lino, quod moneo. Vt enim hæc rari ſtaminis carbaſus, immenſi laboris opus eſt, usûs exigui; ita, quod à cunis ad tumulum uſque proſecutus es, votum, nec adhuc, ſi rectè judicas, aſſecutus; toties vitæ tuæ ſudor eſt, nec unius forſitan horulæ fructus, fortè luctus omnium. x *ut tenuiſſima carbaſus, longi laboris opus eſt, & brevis uſus;*

Vllámne humanis in rebus conſtantiam exiſtimas? Labuntur ac fluunt omnia, ſuæque nos ruinæ continenter involvunt. Nec ipſum adeò ſolem per dies ſingulos reſtaurata nativitas, ab interitu vindicat. Indies oritur, indies moritur, & quot habet imperii momenta, tot habet & fati ſui monumenta. Paſcit ſe, & depaſcitur ipſe flammis ſuis ignis, & conſumitur aër ab omnibus, quos arcano dente conſumit. Flumina quoque tantæ viciſſitudinis metu conterrita, omni vi & viâ, quâ poſſunt, ſe in fugam conjiciunt, ac in maris, ceu matris ſuæ, y *quia nulla in rebus omnibus conſtantia.*

 ſinum

ſinum abdunt ſe univerſa: ſed charybdim fugiunt, & in ſcyllam incidunt. Iuveneſcunt plantæ in annos ſingulos, & conſeneſcunt. Vt naſcitur aſſiduò phœnix, ſic aſſiduò quoque denaſcitur: & veniet aliquando dies illa, quæ parricidam ſui conſtituet, quem huc uſque ſemper lux viderat patrem. Ipſa denique artis noſtræ & induſtriæ monumenta naturæ ſerviunt, adeoque & tempori, quod ipſius quæſtui præſidet, quotidianum interitûs ſui vectigal appendunt.

z *Sic Carolus V. exemplo ſuo docuit,* Quid in tantâ rerum omnium inconſtantiâ, inconſtans ipſe, præter inconſtantiam conſtans ſperes, ſanè non video. Noverat illud, & alterno, quem viderat, rerum humanarum æſtu, penitùs imbiberat Carolus id nominis Quintus. Vnde, cùm poſt expeditiones profectioneſque varias, novem in Germaniam, ſex in Hiſpaniam, ſeptem in Italiam, quatuor in Galliam, decem in Belgium, duas in Angliam, totidem in Africam, mari undecies remenſo, poſt bella, paces, fœdera, victorias, tantæ felicitatis omnia, ut Carolum vixiſſe & imperaſſe, nullos niſi hoſtes pœnitere poſſet; cùm, inquam, etiam Franciſcum I. Galliæ Regem è Ticinenſi prælio captivum abduxiſſet, celeberrimoque ſymbolo ſuo, *Plus ultrà*, ſubſcriptum, appoſito a *& ſententiâ.* per ludibrium cancro, notaſſet, *Plus citrà, hodie mihi, cras tibi*: non captivo ſuperbè ſuccenſuit, ſed ſubmiſsè

missè prorsus ac verè de seipso sentiens, subjungi tritum hoc voluit, *Homo sum, humani nihil à me alienum puto.* Item cùm Imperatoris, hactenus invicti, genium in Henricum Galliæ Regem immigrasse, ex Metensi potissimùm quadraginta millium clade didicisset, non annos illi suos, non palmas, sed (quòd amicam juvenum esse fortunam, suamque jam fastidio ac satietate captam crederet) filii sui juventam opposuit, atque adeò præmori sibi certus, posthumū regni donum in Philippum transferens, fato præripuit. Sed his nunc omissis linum consule.

Numquid, ut in futilem trium admodum dierum laciniam adaptetur, serendum priùs, sarriendum, evellendum, stringendum, macerandum, insolandum, molliendum, flagellandum, pectendum, nendum, occandum, coquendum, texendum, dealbandum, lactandum, poliendum, complicandum, secandum, suendum, lavandum, stipandum, & numquam denique non hominis alicujus, aut instrumenti arbitrio exercendum? Non secùs illa tibi tamdiu sperata felicitas, ecquando te tandem invisit? nempe, cùm votis, cùm curis, cùm labore, cùm æstu, cùm frigore, cùm inediâ, cùm vigiliis, cùm invidiâ, cùm opprobriis, cùm odio, cùm rixis, si non emortuum, attritum certè, mors eâ te frui vix, imò ne vix quidem, sineret:

b *Sicut carbasus brevissimi usûs longissimo labore paratur:*

ſineret: brevi ſiquidem in vitæ ſtadio quid non breve eſt?

c *ſic & votorum ſumma;* d *at mox tollitur.* e *Teſtis Marius,*

Quin obſervatum ſæpè ſæpiùs, mox omnia ſimul à morte ſurripi, cùm ſors omnia contulit. Illa videlicet tyrannis æmula, victimas non niſi ſaginatas amat: hæc lanionibus ſimilis; ſaginat; ut necet. Sic Marium, qui fortunæ ſemper imperare creditus fuerat, numquam ſervire, pòſt exantlatos domi militiæque labores innumeros, prima dies Conſulem, ſecunda miſerum, tertia vidit interemptum. Sic &, Chriſto teſte, Euclioni Evangelico, poſt ſtrangulata meſſibus horrea, labore, ut aſſolet, nec levi nec brevi, ne unius quidem noctis inducias mors indulſit. *Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te, & hæc quæ paraſti cujus erunt?*

f *teſtis dives Evangelicus.*

g *Adde, nec votorum quidem ſummam hic dari.*

Quid, quòd inquietum eſt cor noſtrum, ut Aurelius ait, donec in illo quieſcat qui omnia movet immotus: ac proinde nec voto te quidem tuo hîc potiri poſſe jam liquet, nedum frui.

Nihil itaque votorum ſumma, ſi juſtus es arbiter, niſi longus labor, brevis uſus. Erro: longus labor eſt, & longus abuſus.

VANITAS.

Flos vitæ.



VERITAS.

Defluit ultrò.

VE-

VERITAS.

PERGIS, ut video, caput impudens, pergis æternum promittere, quod breve convicimus. Sed perge, nihil moror; tuo te gladio jugulas. Quis hujus rei teſtis eſt? idem qui, ſi tibi credimus, adverſarius, flos ipſe.

h *Flos vitæ,* Eſt mihi, inquis, flos vitæ. Benè habet: ſic enim unus omnium, qui rerum naturas exploratas habent, conſenſus hominem arbori, adoleſcentiam flori, fructui virilem ætatem comparat; ſed, quod inde conficitur, cæcitas humana non videt: tu vide, mi cenſor, & judica.

i *ut flos arboris, defluit ultrò;* Age, vel ad momentum has, quas præ oculis habes, arbores intuere, & ceteras, quas oculis non potes, animo percurre; mox dices, Flos defluit ultrò. Si fateri renuis; ipſe te arguet, & aſſiduo caſu l *non item fructus.* in ſe teſtimonium dicet. Ecce dum loquimur, areſcit, & nullius impulſus attactu, continuò defluit; fructum verò, niſi ſi arbori vim adferas, non auferes.

m *Citiùs perit adoleſcentia,* Quorſum hæc? audi. Non eſt juvenum vita ſenectute ſecurior, aut à morte remotior: quin verò ea periculoſior eſt vitæ pars, quam ſecuritas nimia reddit incautam, intraque breve vitæ ſpatium nihil eſt procul. Principium quidem vitæ eſt flos

iſte,

iſte, atque adeò ab extremo facilè remotior creditur, ſed falsò: tunc enim id rectè dumtaxat diceretur, quando omnes æquis ſpatiis viverent: nunc pluribus viis, & ſæpiùs prima ætas in mortem incidit. Ipſe adeò maternis adhuc viſceribus incluſus embryo, ſæpè priùs tumulo datur, quàm luci, ne dicam vitæ. Plures fructibus flores nullo negotio decidunt, plures macello vituli quàm boves mactantur. Et ſanè, inſignis ſenum raritas, ingens adoleſcentiæ crebriùs morientis argumentum eſt.

n quàm maturior ætas.

Quid plura? non ſecùs, ac ea quæ per acutum, ut Mathematici loquuntur, vitrum oculis objiciuntur, cùm maximè diſſita videantur, contigua ſunt: ſic fit, ut plerumque vicinior ſit morti, qui remotior videbatur. Cauſam quæris? Nihil eſt alteri vicinius, quàm mors vitæ, flos ruinæ.

o Mors illi vicina, etſi remota videatur.



VANITAS.

Ætas integra.



VERITAS.

Carpitur aßiduè.

VE-

VERITAS.

QVOMODO integra, quæ, ex quo eſſe cœpit, carpitur aſſiduè, & minutiſſimis portiunculis, dum datur, eripitur? Quomodo integra, cui multum deeſt; & quantulum ſit quod reſtat, incertum eſt? p *Ætas integra aut plena*

At lunam Aſtronomi plenam, vel, ſi mavis, integram vocant, dum quò creſcat non habet, ſed quò in ſingula pænè momenta decreſcat. En iterùm capra ſibi cultrum. Imò verò habet, habet eadem hæc luna, quo rurſus innovata ſuccreſcat: nec quantulum ſit quod ei ſuperat, incertum eſt. Tantò minùs integra eſt ætas tua, quàm lunæ facula; tantò minùs certa, quòd incerta futuri eſt, certa præteriti, nullis umquam remediis inſtaurandi; hoc tamen illi ſimilis, quòd numquam ſibi ſimilis. q *minùs dici poteſt, quàm luna:*

Motu ſiquidem perpetuo cælum volvitur, momenta horas, hora diem rapiunt, is alium diem trudit, iſque alium, & numquam quies: ſic menſes prætereunt, ſic anni; ſic & ætas currit ac properat, imò volat. Ex quo loqui cœpimus, mutatio illi aliqualis inceſſit, & modò per ſingulos ſyllabarum tractus vitæ aliquid diſcedit, accedit morti: ſemper illa præterlabitur, ſemper hæc inſtat. r *quia ſemper illi aliquid deeſt,*

Clariùs tecum loquar. Quam ætatem, amabò te, quem annum, quem menſem, quem diem, quam horam, quod vitæ tuæ momentum integrum vocas? An præteritum? at illud jam eſſe deſiit. An futurum? at hoc nondum eſt. An præſens? at iſtud, ſi rectè ratiocinaris, cùm eſſe dicitur, jam non eſt; aut ſi eſt, ita diviſum eſt, ut ipſius initium finis ſit præteriti, & finis initium futuri.

ſ *propter aſſiduam tẽporis incõſtantiam,*

t *cujus nulla pars, ut præſens, deſignari poteſt.*

Inſignis verò integritas, quæ nec minimâ ſui parte ita aliquando integrè præſens eſt, ut non magis ſit abſens, aut veriùs non ſit.



VA-

VANITAS.

Vita longæva.



VERITAS.

Pejor fortuna ſuperſtitis.

VERITAS.

u *Defuncto juvene lõgævus senex infelicior.*

QVID inter immaturè defunctum juvenem, maturumque senem, illi adhuc superstitem, interest? Nihil, nisi quòd ille miseriis expeditus sit, hic obnoxius; ille carcere solutus, hic vinctus; ille in patriam redux, hic exul; ille in portu quiescat, hic fluctuet in mari; ille brevi tempore mortem timuerit, hic longo; ille periculi jam securus agat, hic anxius incudem inter & malleum trepidet, certus tamen, intra minimam momenti particulam (quid enim totus universi decursus divinis in oculis nisi momentum est?) eo loco se fore, quem alter nunc occupat.

x *Duos inter reos ultimò superstes infelicior est,*

Quòd si nescit, hoc ipso magis miserum reor, quòd minùs miserum se sciat; nisi fortè è duobus aliàs capitali simul supplicio addictis, ille felicior est habendus, qui novissimè jussus est dare colla securibus, quod quis sanæ mentis asserere præsumat, non video. Hoc scio, verum esse, & omnibus usu magistro percognitum,

y *quia mortis timor morte pejor.*

Pejor est letho timor ipse lethi:

ac proinde pejor hæc est rei fortuna superstitis.

z *Hinc in pœnam reorum pessimus ultimò plectitur.*

Hinc est, quòd, qui inter sceleratos dux esse convincitur, omnium postremus mori jubeatur; ut, dum aliorum miserandos exitus videt, moriatur in singulis, qui peccavit in omnibus.

Tuam

Tuam hîc iterum fidem appello, Vanitas. Quid ais? quid infelicius autumas, unâ morte perfungi, an tot mortibus exanimari, quot ante oculos nostros funera indies efferuntur? Audio, das manus. Hoc itaq; manet in causâ, pejorem esse fortunam superstitis rei; ego verò addo, etiam senis, parium enim non potest non esse par ratio: in eo tamen disparem fateor, quòd reo intervenire aliquid potest, unde collegæ supplicium evadat, & vivat; senē verò omnibus sensibus ferè præmortuum, quam senectuti, quæ ipsa & morbus & viva quodammodò mors est, eripere sola mors possit, morti nihil; quæ juvenem eò feliciùs sustulit, quò citiùs tot tantisque calamitatibus absolvit.

[a] *Sic defuncto juvene superstes senex magis miser est.*

[b] *quia continuò mortem spectat & expectat,*

[c] *quam evadere non potest, sicut reus potest:*

I nunc, inanis homuncio, & de diuturno vitæ tempore gloriare. Falsa est hæc, ut vides, felicitas, vera miseria. Nec enim in misero tantilli temporis spatio ulla diu stare felicitas potest. Raro senex, idemque felix. Plus dico, rarò vivus, idemq; felix. Quid enim vita, nisi militia? quid porrò militia, nisi omnium planè calamitatum epitome? Patiens profectò Vates ille, qui incredibili miseriarum omnium tolerantiâ, ipsos perennis miseriæ carnifices fatigavit, humanæ vitæ, quas expertus fuerat, ærumnis penitùs exprimendis nomen aptius invenire non potuit. Si tamen militiam esse negas, jam doceo; sed, quò meliùs tibi fidem faciam, Petrarchæ

[d] *& quia senectus ipsa miseria est,*

[e] *imò & vita ipsa.*

[f] *Hinc & militia dicitur,*

[g] *quâ nulla major miseria.*

h *Pugnant hic in se* trarchæ verbis ex integro, non meis. Omnia hîc, ut Heraclitus voluit, ſecundùm litem fieri univerſa teſtantur. Rapido ſtellæ obviant firmamento, contraria invicem elementa confligunt, terræ tremunt, maria fluctuant, aër quatitur, crepant flammæ, bellum immortale gerunt venti, tempora temporibus concertant, ſecum ſingula, nobiſcum omnia, ver humidū, æſtas arida, mollis autumnus, hyems hiſpida; & quæ viciſſitudo dicitur, pugna eſt. Taceo, quòd nullum animal bellis vacat: homo ipſe terreſtrium dux, & rector animantium, qui rationis gubernaculo ſolus hoc iter vitæ, & hoc mare tumidum turbidumque tranquillè agere poſſe videretur, quàm continuâ lite agitur, non modò cum aliis, ſed vel maximè ſecum? Quis Philoſophorum, quis Grammaticorum, quis Rhetorum conflictus? quæ Dialecticorum altercationes? quæ denique artium omnium diſcordiæ? Qui clamores inter cauſidicos? quàm benè conveniant, ipſarum cauſarum immortalitas probat. De concordiâ Medicorum, teſtimonium ſit ægrorum. Vitam certè, quam brevem dixêre, ſæpè ſuis litibus fecêre breviſſimam. Quanta eſt præterea de ſacris & de religione difformitas animorum? non tam litteratorum verbis hominum, quàm populorum armis & campo ſæpiùs commiſſa quàm ſcholæ. Quid de communi vitâ, deque acti-

i *& in hominem omnia,*

ſive animæ,

m *ſive corporis,*

bus

bus mortalium loquar? Vix duos in magnâ urbe [n] *sive fortunæ bonæ;*
concordes, cùm multa, tum maxima ædificiorum
habituumq́ue varietas arguit. Nam, quis umquam
tam locupletis delicatiq́ue patris-familias nactus
eſt domum, ut non ibi multa mutaverit? ut quod
uni ſtudium fuit exſtruere, alteri ſit voluptas
evertere? Teſtantur mutatæ ſæpè feneſtræ, obſtruſa
oſtia, paſſimq́ue vetuſtis in parietibus novæ indicant
cicatrices. Neque in alienis id tantùm, ſed
in noſtris patimur, ſua dum cujuſque ſententia ſecum
pugnans, quod ait Flaccus,

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis;

quò luce clarius fiat, quis noſtrûm quiſque cum
aliis, quíſve ſecum ſit. Iam qui veſtium modus,
quíve habitus triduum totum noſtris durat in urbibus?
quæ municipiorum ſcita non cum ſuis la- [o] *leges ipſæ,*
toribus deſinunt? Adhæc, quænam Ducum in ordinandâ
acie, quænam Magiſtratuum in ferendis
legibus, quænam nautarum in capiendo conſilio
diſparitas quæve diſcordia eſt? Quin verò, nihil
etiam eorum quæ delectant, ſine lite agitur. Agè [p]
enim, in amore quantus zelus? quanta in conjugio *conjuges,*
diſſonantia? quot querelæ? quantæ ſuſpiciones
amantium? quæ ſuſpiria? qui dolores? quanta [q] *ſocij,*
dominorum ac ſervorum contentio, qui non ideò
minùs infeſti, quia domeſtici hoſtes ſunt, cum
quibus nulla umquam pax ſperanda, niſi quam

mors fecerit vel paupertas? Non dicam fratrum quoque gratiam raram, non filiorum etiam in parentes: sed parentum, quorum opinatissimus est amor, quanta indignatio in filios, quos, dum bonos cupiunt, malos lugent, atque ita quodammodò, dum valdè diligunt, oderunt? Quanta verò in amicis quamvis finium concordia, viæ tamen actuumque discordia? quanta opinionum atque consiliorum conflictatio? ut vix Ciceroniana, cujus antè meminimus, definitio stare queat. Est & in amore odium, & in pace bellum, & in consensione dissensio.

r *filii,*

s *parentes,*

t *amici;*

Iam quæ infantium bella cum lapsibus? Quæ puerorum rixa cum litteris? amarissimè serentium quod prædulciter metant. Quænam insuper adolescentium lis cum voluptatibus, dicam veriùs, imò quanta secum lis, affectuumque collisio? Quænam feminis puerperii difficultas, quantumque discrimen? Quænam viris cum paupertate atque ambitione luctamina? Quanta vitæ, plura quàm expedit satagentis, anxietas? Quod denique illud senum cum ætate ac morbis, propinquante morte, quod omnium ipsâ cum morte, quòdque ipsâ quoque est morte molestius, cum perpetuo mortis terrore certamen? Porrò, quis nescit, quàm grave quisque secum assiduè bellum habet? Nam, & corpus hoc quàm contrariis æstuet

u *homo cum artibus,*

x *laboribus,*

y *paupertate,*

z *divitiis,*

a *morbis,*

b *morte,*

ac

ac turbetur humoribus, ab his, quos Physicos dicunt, quære. Animus quàm diversis quamq́ue adversis secum pugnet affectibus, unusquisque non alium quàm sese interroget, sibiq́ue respondeat. Quàm vario, quamq́ue reciproco mentis impulsu modò huc rapitur modò illuc, nusquã totus, nusquam unus, secum ipse dissentiens, se discerpens?

[c] affectibus atq; adeò secum.

Nam ut sileam reliquos motus, velle, nolle, amare, odisse, blandiri, minari, irridere, fallere, fingere, jocari, flere, misereri, parcere, irasci, placari, labi, dejici, attolli, titubare, subsistere, progredi, retroverti, inchoare, desinere, dubitare, errare, falli, nescire, discere, oblivisci, meminisse, invidere, contemnere, mirari, fastidire, despicere, simulq́ue suspicere, ejusmodi sunt, ut iis sine ullâ requie, ab ingressu usque ad exitum, pugnet & fluctuet vita mortalis. Hæc ille.

Sic de vitâ, sic de humanis omnibus, sic de homine & in hominem, sic de nihilo & in nihilum pugnant hîc omnia, quo nihil est vanius. Credes quod assero, ubi ipsum cum humanis omnibus hominem meritò nihili faciendum ostendero. Aggredior.

[d] *Imo verò humana omnia, & homo ipse, adeò vana, ut nihil sint.*

Si sit naturâ, si cælo judice, cuivis
Nasci culpa, labor vivere, pœna mori;
Si caro nostra cinis, cinis auræ ludus, & auræ
Ludibrium nihil est; numquid homo ipse nihil?

Si nihil ipſus homo eſt, baſis omnium; inanis inani
Spes innixa baſi, reſque, quid eſt, niſi nil?
Si nihil eſt; homo manſuri nova triſtega tecti
Figit in externâ cur peregrinus humo?
Omnia poſſe ſtudet cur ſolus in omnibus, ex ſe
Qui nihil ipſe poteſt, aut potiùs nihil eſt?
Cur petit altiſonæ monumenta perennia famæ,
Quem ſua ſors memorem vix ſinit eſſe ſui?
Quõd memorem, vix eſſe ſui ſua ſors ſinit, ipſum
Hoc eſt, immemorem quod facit eſſe ſui.



VE-

VERITAS.

Qvæ cùm ita ſint; quouſque tandem, perfida Vanitas, Iudicis abutêre clementiâ? quamdiu tua mortales improbitas circumveniet? quem ad finem falſi veriqúe neſcios effrenata raptabit audacia? Nihílne te Oratorum Reip. Chriſtianæ monita, nihil Paſtorum excubiæ, nihil tot in te ſcripta volumina, nihil conſenſus bonorum omnium, nihil intentâ jam pridem, & tantùm-non illata perduellionis pœna deterruit? Patêre tua mendacia non ſentis? conſtrictas nunc etiam, Iudicis ipſius conſcientiâ, teneri inſidias tuas non vides? Quid antiquæ, quid novæ legis tempore geſſeris, quos fortunæ, quos cæli bonis everteris, quid ſuaſeris, quid deſignaveris, Veritatem fugere exiſtimas? O tempora! ô mores! Bonorum quilibet hoc intelligit, Paſtores vident, Oratores arguunt, Iudices audiunt, hæc tamen Vivit? Vivit, imò verò & in domos, & in Senatus, & in templa paſſim admittitur? ducit in fraudem, trahit in perniciem unumquemque mortalium? Vos autem, Veritatis propugnatores acerrimi, & muneri veſtro & Reip. Chriſtianæ nihil ultrà debere vos creditis, ſi iſtius fraudes ac damna vitatis.

e *Patent itaque vanitatis fraudes*

f *& facinora;*

g *& adhuc toleratur?*

Ad mortem, ad ignes, & æternos quidem, om-

nium votis damnari te jampridem, Vanitas, oportebat, illis te cruciatibus devoveri, quibus humanum genus numquã non objicis. An verò publicum viarum grassatorem è medio tollere, cuilibet aggresso liberum est? Vanitatem orbem terræ furore, rapinis, cæde, incendiis, quotidie divexantem Veritas perferet? Habent profectò, habent sanctiores meæ litteræ tot in te SS. Triadis Senatusconsulta, quot paginas, quibus confestim interemptam te convenit: non deest Veritati consilium, non deest auctoritas summi Iudicis. Vos, vos, dico apertè, Christiani, & Veritati deestis, & vobis. Tu interim vivis; & vivis impia, non ut sceleribus tuis patrocinetur impunitas, sed invidiæ. Quid enim?

h *Pœnas æternas meretur,*

i *juxta Dei decretum;*

l *nec adhuc punitur?*

Indictum est animis bellum, fixa jam castra nequitiæ, erecta levitatis vexilla, scriptus ubique trossulorum exercitus, æruscata militum stipendia, strati per compita murices, positæ bonis omnibus insidiæ; eorum autem ducem castrorum, & hostium intra mænia, atque adeò in ædibus, ac ipsis sacræ non minùs quàm profanæ curiæ penetralibus, videtis intestinam aliquam quotidie perniciem Reipubl. Christianæ molientem, nec adhuc exilio perfidam, aut bonorum multat auctoritas, aut ipsa tot fraudum scelerumque testis & rea conscientia?

m *Mala fecit facitq; innumera;*

n *nec adhuc vel coacta vel sponte exulat?*

Etenim,

Etenim, quid eſt, ô VANITAS, quod jam ampliùs ſperes, ſi neque lugubris impenſæ tenebræ, neque culinæ, nihil non decoquentis, fumus multò denſiſſimus obſcurare nunc faſtus tui inſolentiam poteſt, nec ędium tot occluſa repagulis veſtibula, nec multiplex rationabilis linguę vallum, nec inſcrutabilis humanę mentis abyſſus æruſcationis tuę ſigna falſiſſima diutiùs continere; ſi erepunt, ſi proſiliunt, ſi patent omnia? Mitte, quod affectas, conſilium; obliviſcere fraudis & ſcelerum; proderis, accuſaris, convinceris undique: luce clariora ſunt deſignata jam pridem per te facinora, quæ ne fugere me credas, audi. *O maximè cùm videat patêre ſcelera ſua,*

Meminiſtin', perfida, ut Epuloni Evangelico divitias in vitia, & prodigo Iuveni delicias in ſiliquas verteris? Recordaris, quàm fallax inęſtimabilis pretium ſanguinis Iudæ appenderis Chriſti anno ſupra trigeſimum tertio, Martii vero die circiter vigeſimum? Senſiſtíne, cùm periculoſis crebriſque velitationibus Antonium, Pachomium Macariumque laceſſeres, tum temporis te meis pręſidiis, meâ diligentiâ conſiliiſque pręoccupatam, arenâ ſimul & victoriâ cedere debuiſſe? Si tibi, certè mihi non excidit, quàm funeſtas Alexandrię ſub Theodoſii Minoris tempora inſidias adornaris, Pelagiam, inquam, ipſiſſimam caſtitatis perniciem, quę ob formę venuſtatē, corporiſque cultum, *P diverſis locis & temporibus perpetrata?*

cultum, non jam Veneris ſerva, ſed ipſa Venus habita, ſolis oculis captivam poſt ſe urbem traxiſſet, niſi illam vigiles Nonnii Antiſtitis oculos, laqueos amantium capillos reſcindere, feminam tum veſte tum nomine exuere, nulloque præterea fuco frontem pingere coëgiſſem, quàm pudibundâ præteritorum memoriâ. Vis paucis multa? nullum jam tot annos facinus extitit niſi per te, nullum flagitium ſine te; tibi uni frequens corporis animique pernicies ſemper curæ fuit ac luſui.

q *Suadetur, ut ſponte exulet:* Et dubitas etiamnum vitam iſtam, juſtis ſuppliciis debitiſque ereptam, fugæ ſolitudinique mandare? dubitas, quorum mentes ſenſuſque vulneras, eorum conſuetudinem fortunamque vitare? Egredere, libera Remp. metu; in exilium, ſi hanc vocem expectas, proficiſcere. Nemo eſt extra illam improborum manum, quam ex perditis, atque ab omni nõ modò conſcientiâ, verùm etiam

r *ſed non audit.* ſpe derelictis conflaſti, qui non te metuat, non oderit, non extinctam velit.

Quid ad hæc Babylonia meretrix? Silet impudens, & cum fronte aures ſimul & linguam perdidit.

ſ *Siſtitur itaque judicanda Iuſtitiæ.* Te itaque ſumma juris & æqui Parens IVSTITIA, per eam, quam adfers egregio publico fidem, obteſtor, ut ne funeſtam hanc Patriæ facem, malorum fomitem, bonorum odium, vitæ mortem,

ſalutis

ſalutis exitium, diutiùs noſtris in finibus hærere patiaris. Liberet malos audaciâ, bonos metu, omnes interitu: exulet terris bellua, ne cælis homines; ferat ſupplicium coacta, quod jam pridem ſuâ ſponte ſubire debuerat.

Quid enim? illáne, ut umquam ſe corrigat? ut malum oderit? bonum amet? patriæ conſulat? minimè gentium. Audiat itaque, quam meretur, ſententiam perfida, exulet templis, Curiis, domibus, mœnibus, agris, corporibus, animis, fortuniſq; omnium, & ne quà ſe denuò forſan inſinuet, obſervent illam Prælatorum oculi, prę occupent Oratorum monita, arguant Senatus-Conſulta, arceant eorum, qui ſacris quæſtionibus præſunt, judicia. Sentiat improba, ſe jam inde à principio, naturâ tuâ conſiliiſque damnatam, tantiſper exilio contabeſcere, dum illam Iudex omnium VERITAS, flammæ, mortiſque numquam non vivæ, ſupplicio ſine fine devoveat.

EPINICIVM,

QVOD

VERITATI & Victori

GRATVLABVNDVS ACCINIT

PETRVS-ANTONIVS PIERSSENE,

BRVGIS

AD D. SALVATORIS CANONICVS.

DIREMPTA *lis est. Indice quàm bono*
Dirempta tandem! Diffuge VANITAS,
Et ultrò & ultrà VERITATI
Da meritos, malefida, fasces.
At tu beatis auspiciis rege,
Tuóque felix utere VERITAS
Et jure & orbe, VANITATIS
Inde procul, procul usque pulsis
Dolis & armis. Si referat pedem,
Habes Tribunal; si renovet dolos,
Habes Patronum, qui clienti
Expediat laqueos, & ultrò
Suis dolosam retibus implicet:
Sic pollicetur jam propè nuperis
Linguæ venenis, sensuúmque
Decipulis, quasi liber orbis.

Sic pro amico amicus
fide-jubet.

IN-

INDEX LEMMATVM.

EPI-

Præfatio dedicatoria.


*Anitas in jus vocatur.*lit.a *Evocationis modus excusatur.*b *Accusationis capita.*c *Olim à Salomone apud omnes traducta*, d *nunc exilio mulctanda*, e *si non ignibus,*f *Iudicio sistitur.*g

Præfatio monitoria.

S *Criptionis ratio.*h *Argumentum.*i *Scriptoris monitum.*l *Votum.*m

ACCVSATIONIS MATERIA.

fol.1.litt.n

Accusationis caput.

I.
Ingenium.


*Cies ingenii subtilis, ut araneæ tela, inutilis est.*3.o *Hinc invisa Palladi aranea.* ibid.p *Nihil rectè sciunt Sophistæ,*ibid.q *similes horologiis,*4.r *sibi semper adversi.*ibid.s *Maximè docti, maximè ignari,*ibid.t *erroribus,* ibid.u *amentiæ,* ibid.y *nequitiæ obnoxii.*ibid.z *Testis Catilina,*5.a *& alii.* ibid.b

II.
Memoria.

Memoria, ut lati gutturis poculū, 7.c *facilè quod admisit, amittit facilè.* ibid.d *Perfidus quæstor,* ib.e *speculo similis:* ibid.f *minimo vapore turbatur,*ibid.g *Dei, & sui immemor.* 8.h *Infelix puerpera,* ibid.i *stomachus frigidus,* ibid.l *animi carnificina.* ibid. m *Quæ omnium optima.* 9.n

III.
Eloquentia.

*Characterum copia utilis, si rectè uteris:*11.o *sin secùs, noxia.*ibid.p *Sic & verborum copia* ibid.q *anceps est.*ib.r *Qualis qualis sit,* 12.s *quò major, eò periculosior;* ib.t *maximè, si illi quàm maximè fidis.*13.u

IV.
Valetudo.

Insanum de rebelli conjuge gaudium. 15.y *Quasi cōjux, anima caro:*ib.z *rebellat aßiduò;*ibid.a *fovetur tamen, ut valeat.*ib.b *Multis sanitas noxia,*ibid.c *utilis infirmitas.*16.d

V.
Robur.

*Agile & robustum corpus est fortis adversarius, firmus carcer, belluina gloria.*18.e *Imò superant hominem agilitate belluæ, venti, cælum;* ibid.f *robore verò præter belluas,* ibid.g *navis,*ibid.h *& trabs,*19.i

XIV.

XXVII.

Divitiæ.

XXVIII.

Domus.

XXIX.

Picturæ.

XXX.

Bibliotheca.

XXXI.

Amici.

XXXII.

Inimici.

XLVIII.

CATALOGVS AVCTORVM,

quorum in hoc opere ſententiæ, aut hiſtoriæ.

A Curcia.
Ælianus.
Aldrovandus.
Alexander ab Alex.
Antoninus.
Apollodorus.
Ariſtoteles.
Athenæus.
D. Auguſtinus.
Auſonius.
D. Bernardus.
Beyerlinck.
Biblia.
Bidermannus.
Boëtius.
Briſſonius.
Cælius.
Carneades.
Cartagena.
Cato.
Cauſſinus.
Chryſoſtomus.
Cicero.
Cornelius à Lapide.
Crantzius.
Dauroutius.
Democritus.
Dio Caſſius.
Drexelius.
Dubravius.
Eginardus.
Eraſmus.
Foulloucius.
Fulgoſius.
Gellius.
Giraldus.
Guicciardinus.
Halicarnaſſæus.
Haræus.
Hermannus Hugo.
Hieronymus.
Hippocrates.

Home-

Homerus.
Horatius.
Hugo à S.Victore.
Innocentius.
Ioannes de Serres.
Iosephus.
Iunius.
Iuvenalis.
Lactantius.
Laërtius.
Livius.
Ludovicus Melsus.
Lycosthenes.
Majolus.
Manilius.
Mariana.
Martialis.
Marulus.
Mejerus.
Mirandula.
Natalis.
Nonnius.
Olaus Magnus.
Ostiensis.
Ovidius.
Paschas.lust.
Pausanias.
Petrarcha.
Peucerus.
P.Ant.Ferrarius.
Platina.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Polydorus Virgilius.
Quinctilianus.
Reydanus.
Richterus.
Sabellicus.
Salianus.
Salomon de la Broüe.
Salustius.
Sanderus.
Saxo.
Scribanius.
Seneca Tragœd.
Seneca Philosophus.
Sigonius.
Strada.
Suetonius.
Textor.
Theophrastus.
D.Thomas.
Thorius.

Tre-

Trebellius.
Trigautius.
Valderama.
Valerius Maximus.
Varro.
Vbaldus.
Vignerius.
Virgilius.
Volaterranus.
Ziglerus.
Zonaras.



SYL-

SYLLABVS
Rerum & ſententiarum.

Benè

Fabius

F

G

H

I

L

ad

Philippi

Robore

Staphylus

Venera

SPHALMATA NONNULLA TYPOGRAPHICA.

	Erratum.	Emendatio.
fol. 9. *lin.* 7.	oblivifcitur	oblivifcere
12. *lin.* 10.	clarum	claram
18 *in marg.*	bellicæ	belluæ
33. *marg.*	maximè fed	fed maximè
53. *lin.* 23.	iis	eâ
54. *lin.* 21.	Nyctilco	Nyctileo
60. *lin.* 19.	certò	certè
61. *lin.* 16.	ftrophei	ftrophii
ibid. lin. 20.	mutuli	mutili
64. *lin.* 7.	naveam	naufeam
79. *l.* 16.	exclamabatis	exclamabitis
84. *lin.* 2.	fallax	felix
117. 10.	Innocentiam	Innocentium
140. 12.	vapularet	vapulaffet
150. *lin.* 11.	plurium	plurimum
151. *lin.* 4.	iniquiffimi	iniquiffimè
	prodigii	prodigum
159. *lin.* 19.	fartum	faxeum
171. *lin.* 16.	Hippomene	Hippomenes
177. *lin.* 13.	eliminatam	eliminatum
202. *lin.* 13.	certè	fieri
203. *lin.* 10.	*Pox*	*Por*
211. *lin.* 16.	rebelli	*tollatur*
ibid. lin. 23.	fororum	fororum
218. *lin.* 11.	facies	faces
222. *lin.* 21.	nihil inde	nihil-ne
224. 12.	diffimilitudinis	diffimilitudine
ibid. lin. 17.	illa	illæ

*–**^{4}, ***^{6}, A–Z^{4}, Aa–Kk^{4}, Ll^{6}

[28], 249 [27] pp.

with 50 emblematic plates



